

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

RHIF YMCHWIL CYMDEITHASOL:

105/2025

DYDDIAD CYHOEDDI:

20/11/2025

Gwerthusiad o'r cynllun Grant Cartrefi Gwag: adroddiad llawn

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol 978-1-80633-678-4

Gwerthusiad o'r cynllun Grant Cartrefi Gwag:
adroddiad llawn

Awdur(on): Lock, K., Moore, N., Price, E., Wall, C.,

Lock, K., Moore, N., Price, E., Wall, C., (2025). Gwerthusiad o'r cynllun Grant Cartrefi Gwag: adroddiad llawn. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, rhif adroddiad GSR 105/2025
Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/gwerthusiad-cynllun-grantiau-cartrefi-gwag-ebrill-i-medi-2025>

Arweinydd Iaith Gymraeg: Ffion Lowe

Barn yr ymchwilydd ac nid barn Llywodraeth Cymru o reidrwydd yw'r
safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â

Enw: Benjamin Lewis

Is-adran: Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: TimYmchwilTai@llyw.cymru

Rhestr o'r Cynnwys

1.	Cyflwyniad	12
	Cefndir yr astudiaeth	12
	Esblygiad y cynllun	13
	Lle'r cynllun yn y cyd-destun polisi ehangach	14
2.	Methodoleg	16
	Cam 1: Adolygiad data	16
	Cam 1 a 2: Grwpiau ffocws gyda swyddogion awdurdodau lleol.....	16
	Cam 2: Methodoleg arolwg ymgeiswyr	17
	Dadansoddi ac adrodd	18
	Cyfyngiadau a dehongli data.....	18
3.	Adolygiad Data	21
	Trosolwg	21
	Prif ganfyddiadau	21
4.	Canfyddiadau Meintiol - Arolwg Ymgeiswyr	26
	Arolwg o ymgeiswyr i'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag	26
	Trosolwg	26
	Tablau proffil	26
	Prif Ganfyddiadau.....	33
	Mynediad at y cynllun a'r broses ymgeisio	33
	Hyrwyddo'r cynllun	35
	Cwblhau'r cais	36
	Mynediad at y cynllun – galluogwyr a rhwystrau	38
	Manteision ac anfanteision cael mynediad at y cynllun	46
	Arolwg awdurdodau lleol	47
	Canlyniad y cais	48
	Amserlenni	51
	Effaith y cynllun	56
	Edrych i'r Dyfodol	59
5.	Canfyddiadau Gwerthusiad Ansoddol - Proses	65
	Trosolwg	65
	Prif ganfyddiadau	65

Rolau	65
Y broses weithredu: galluogwyr a heriau	66
Gweinyddiaeth y cynllun	66
Meini prawf cymhwysedd	70
Y broses ymgeisio	72
Materion gweithredu eraill	78
Cymorth ac arweiniad i ymgeiswyr	79
Hyrwyddo'r cynllun	80
Rhwysrau a galluogwyr penodol eraill	82
Symud ymlaen	84
6. Canfyddiadau'r Gwerthusiad Ansoddol - Effaith y cynllun	87
Trosolwg	87
Prif ganfyddiadau	87
Cyflawni prif amcanion y Cynllun.....	87
Effeithiolrwydd y cynllun - galluogwyr	89
Effeithiolrwydd y cynllun – rhwysrau	91
Canlyniadau anfwriadol y cynllun	95
Canlyniadau'r cynllun.....	96
Symud ymlaen	96
7. Casgliadau	99
Gweinyddiaeth y cynllun	99
Hyrwyddo'r cynllun	99
Meini prawf cymhwysedd.....	100
Y broses ymgeisio	100
Cymeradwyo grantiau a chwblhau'r gwaith.....	101
Cyflawni prif amcanion y cynllun	102
Teimladau cyffredinol am y cynllun	104
8. Argymhellion	105
9. Atodiad 1 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc Awdurdodau Lleol (Sesiwn 1)	107
Cyflwyniad	107
ADRAN 1: Cyflwyniad.....	108
ADRAN 2: Ceisiadau - Llwyddiannus/aflwyddiannus	108

ADRAN 3: Heriau gweinyddol/gweithredu	109
ADRAN 4: Hyrwyddo'r Cynllun a mynediad ato	109
ADRAN 5: Symud ymlaen.....	109
10. Atodiad 2 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc CBSRhCT.....	111
Cyflwyniad	111
ADRAN 1: Cyflwyniadau	112
ADRAN 2: Ceisiadau - Llwyddiannus/aflwyddiannus	112
ADRAN 3: Hyrwyddo'r Cynllun a mynediad ato	113
ADRAN 4: Heriau gweinyddol/gweithredu	113
ADRAN 5: Symud ymlaen.....	114
11. Atodiad 3 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc Awdurdodau Lleol (Sesiwn 2)	115
Cyflwyniad	115
ADRAN 1: Cyflwyniad	116
ADRAN 2: Cyflawni prif amcanion y Cynllun.....	116
ADRAN 3: Effeithiolrwydd y Cynllun: rhwystrau a galluogwyr	116
ADRAN 4: Canlyniadau'r Cynllun	118
ADRAN 5: Canlyniadau anfwriadol.....	118
ADRAN 6: Symud ymlaen.....	118
12. Atodiad 4 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Holiadur Arolwg Ymgeiswyr	119
CYFLWYNIAD.....	119
Adran 1: Ynglŷn â chi	120
Adran 2: Mynediad at y cynllun a'r broses ymgeisio	121
Adran 3: Canlyniad y cais	127
Adran 4: Effaith	130

Rhestr o'r tablau

Tabl 1: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl math o ymgeisydd.....	26
Tabl 2: Nifer yr ymatebion arolwg yn ôl yr Awdurdod Lleol y gwnaed cais iddo	27
Tabl 3: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl mis y cais	28
Tabl 4: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl rhyw	29
Tabl 5: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl oedran	30
Tabl 6: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl nifer yr oedolion yn y cartref	30
Tabl 7: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl nifer y plant yn y cartref.....	31
Tabl 8: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl statws gwaith.....	31
Tabl 9: Nifer yr ymatebion arolwg yn ôl cyflwr iechyd corfforol neu feddyliol sy'n para neu y disgwylir iddo bara am 12 mis neu fwy	32
Tabl 10: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl ethnigrwydd	32
Tabl 11: Nifer yr ymatebion arolwg yn ôl perchnogaeth tai cyn yr eiddo presennol	33
Tabl 12: Galluogwyr a rhwystrau i gael mynediad at y cynllun	42

Rhestr o'r ffigurau

Ffigur 1: Eiddo gwag hirdymor fel cyfran o gyfanswm y stoc anheddau	22
Ffigur 2: Ceisiadau dilys ar gyfer y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor	23
Ffigur 3: Ceisiadau a dderbyniwyd ar gyfer y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor	24
Ffigur 4: Eiddo Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi'u cwblhau fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor	25
Ffigur 5: Sut y daeth yr ymatebwyr i wybod am y cynllun gyntaf	33
Ffigur 6: Rhesymau dros ddewis gwneud cais am y Grant Cartrefi Gwag	34
Ffigur 7: Lefel y cytundeb bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda.....	35
Ffigur 8: Lefel y cytundeb ei fod yn glir ac yn hawdd ei ddeall... ..	36
Ffigur 9: Oedd unrhyw beth a wnaeth hi'n anodd cwblhau'r cais?	37
Ffigur 10: Lefel y cytundeb bod mynediad at y cynllun yn deg i bawb	38
Ffigur 11: Lefel y cytundeb ei bod hi'n hawdd cael mynediad at y cynllun	39
Ffigur 12: Beth, os o gwbl, a helpodd chi i gael mynediad at y cynllun?	40
Ffigur 13: Beth, os o gwbl, oedd y prif heriau i gael mynediad at y cynllun?	41
Ffigur 14: I ba raddau oedd... a) y cymorth a'r arweiniad gan weinyddwyr y cynllun, b) y wybodaeth a ddarparwyd ar dudalennau gwe, yn ddefnyddiol?	43
Ffigur 15: Beth, os o gwbl, y gellid ei wneud i wella mynediad at y cynllun?	44
Ffigur 16: Ym mha ffyrdd, os o gwbl, y mae cael mynediad at y cynllun wedi bod o fudd personol i chi?	46
Ffigur 17: Beth yw'r prif anfanteision, os o gwbl, o gael mynediad at y cynllun yn eich barn chi?	47
Ffigur 18: Bodlonrwydd â'r gwasanaeth a dderbyniwyd gan syrfëwr yr awdurdod lleol	48
Ffigur 19: A yw eich cais am y Grant Cartrefi Gwag wedi cael ei gymeradwyo?	48
Ffigur 20: Lefel y cytundeb eu bod yn deall y rhesymau pam y canslwyd eu cais /y bu eu cais yn aflwyddiannus	50
Ffigur 21: Pa mor hir y cymerodd a) o wneud y cais cychwynnol hyd nes i'r ALL gynnal arolwg cychwynnol, b) yn gyffredinol, o wneud y cais cychwynnol hyd nes i gymeradwyaeth y grant gael ei derbyn	51
Ffigur 22: Bodlonrwydd gyda'r amser a gymerodd i'r cais gael ei gymeradwyo	51
Ffigur 23: Amser aros hyd yn hyn am ganlyniad i'r cais	52
Ffigur 24: Bodlonrwydd â'r amser y mae'r cais wedi'i gymryd hyd yn hyn	53

Ffigur 25: A fu unrhyw gyfnodau penodol o oedi sydd wedi golygu bod y broses ymgeisio wedi cymryd yn hirach nag yr oeddech chi wedi'i ddisgwyl?	54
Ffigur 26: A yw'r gwaith ar yr eiddo wedi'i gwblhau?	56
Ffigur 27: Pa effaith ydych chi'n teimlo y mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi'i chael hyd yn hyn arnoch chi/eich teulu'n bersonol, ac ar dai yn gyffredinol yng Nghymru?	57
Ffigur 28: Pa gymorth arall ydych chi'n teimlo y gellid ei gynnig i helpu i leihau nifer yr eiddo gwag yng Nghymru?	59
Ffigur 29: Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y dylai aros yr un peth yn y dyfodol?	61
Ffigur 30: Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y gellid eu gwella/dylid eu newid yn y dyfodol?	62
Ffigur 31: A allwch chi roi mwy o fanylion am unrhyw welliannau yr ydych chi'n teimlo y gellid eu gwneud i'r cynllun yn y dyfodol?	63

Geirfa

Eiddo gwag trethadwy

Eiddo gwag trethadwy yw adeiladau preswyl neu fasnachol sydd heb eu meddiannu a heb ddodrefn am gyfnod penodol, ac y gall awdurdodau lleol godi tâl treth gyngor neu drethi busnes arnynt. Ystyrir bod yr eiddo hyn yn "drethadwy" oherwydd eu bod yn denu rhwymedigaeth ariannol, a fwriadwyd yn aml i annog perchnogion i ddefnyddio'r eiddo eto neu i wneud iawn am golli refeniw o adeiladau gwag.

Gwag a heb ddodrefn

Mae eiddo gwag trethadwy yn eiddo sydd wedi bod yn wag (heb ei feddiannu a heb bron i ddim dodrefn) am o leiaf 6 mis ac sydd wedi'i restru fel eiddo domestig at ddibenion y dreth gyngor. Er mwyn bod yn gymwys fel eiddo gwag trethadwy, mae'n rhaid i eiddo fod wedi cael ei brisio a'i fandio gan Asiantaeth y Swyddfa Brisio a'i roi ar Restr Brisio'r Dreth Gyngor. At ddibenion y grant, mae'n rhaid i'r eiddo fod wedi'i restru fel eiddo domestig am o leiaf 12 mis i fod yn gymwys.

Cynlluniau Benthyciadau Eiddo Gwag

Cynlluniau Benthyciadau Eiddo yw cynlluniau cymorth ariannol a ddarperir fel arfer gan awdurdodau lleol neu raglenni'r llywodraeth, sy'n cynnig benthyciadau di-log neu log isel i berchnogion eiddo sy'n wag ar hyn o bryd (heb eu meddiannu a heb bron i ddim dodrefn), er mwyn eu defnyddio eto. Gallai hyn olygu adnewyddu, atgyweirio, trosi adeiladau preswyl neu fasnachol gwag yn gartrefi, neu eu gwella fel eu bod yn bodloni safonau diogelwch / addas i fyw ynddynt. (Gweler hefyd y cynllun benthyciadau Troi Tai'n Gartrefi isod.)

Premiymau Eiddo Gwag

Mae premiymau Eiddo Gwag (a elwir hefyd yn bremiymau Cartrefi Gwag neu bremiymau Gwag Hirdymor) yn daliadau ychwanegol sy'n cael eu hychwanegu at y Dreth Gyngor ar gyfer eiddo preswyl sy'n wag/heb eu meddiannu neu a ddefnyddir yn achlysurol yn unig (e.e. ail gartrefi).

Cofrestrfa Tir EF

Cofrestrfa Tir EF yw'r adran swyddogol o'r llywodraeth (ar gyfer Cymru a Lloegr), sy'n cofnodi gwybodaeth am berchnogaeth tir ac eiddo. Yn y ddogfen hon defnyddir y Gofrestrfa Tir i wirio cofnodion i gadarnhau perchnogaeth eiddo a helpu i sefydlu cymhwysedd.

Deddf Tai 2004

Mae Deddf Tai 2004 yn rhoi'r pŵer i awdurdodau lleol fynd i'r afael â chartrefi gwag drwy Orchmynion Rheoli Anheddau Gwag¹ ond mae'r rhain yn gymhleth yn gyfreithiol a dim ond yn anaml y cânt eu defnyddio, gan wneud cynlluniau grant yn ddull a ffefrir. Ymhlith mesurau eraill, cyflwynodd y Ddeddf system newydd o reoleiddio ar gyfer landlordiaid ac asiantau gosod yn y sector rhentu preifat a diwygiodd y gyfraith ar ddigartrefedd.

Cynllun benthyciad Troi Tai'n Gartrefi

Cynlluniau Benthyciadau Eiddo Gwag yw cynlluniau cymorth ariannol a ddarperir fel arfer gan awdurdodau lleol neu raglenni'r llywodraeth, sy'n cynnig benthyciadau di-log neu log isel i berchnogion eiddo sy'n wag ar hyn o bryd (heb eu meddiannu a heb bron i ddim dodrefn), er mwyn eu defnyddio eto. Yng Nghymru, mae un o'r rhaglenni prif yn cael ei adnabod fel 'Troi Tai'n Gartrefi' (Benthyciadau Cartrefi Gwag) o dan Lywodraeth Cymru.

Cynllun Lesio Cymru

Mae Cynllun Lesio Cymru yn rhaglen a ariennir gan Lywodraeth Cymru, a reolir gan awdurdodau lleol, sy'n rhoi cyfle i landlordiaid preifat neu berchnogion tai gwag i lesio eu heiddo i'r cyngor am gyfnod penodol. Mae'r nodau'n ddeublyg: cynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy hirdymor o ansawdd da yn y sector rhentu preifat; a helpu perchnogion eiddo/landlordiaid drwy gynnig incwm gwarantedig a llai o risg iddynt.

¹ Mae Gorchmynion Rheoli Anheddau Gwag yn caniatáu i awdurdodau lleol gymryd drosodd rheolaeth eiddo preswyl gwag hirdymor. Nod Gorchmynion Rheoli Anheddau Gwag yw dod ag eiddo gwag yn y sector preifat yn ôl i ddefnydd ond dim ond pan fo eiddo wedi bod yn wag am ddwy flynedd ac mae angen i awdurdod roi hysbysiad o o leiaf dri mis i'r perchennog o'r bwriad i wneud cais am orchymyn.

Swyddogion Awdurdodau Lleol

Yn y ddogfen hon, mae swyddogion awdurdodau lleol yn cyfeirio at yr aelodau staff hynny ym mhob awdurdod lleol sy'n gyfrifol mewn rhyw ffordd am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag.

Cysylltiad Lleol

Mae meini prawf cymhwysedd Cysylltiad Lleol yn feini prawf ychwanegol a ddefnyddir gan rai awdurdodau lleol. Mae'r meini prawf hyn yn pennu a oes gan ymgeiswyr gysylltiadau cryf â'r ardal ac maent ar waith i gynorthwyo cymunedau lleol ac i sicrhau bod trigolion lleol yn cael blaenoriaeth wrth gael mynediad at yr adnodd cyfyngedig hwn. Mae meini prawf cymhwysedd 'Cysylltiad Lleol' yn berthnasol i'r ardaloedd canlynol: Ynys Môn, Gwynedd, Ceredigion ac Abertawe (Ward Gŵyr).

Porth Rheoli Cartrefi a Lleoedd

Fel rhan o dudalennau gwe Rheoli Tai Cymdeithasol Llywodraeth Cymru, anogir cleientiaid i gofrestru a defnyddio'r porth ar-lein hwn. Gellir defnyddio'r porth Rheoli Cartrefi a Lleoedd i: reoli gwybodaeth am geisiadau grantiau tai cymdeithasol; cynnig cynlluniau tai fforddiadwy newydd; a diweddarau Cynlluniau Cyflawni Rhaglenni.

Cynllun Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol

Mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol yn fenter gan Lywodraeth Cymru sydd â'r nod o fynd i'r afael â phroblem cartrefi gwag hirdymor yng Nghymru. Mae'r cynllun yn darparu cymorth ariannol i berchnogion tai a darpar berchnogion i adnewyddu eiddo gwag, a thrwy hynny gynyddu argaeledd tai fforddiadwy ac adfywio cymunedau. Cyfanswm y cyllid ar gyfer y cynllun yw £50 miliwn, a disgwylir y bydd hyn yn helpu i ddefnyddio tua 2000 o gartrefi gwag eto.

Sero Net Cymru

Mae Cynllun Strategol Sero Net Llywodraeth Cymru (2022) yn nodi 54 o fentrau a fydd yn cael eu hasesu a'u hadolygu yn 2025 a 2030. Mae'r Cynllun Strategol hwn yn dwyn ynghyd dystiolaeth o bob rhan o Lywodraeth Cymru i amlinellu eu mentrau datgarboneiddio â blaenoriaeth. Mae'n rhan o broses barhaus sy'n nodi cyfleoedd i leihau eu hól troed carbon a monitro cynnydd yn unol â sero net.

Rhaglen Cartrefi Clyd Newydd: Datganiad Polisi

Mae'r Rhaglen Cartrefi Clyd Newydd: datganiad polisi yn fframwaith polisi Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2023. Mae'n amlinellu uchelgais a dull hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella effeithlonrwydd ynni cartrefi yng Nghymru, gan

dargedu'n benodol y rhai sydd mewn tlodi tanwydd neu sydd mewn perygl o dlodi tanwydd, a chyd-fynd â'i hamcanion hinsawdd (sero net) (a amlinellir uchod).

Ffyniant i Bawb: Cynllun Gweithredu Economaidd

Ffyniant i Bawb: Cynllun Gweithredu Economaidd yw dogfen strategaeth gan Lywodraeth Cymru, a gyhoeddwyd gyntaf ym mis Rhagfyr 2017, i arwain datblygiad economaidd yng Nghymru. Bwriedir iddo fod yn gynllun hirdymor (ar gyfer 2017 i 2021 i ddechrau) i dyfu economi Cymru mewn ffordd deg, gynhwysol a chynaliadwy.

Swyddogion CBSRhCT

Mae Swyddogion Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (CBSRhCT) yn cyfeirio at yr aelodau hynny o'r Tîm Cynllun Grant Cartrefi Gwag sy'n goruchwyllo ac yn gweinyddu'r cynllun.

Deddf Rhentu Cartrefi (Cymru) 2016

Deddf Rhentu Cartrefi (Cymru) 2016 yw deddfwriaeth Gymreig sydd â'r bwriad o foderneiddio, symleiddio a safoni'r gyfraith ynghylch rhentu cartrefi yng Nghymru. Fe ddisodlodd nifer o ddeddfau cynharach a oedd yn rheoli tenantiaethau a thrwyddedau gydag un fframwaith cyfreithiol unedig

YstadegauCymru

YstadegauCymru yw ystorfa ar-lein rhad ac am ddim Llywodraeth Cymru ar gyfer data ystadegol am Gymru. Mae'n darparu ystadegau swyddogol manwl mewn sawl maes: poblogaeth, economi, addysg, iechyd, amgylchedd, trafnidiaeth, gwariant cyhoeddus, ac yn y blaen.

Rhestr Prisiau

Mae Rhestr Prisiau yn ddogfen gytundebol sy'n pennu prisiau uned rhagnodedig ar gyfer gwahanol dasgau, deunyddiau neu wasanaethau o fewn prosiect. Mae'n gwasanaethu fel fframwaith prisio sy'n hwyluso gwerthuso gwaith yn seiliedig ar y meintiau gwirioneddol a gyflawnwyd. Mae Rhestr Prisiau yn galluogi cyllidebu, anfonebu ac addasu costau'n systematig heb yr angen i ail-negodi prisiau unigol.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ddeddf yng Nghymru sy'n hyrwyddo cydweithio i wella amgylchedd, economi, cymdeithas a diwylliant Cymru. Mae'r

Ddeddf hon yn ymwneud â sicrhau bod gan genedlaethau'r dyfodol yng nghymdeithas Cymru o leiaf yr un ansawdd bywyd ag a brofwyd adeg gweithredu'r Ddeddf.

1. Cyflwyniad

Cefndir yr astudiaeth

- 1.0 Mae nifer yr eiddo gwag hirdymor² yng Nghymru yn bryder parhaus i Lywodraeth Cymru. Datgelodd data'r cyfrifiad (2021) fod tua 8.2% (r) o anheddau yng Nghymru yn wag [Diwygiedig ar [24/02/2026]. Nid adnodd coll yn unig yw'r eiddo hyn; maent hefyd yn gwaethygu problemau economaidd-gymdeithasol ac amgylcheddol drwy gymryd lle ar gyfer tai fforddiadwy a chyfrannu at aflwydd trefol. [Mae ymchwil \(Shelter Cymru 2021\)](#) yn dangos y gall byw wrth ymyl tŷ gwag ostwng gwerth eiddo hyd at 18%.
- 1.1 Er mwyn helpu i ddod â hyd at 2,000 o gartrefi gwag yn ôl i ddefnydd yng Nghymru eto, cyflwynwyd y Cynllun Grant Cartrefi Gwag (o hyn ymlaen 'y cynllun') ym mis Ionawr 2023. Sefydlwyd cronfa gwerth £50 miliwn i helpu perchnogion tai i adnewyddu eiddo gwag hirdymor, gan eu defnyddio eto mewn cyflwr gwell. Gall unigolion, awdurdodau lleol, landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a grwpiau tai cymunedol wneud cais am gyllid. Rhannwyd y gronfa'n wreiddiol dros ddwy flynedd (£25 miliwn yn 2023 i 2024, a £25 miliwn yn 2024 i 2025), ond i gydnabod yr amserlenni cwblhau, arweiniodd ymarfer ailbroffilio at £19 miliwn yn cael ei symud o gyllideb 2023 i 2024 i 2025 i 2026, gyda'r dyddiad olaf y gellir derbyn ceisiadau i'r cynllun bellach yn 31^{ain} Rhagfyr 2025 (i'w gadarnhau).
- 1.2 Gwahoddwyd pob un o'r 22 awdurdod lleol i gymryd rhan yn y cynllun, gyda chyfraniad ariannol o 10% yn ofynnol i wneud hynny. Mae dau ar bymtheg o awdurdodau³ yn cymryd rhan ar hyn o bryd, gyda phob un yn cael dyraniad o'r gyllideb yn seiliedig ar nifer yr eiddo gwag trethadwy⁴ yn eu hardal. Mae'r cynllun wedi'i gynllunio i fod yn rhan o strategaethau cartrefi gwag presennol awdurdodau lleol.
- 1.3 Caiff y cynllun ei weinyddu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (CBSRhCT) ar ran Llywodraeth Cymru, gyda chymhwysedd yn seiliedig ar y meini prawf canlynol:

² Wedi'u diffinio fel eiddo sydd wedi bod yn wag am chwe mis neu fwy.

³ Blaenau Gwent; Pen-y-bont ar Ogwr; Caerffili; Sir Gaerfyrddin; Ceredigion; Conwy; Sir Ddinbych; Gwynedd; Merthyr Tudful; Sir Fynwy; Castell-nedd Port Talbot; Sir Benfro; Powys; RhCT; Abertawe; Bro Morgannwg; Ynys Môn.

⁴ Eiddo gwag trethadwy yw adeiladau preswyl neu fasnachol sydd heb eu meddiannu a heb ddodrefn am gyfnod penodol, ac y gall awdurdodau lleol godi tâl treth gyngor neu drethi busnes arnynt. Ystyrir bod yr eiddo hyn yn "drethadwy" oherwydd eu bod yn denu rhwymedigaeth ariannol, a fwriadwyd yn aml i annog perchnogion i ddefnyddio'r eiddo eto neu i wneud iawn am golli referniw o adeiladau gwag.

- rhaid i'r cartref gwag fod wedi'i leoli o fewn un o'r 17 awdurdod lleol sy'n cymryd rhan
- rhaid i'r cartref fod wedi'i gofrestru fel un gwag (heb ei feddiannu/heb ddodrefn) a bod wedi bod yn wag am o leiaf 12 mis cyn dyddiad y cais
- rhaid i ymgeiswyr fod yn berchnogion tai presennol/darpar berchnogion tai sy'n bwriadu byw yn yr eiddo gwag fel eu prif ac unig breswylfa am o leiaf bum mlynedd ar ôl cwblhau'r gwaith a ariennir gan grant. Rhaid iddyn nhw gyfrannu 15% (wedi'i gapio ar £3,750) tuag at gost y gwaith
- Dim ond ar gyfer gwaith a ystyrir yn gymwys gan syrfêwr awdurdod lleol y darperir cyllid, a rhaid cwblhau'r holl waith a nodwyd i sicrhau bod yr eiddo yn rhydd o beryglon. Dim ond atgyweiriadau hanfodol sy'n ofynnol i wneud yr eiddo'n ddiogel, yn saff, ac yn rhydd o beryglon categori 1 fydd yn cael eu hystyried.

1.4 Mae gan rai ardaloedd feini prawf cysylltiad lleol ychwanegol. Er enghraifft, rhaid i ymgeiswyr yng Ngheredigion fod wedi byw yn yr ardal neu gymuned gyfagos am gyfnod parhaus o bum mlynedd neu ddangos angen i fyw yno i ddarparu neu dderbyn gofal sylweddol i neu gan berthynas agos sy'n bodloni'r un amod preswyllo.

Esblygiad y cynllun

- 1.5 Mae'r cynllun wedi esblygu o fentrau eraill Llywodraeth Cymru sydd â'r nod o ddefnyddio cartrefi gwag eto, gan gynnwys y Cynlluniau Troi Tai'n Gartrefi a Benthyciadau Eiddo Gwag, sy'n darparu benthyciadau di-log (sy'n ad-daladwy dros uchafswm o bum mlynedd) i ariannu adnewyddiadau a/neu drosiadau eiddo gwag.
- 1.6 Er bod y cynlluniau hyn wedi helpu i wella cyflenwad ac ansawdd tai yng Nghymru, roedd eu llwyddiant wrth leihau nifer yr eiddo gwag yng Nghymru wedi'i gyfyngu gan y gofyniad i ad-dalu'r benthyciadau yn llawn o fewn cyfnod penodol o amser, a allai atal rhai perchnogion eiddo rhag cymryd rhan, ac mewn rhai ardaloedd, mae'n parhau i fod felly.
- 1.7 Gan gydnabod y cyfyngiadau hyn, lansiwyd y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel dewis arall mwy hygyrch, gan ddarparu grantiau nad oes angen eu had-dalu o hyd at £25,000 fesul eiddo ar gyfer adnewyddu eiddo gwag.
- 1.8 Chwaraeodd peilot Cynllun Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd ran bwysig yn y broses o lunio'r cynllun. Fe'i lansiwyd yn 2019 i fynd i'r afael â'r broblem tai gwag yng Nghymoedd De Cymru trwy ddarparu cymorth ariannol i berchnogion tai preifat,

landlordiaid a datblygwyr i adnewyddu eiddo gwag. Cyfrannodd y Tasglu £10m at y cynllun, gan alluogi pob ymgeisydd i wneud cais am grant o hyd at £20,000, ac erbyn mis Medi 2020 roedd wedi derbyn mwy na 600 o geisiadau.⁵ Gan adeiladu ar ei lwyddiant, ehangodd Llywodraeth Cymru'r fenter ledled y wlad, gan gynyddu cyllid ac ehangu mynediad i helpu i fynd i'r afael â phrinder tai ledled Cymru.

Lle'r cynllun yn y cyd-destun polisi ehangach

- 1.9 Mae defnyddio cartrefi gwag eto yn cyd-fynd â dull tai ac adfywio eang Llywodraeth Cymru, yn enwedig mewn perthynas â mynd i'r afael â phrinder tai (mae ailddefnyddio eiddo presennol yn flaenoriaeth yn hyn o beth), gwella safonau byw, atal digartrefedd, a chefnogi datgarboneiddio.
- 1.10 Mae'r cynllun yn cyfrannu at yr amcanion a amlinellir yn Ffyniant i Bawb: Cynllun Gweithredu Economaidd sy'n pwysleisio tai fforddiadwy o ansawdd da fel maes a all wneud y cyfraniad mwyaf posibl at ffyniant a llesiant hirdymor. Yn ogystal, drwy gyllido atgyweiriadau hanfodol a gwelliannau effeithlonrwydd ynni, mae'r cynllun yn cefnogi'r ymrwymiad ['Sero Net Cymru'](#) ac uchelgais hirdymor Llywodraeth Cymru i wella effeithlonrwydd ynni cartrefi Cymru.⁶ Drwy ddefnyddio mwy o gartrefi gwag eto, mae'r cynllun hefyd yn cefnogi'r nod o 'gynyddu cyflenwad, argaeledd a hygyrchedd tai yn y sector cymdeithasol a phreifat,' fel yr amlinellir yn [Rhoi Diwedd ar Ddigartrefedd yng Nghymru: Cynllun gweithredu lefel uchel 2021 i 2026](#).
- 1.11 Yn fwy cyffredinol, mae defnyddio eiddo gwag eto yn cyfrannu at amcan llesiant y [Rhaglen Lywodraethu](#) i 'Wneud ein dinasoedd, ein trefi a'n pentrefi yn lleoedd hyd yn oed yn well i fyw a gweithio ynddynt;' ac i nifer o nodau [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) (gan gynnwys Cymru lewyrchus, Cymru fwy cyfartal, a Chymru o gymunedau mwy cydlynol). Hefyd, mae'r Ddeddf yn gorchymyn bod rhaid i gyrff cyhoeddus yng Nghymru gymryd camau i sicrhau datblygiad cynaliadwy er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, fel y dangosir gan y cynllun.
- 1.12 Er bod cyfranogiad yn y cynllun hyd yma yn galonogol, gyda 17 o'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru (dros 75%) yn cymryd rhan weithredol, mae Llywodraeth Cymru

⁵ [Tasglu'r Cymoedd, 2016-2021: adroddiad terfynol](#)

yn awyddus i ddeall pa mor effeithlon yw'r cynllun, ac a yw mor effeithiol ag y gall fod wrth ddefnyddio cartrefi eto. Ar ben hynny, mae awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan ac ymgeiswyr aflwyddiannus wedi codi rhai problemau gyda'r cynllun, gan gynnwys ynghylch y meini prawf cymhwysedd.

1.13 Gan ddefnyddio'r prif nod o leihau nifer y cartrefi gwag a chynyddu argaeledd tai ledled Cymru fel sail, blaenoriaeth gyffredinol y broses hon a'r gwerthusiad effaith oedd nodi'r hwyluswyr a'r rhwystrau prif sy'n dylanwadu ar effeithiolrwydd y cynllun drwy:

- deall rhwystrau i ymgeisio (e.e. y meini prawf cymhwysedd)
- deall pa ffactorau neu newidiadau a allai gynyddu nifer y ceisiadau cymwys a chynyddu cyfradd y ceisiadau llwyddiannus yn y dyfodol
- archwilio faint o geisiadau sydd wedi trosi'n waith wedi'i gwblhau; a deall y rhesymau dros dynnu'n ôl.

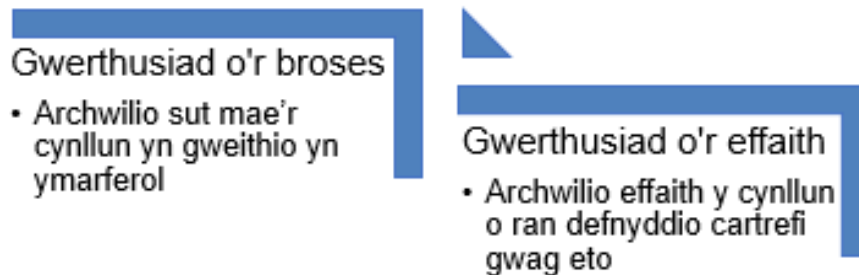
1.14 Mae hyn wedi galluogi darparu argymhellion sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer gwella gweinyddiaeth a chanlyniadau'r cynllun, gan sicrhau ei fod mor hygyrch, effeithiol a dylanwadol â phosibl.

1.15 Yr her prif yn y gwerthusiad fu ynysu effaith y cynllun ar leihau nifer y cartrefi gwag yng Nghymru oddi wrth effaith polisïau, mentrau, mesurau a chamau gorfodi eraill⁷. Felly mae wedi bod yn bwysig pennu, cyn belled ag y bo modd, i ba raddau y gellir priodoli defnyddio cartrefi gwag eto yn unig i'r cynllun neu a oedd ffactorau cyfrannol eraill; ac a hwylusodd neu gyflymodd y cynllun adnewyddiadau neu a fyddent wedi digwydd beth bynnag. Felly, mabwysiadwyd dull dadansoddi cyfraniadau ar gyfer y gwerthusiad, gan ddefnyddio data eilaidd, meintiol ac ansoddol i adeiladu dadl gadarn ynghylch cyfraniad y cynllun at ganlyniadau a arsylwyd, gan gydnabod y gallai dylanwadau eraill fel polisïau'r llywodraeth, tueddiadau ac amodau ehangach y farchnad, a ffactorau economaidd (fel cyfraddau llog ac argaeledd morgeisi) fod wedi chwarae rhan.

⁷ Mae Deddf Tai 2004 yn rhoi'r pŵer i awdurdodau lleol fynd i'r afael â chartrefi gwag drwy Orchmynion Rheoli Anheddau Gwag, ond mae'r rhain yn gymhleth yn gyfreithiol a dim ond yn anaml y cânt eu defnyddio, gan wneud cynlluniau grant yn ddull a ffefrir.

2. Methodoleg

- 2.1 Cynhaliwyd proses dau gam a gwerthusiad effaith i ddeall gweithrediad y Cynllun Grant Cartrefi Gwag a'i effaith (hyd yn hyn) ar leihau nifer y cartrefi gwag yng Nghymru. Roedd gan y gwerthusiad ddau amcan prif a chwestiynau ymchwil cysylltiedig, a gymhwyswyd ar draws y ddau gam.

- 2.2 Er mwyn cyflawni'r amcanion hyn, defnyddiwyd y fethodoleg ganlynol.

Cam 1: Adolygiad data

- 2.3 Yn ystod Cam 1, cynhaliodd ORS adolygiad cynhwysfawr o'r setiau data sydd ar gael i lywio'r gwerthusiad. Yn gyntaf, ystyriwyd nifer y ceisiadau am grant cartrefi gwag, ynghyd â dadansoddiad o'r rhesymau dros geisiadau llwyddiannus ac aflwyddiannus. Yn ail, mae ORS wedi ystyried y gyfradd y mae ceisiadau'n trosi'n waith wedi'i gwblhau a'r gostyngiad cysylltiedig yn nifer y cartrefi gwag yng Nghymru.
- 2.4 Cynhaliwyd dadansoddiad data eilaidd systematig o'r data ceisiadau a chwblhau gwaith a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r adolygiad yn cynnwys ystadegau disgrifiadol cyffredinol, dadansoddiad cymharol (gwahaniaethau ar draws awdurdodau lleol), a dadansoddiad cyfres amser (tueddiadau ceisiadau a chwblhau dros amser).

Cam 1 a 2: Grwpiau ffocws gyda swyddogion awdurdodau lleol

- 2.5 Er mwyn casglu lleisiau swyddogion yr awdurdod lleol sy'n gweithio ar y cynllun, cynhaliwyd grwpiau ffocws yn ystod mis Mai a mis Gorffennaf 2025. Datblygodd ORS (mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru) ganllawiau pwnc lled-strwythuredig⁸ gan gynnwys set o gwestiynau craidd a oedd yn ddigon hyblyg i alluogi ymchwilwyr i archwilio pwyntiau penodol i unigolion. Yn ogystal, datblygwyd taflenni gwybodaeth a hysbysiadau preifatrwydd dwyieithog i sicrhau bod

⁸ Gweler Atodiad 1 i 3

cyfranogwyr yn cael gwybod yn llawn am yr ymchwil a'i hamcanion a sut y byddai eu data'n cael ei ddefnyddio.

- 2.6 Cynhaliodd ORS dri grŵp ffocws i gasglu barn cyfranogwyr ynghylch sut mae'r cynllun yn gweithio'n ymarferol ac i ystyried ei effaith wrth ddefnyddio tai gwag eto. Er mwyn cynnal cyfrinachedd ac annog trafodaeth agored, cynhaliwyd grwpiau ffocws ar wahân gyda'r rhai sy'n gweinyddu'r cynllun (swyddogion CBSRhCT) a'r rhai sy'n gweithio i awdurdodau lleol. Gwahoddwyd cyfranogwyr o'r awdurdodau lleol i gymryd rhan drwy e-bost a anfonwyd gan y tîm gweinyddol yn CBSRhCT. Gwnaed yr opsiwn i gymryd rhan yn y Gymraeg yn bosibl oherwydd presenoldeb ymchwilydd iaith Gymraeg ORS yn y grwpiau ffocws.
- 2.7 Mynychodd saith o'r 17 awdurdod lleol a gymerodd ran grŵp ffocws un, a archwiliodd sut mae'r cynllun yn gweithio'n ymarferol, tra bod wyth o'r awdurdodau lleol a gymerodd ran wedi mynychu grŵp dau, lle ystyriwyd effaith y cynllun. Cynhaliwyd grŵp ffocws dau gyda thrawstoriad o aelodau tîm gweinyddu CBSRhCT.
- 2.8 Gyda chaniatâd, gwnaeth ORS recordiadau digidol o'r grwpiau ffocws i gynhyrchu nodiadau manwl ar gyfer dadansoddi. Sicrhawyd cyfrinachedd i'r cysylltiadau, ac na fyddai eu barn yn cael ei defnyddio at unrhyw ddiben heblaw am yr astudiaeth hon.
- 2.9 Yn ogystal â'r grwpiau ffocws, er mwyn sicrhau sylfaen dystiolaeth mor gynhwysfawr â phosibl gan swyddogion awdurdodau lleol, dosbarthwyd ffurflen galwad am dystiolaeth ar-lein ddwyieithog i'r rhai nad oeddent ar gael adeg y sesiynau ar-lein. Roedd hyn yn rhan o gam casglu data Cam 1 ac fe'i hanfonwyd at awdurdodau lleol a gymerodd ran ym mis Gorffennaf 2025.
- 2.10 Derbyniwyd chwe ymateb wedi'u cwblhau a 13 ymateb rhannol i'r alwad am dystiolaeth ar draws yr awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan yn y cynllun. Derbyniwyd nifer o ymatebion gan rai awdurdodau lleol. Ni ddewisodd pob awdurdod lleol a gymerodd ran gymryd rhan yn y grwpiau ffocws na'r alwad am dystiolaeth.

Cam 2: Methodoleg arolwg ymgeiswyr

- 2.11 Roedd arolwg ar gyfer ymgeiswyr i'r cynllun ar gael ar-lein rhwng 9 Gorffennaf 2025 a 27 Gorffennaf 2025. Datblygwyd yr arolwg gan ORS mewn cydweithrediad â chynrychiolwyr o weinyddwyr y cynllun yng Nghyngor CBSRhCT a Llywodraeth Cymru. Nod yr arolwg oedd asesu'r broses o wneud cais am y cynllun a'i lwyddiant hyd yn hyn. Yn benodol, ceisiodd gasglu barn ymgeiswyr ar,:

- sut mae'r broses o wneud cais am y grant yn gweithio'n ymarferol
- sut y gellid gwella'r broses ymgeisio
- yr hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn y gellid ei wella am y cynllun
- llwyddiant y cynllun wrth leihau nifer y cartrefi gwag.

2.12 Roedd unrhyw un a oedd wedi gwneud cais am y Cynllun ers mis Ionawr 2023 (pan ddechreuodd y cynllun) ac 8 Gorffennaf 2025 (ac a oedd wedi cydsynio i gyfathrebu pellach gan CBSRhCT ynghylch darparu adborth ar y gwasanaethau a dderbyniwyd) yn gymwys i gymryd rhan. Anfonwyd dolen i'r arolwg drwy e-bost at bob ymatebydd cymwys ar gronfa ddata'r cynllun a gedwir gan CBSRhCT. Cynhwyswyd raffl gwobrau i ennill un o bedair gwobr ariannol (£250, £150, neu ddwy wobwr o £50) fel cymhelliant i gymryd rhan. At ei gilydd, anfonwyd 1,213 o wahoddiadau e-bost, a dychwelwyd 12 ohonynt fel rhai na ellid eu danfon. Derbyniwyd 139 o ymatebion, gan gynnwys ymatebion rhannol (12) lle'r oedd yr ymatebydd wedi rhoi'r gorau i'r arolwg cyn cwblhau'r arolwg llawn (gan ateb hyd at gwestiwn 4 o leiaf), gan roi cyfradd ymateb o 12%.

Dadansoddi ac adrodd

- 2.13 Cafodd y grwpiau ffocws eu trawsgrifio a'u dadansoddi'n thematig gan ymchwilyr ORS gan ddefnyddio ffrâm cod i echdynnu'r canfyddiadau prif. Defnyddiwyd Excel i drefnu'r data yn themâu cyffredinol ac is-themâu. Unwaith y cwblhawyd y dadansoddiad terfynol, cynhaliwyd cyfarfod mewnol i alluogi'r tîm adolygu cyfan i rannu a thrafod y canfyddiadau a ddaeth i'r amlwg o'r dadansoddiad, gan gynnwys themâu cyffredin a safbwyntiau penodol.
- 2.14 Proseswyd data arolwg yr ymgeiswyr yn SPSS ac Excel ac wedi hynny, dadansoddwyd ef gan ymchwilyr ORS i nodi canfyddiadau prif. Mae'r canlyniadau yn seiliedig ar bob un o'r 139 o ymatebion wedi'u cyflwyno yn yr adroddiad hwn trwy siartiau a thablau ynghyd â sylwadau testun cysylltiedig.
- 2.15 Mae'r canfyddiadau prif o'r gwaith maes sylfaenol, yn ogystal â'r canfyddiadau o'r adolygiad data, wedi'u crynhoi yn yr adroddiad hwn. Mae enwau, sefydliadau penodol a sylwadau lle gellir adnabod ymatebwyr wedi'u tynnu o'r sylwadau gair am air er mwyn sicrhau anhysbysrwydd.

Cyfyngiadau a dehongli data

- 2.16 Wedi'u cynllunio i ategu'r data meintiol a gasglwyd drwy'r adolygiad data a'r holiadur, bwriad y grwpiau ffocws gyda swyddogion awdurdodau lleol a swyddogion

gweinyddu CBSRhCT oedd ystyried profiadau a barn carfan gymharol fach o gyfranogwyr o weithredu ac effaith y cynllun. Felly, er bod yr adborth ansoddol a adroddir yma yn gynhwysfawr, ni ddylid ei ystyried yn gynrychioliadol yn ystadegol.

- 2.17 Ar ben hynny, mae'r safbwyntiau a fynegwyd gan swyddogion yn y grwpiau ffocws a'r cyfweiliadau yn adlewyrchu canfyddiadau unigol y cyfranogwyr. Ni all ORS gyflafareddu ar gywirdeb neu fel arall safbwyntiau wrth eu hadrodd, a dylid cofio hyn wrth ystyried y canfyddiadau.
- 2.18 O ran yr arolwg, dylid cofio mai sampl o ymgeiswyr, ac nid pob ymgeisydd i'r cynllun, sydd wedi cael ei holi. Fel y nodwyd yn flaenorol, anfonwyd dolen i'r arolwg ar-lein ar gyfer ymgeiswyr at ymatebwyr drwy'r gronfa ddata Cynllun Grant Cartrefi Gwag. Cydnabyddir nad yw hyn yn cynnwys pawb sydd wedi gwneud cais i'r cynllun, fodd bynnag, mae'n adlewyrchu ystod o ymgeiswyr sydd wedi bod yn rhan o'r broses ymgeisio yn ddiweddar.
- 2.19 O ganlyniad, mae pob canlyniad yn ddarostyngedig i oddefiannau samplu, sy'n golygu nad yw pob gwahaniaeth o reidrwydd yn ystadegol arwyddocaol. Lle mae gwahaniaethau rhwng is-grwpiau (h.y. oedran, rhyw, dyddiad y cais) wedi'u hamlygu fel rhai arwyddocaol, mae tebygolrwydd o 95% bod y gwahaniaeth yn real ac nid oherwydd siawns. Dim ond arwydd o wahaniaeth posibl yw gwahaniaethau nad ydynt yn cael eu nodi fel 'arwyddocaol' neu'n 'ystadegol arwyddocaol'.
- 2.20 Er mwyn profi a yw gwahaniaethau ymddangosiadol rhwng is-grwpiau yn ystadegol arwyddocaol, mae profion ystadegol (profion-z) wedi'u defnyddio. Mae'r rhain yn ystyried meintiau'r samplau sy'n cael eu cymharu a'r lefel o hyder sydd angen i ni ei chael yn ein profion. Yn unol ag arfer safonol ymchwil gymdeithasol, rydym wedi defnyddio lefel hyder o 95%. Hynny yw, gallwn fod 95% yn sicr nad yw'r gwahaniaeth wedi digwydd trwy siawns.
- 2.21 Gan na ellir ystyried bod yr arolwg yn gwbl gynrychioliadol o bob ymgeisydd i'r cynllun, mae'r testun yn cyfeirio at 'ymatebwyr' drwy gydol yr adroddiad, yn hytrach nag 'ymgeiswyr'.
- 2.22 Lle nad yw canrannau'n adio i 100 ac efallai nad yw cyfrannau siartiau'n edrych yn gyfartal, mae hyn naill ai oherwydd talgrynnu, eithrio categorïau 'ddim yn gwybod', neu atebion lluosog i gwestiynau arolwg penodol.

- 2.23 Mewn rhai achosion, nid yw'r canlyniad grŵp y cyfeirir ato yn y testun yn hafal i ganlyniadau unigol (a ddangosir ar y siartiau) sy'n ffurfio'r ffigur grŵp. Mae hyn oherwydd talgrynnu.
- 2.24 Mewn rhai achosion, mae labeli data ar siartiau ar gyfer canlyniadau o 2% neu lai wedi'u heithrio am resymau cyflwyniadol.
- 2.25 Oherwydd meintiau bach y samplau pan gaiff canlyniadau eu rhannu'n is-grwpiau ar rai cwestiynau, dylid bod yn ofalus wrth wneud casgliadau o'r canlyniadau hyn. Drwy gydol yr adroddiad, lle bynnag y cyfeirir at ganlyniadau yn seiliedig ar lai nag 20 o ymatebion, nodir nifer yr ymatebwyr, yn ogystal â'r gyfran, yn y sylwadau testun. Mae rhifau sylfaen wedi'u cynnwys ar bob siart. Lle mae canlyniadau'n seiliedig ar lai nag 20 o ymatebion, nid yw'n bosibl cynnal profion arwyddocâd dibynadwy.

3. Adolygiad Data

Trosolwg

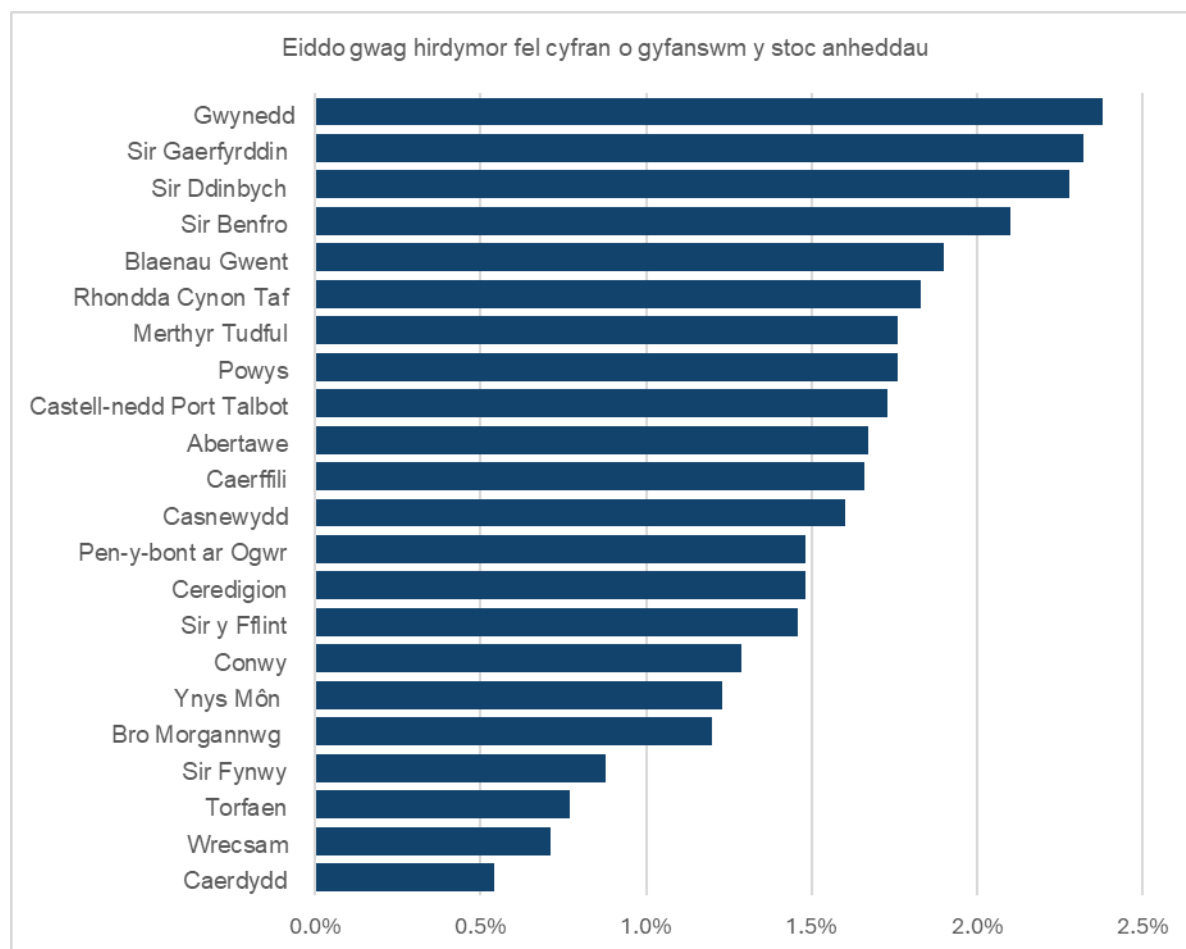
- 3.1 I roi graddfa'r cartrefi gwag yng Nghymru mewn cyd-destun, byddwn yn ystyried yn gyntaf nifer presennol yr eiddo y gallent fod yn drethadwy. Eiddo trethadwy yw un sydd wedi bod yn wag am o leiaf 12 mis a rhaid iddo fod heb bron i ddim dodrefn. Gellir codi premiwm ar y Dreth Gyngor ar yr eiddo hyn. Mae cynghorau ledled Cymru yn casglu data ar eiddo sydd wedi bod yn wag am 12 mis neu fwy ac maent yn cael eu cyhoeddi'n flynyddol ar YstadegauCymru.
- 3.2 Mae'r data a gyhoeddwyd yn fwyaf diweddar yn cwmpasu cofnodion y Dreth Gyngor ar gyfer blwyddyn ariannol (o hyn ymlaen BA) 2025 i 2026, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2025. Ar draws Cymru gyfan, roedd 22,558 o gartrefi gwag hirdymor y gallent fod yn drethadwy. Mae hyn i lawr o uchafbwynt o 25,701 o eiddo yn BA 2021 i 2022 ond mae'n debyg iawn i'r ffigurau ar gyfer BA 2022 i 2023 a BA 2023 i 2024.
- 3.3 Mae ffigur o 22,558 o gartrefi gwag tua 1.5% o gyfanswm yr anheddau yng Nghymru ac mae'n cyfateb i fwy na'r holl anheddau ychwanegol a gwblhawyd yng Nghymru ar gyfer y cyfnod 2020 i 2024, sef 20,305 o gartrefi newydd⁹. Fel y nodwyd ym Mhennod 1, datgelodd data Cyfrifiad 2021 fod tua 6.1% o anheddau yng Nghymru yn wag, ond roedd hyn yn cynnwys llawer o eiddo nad oeddent yn cael eu meddiannu dros dro yn unig. Dylid nodi hefyd na fydd pob eiddo sydd wedi bod yn wag yn yr hirdymor yn wag oherwydd problemau atgyweirio. Bydd profiant a ffactorau eraill yn cyfrif am lawer o eiddo gwag hirdymor.

Prif ganfyddiadau

- 3.4 Mae Ffigur 3.1 yn dangos mai'r awdurdod lleol sydd â'r lefel uchaf o eiddo gwag hirdymor yw Gwynedd, sef 2.57% o'i stoc; a'r isaf yw Caerdydd, sef 0.57% o'i gyfanswm stoc. Fel y nodwyd hefyd ym Mhennod 1, gwahoddwyd pob un o'r 22 awdurdod lleol i gymryd rhan yn y cynllun grant, ond dim ond 17 a gytunodd i wneud hynny. Mae'n amlwg bod y pump na wnaeth gytuno - Caerdydd, Sir y Fflint, Casnewydd, Torfaen a Wreccsam - ymhlith yr ardaloedd â chyfraddau is o eiddo gwag hirdymor.

⁹ Anheddau newydd a gwblhawyd yn ôl ardal, y math o annedd a nifer yr ystafelloedd gwely

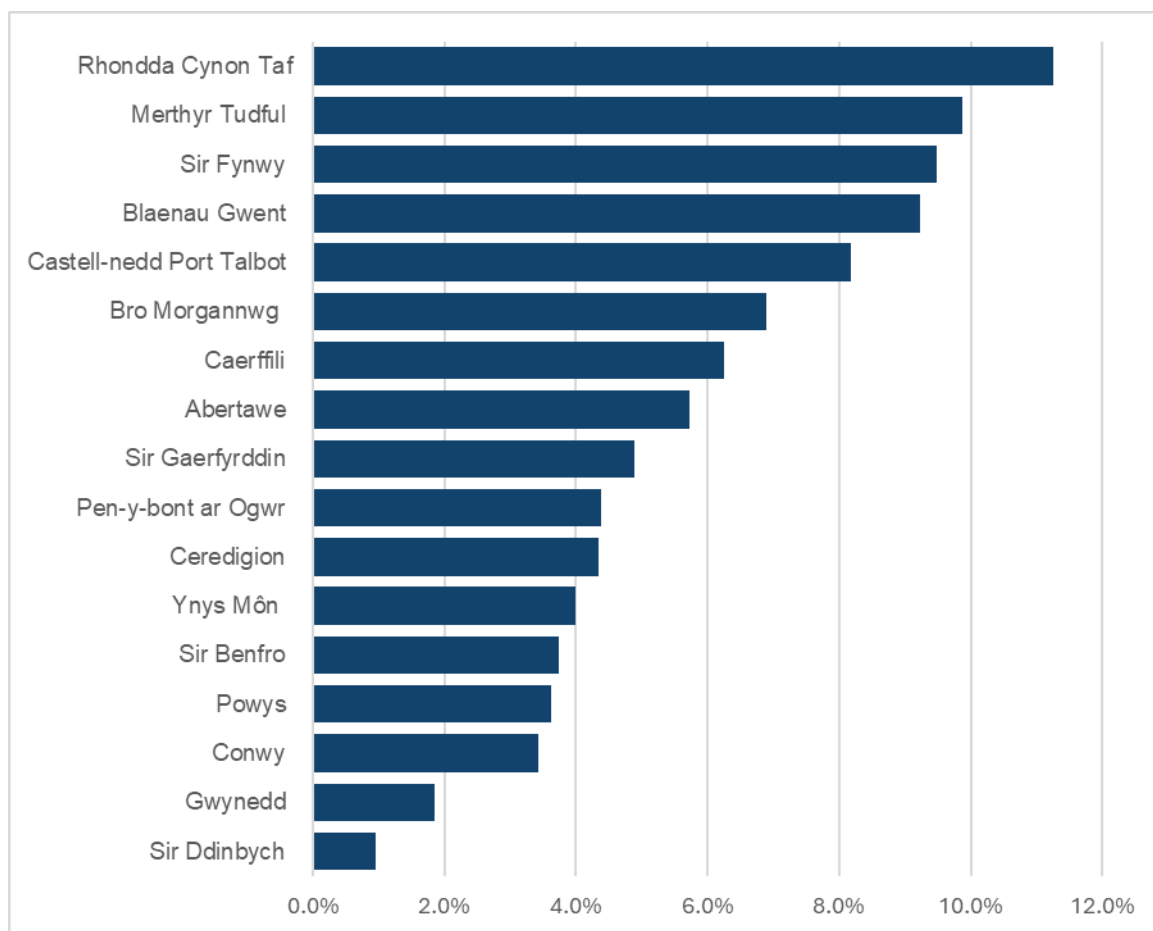
Ffigur 1: Eiddo gwag hirdymor fel cyfran o gyfanswm y stoc anheddau

Ffynhonnell: Ystadegau Cymru - Cartrefi gwag ac ail gartrefi trethadwy, yn ôl awdurdod lleol (nifer yr anheddau), Ionawr 2025

- 3.5 Ar ddechrau mis Ebrill 2025, roedd y Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi derbyn 2,692 o geisiadau, ac ystyriwyd bod 1,058 ohonynt yn ddilys. Mae Ffigur 3.2 yn dangos nifer y ceisiadau dilys ym mhob awdurdod lleol fel canran o nifer yr eiddo gwag hirdymor yn yr ardal. Nid yw'r pum awdurdod lleol nad ydynt wedi cymryd rhan yn y cynllun wedi'u cynnwys yn y siart. Ar y mesur hwn, mae Rhondda Cynon Taf wedi derbyn ceisiadau dilys sy'n cyfateb i dros 11% o'r cartrefi gwag hirdymor. Fodd bynnag, i lawer o'r awdurdodau lleol, mae lefel y ceisiadau dilys yn is na 5% o'u stoc wag hirdymor bresennol, felly gallai'r ardaloedd hyn ddenu llawer mwy o geisiadau o bosibl.

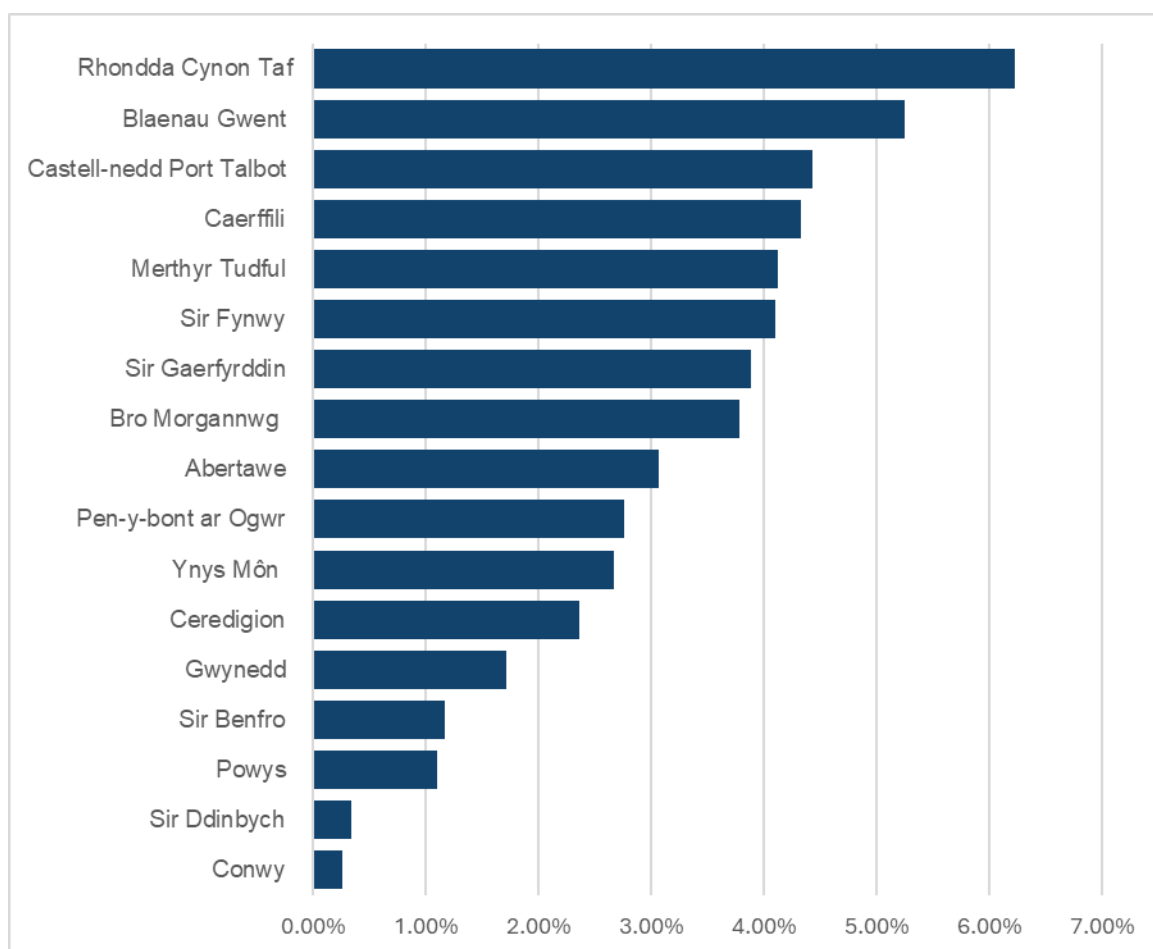
Ffigur 2: Ceisiadau dilys ar gyfer y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor

Ffynhonnell: Ystadegau Cymru - Cartrefi gwag ac ail gartrefi trethadwy, yn ôl awdurdod lleol (nifer yr anheddau), Ionawr 2025; gwybodaeth rheoli Grant Cartrefi Gwag Llywodraeth Cymru, Ebrill 2025

- 3.6 Erbyn mis Ebrill 2025, nid oedd pob cais dilys wedi'i brosesu na'i dderbyn. At ei gilydd, roedd 582 o eiddo wedi cael eu cymeradwyo, gyda chyfanswm gwerth y grantiau yn £13.2 miliwn, gyda gwerth cyfartalog grant dros £22,500.
- 3.7 Mae grantiau cymeradwy yn cyfateb i 2.6% o'r holl gartrefi gwag hirdymor presennol yng Nghymru, felly mae hyn yn cynrychioli dim ond tua 1 o bob 40 o eiddo gwag hirdymor sydd wedi cael eu cymeradwyo i'w cyllido hyd yn hyn. Mae'r cyfraddau cymeradwyo uchaf yng Nghymru yn Rhondda Cynon Taf a Blaenau Gwent, lle mae mwy nag 1 o bob 20 eiddo wedi derbyn cyllid.

Ffigur 3: Ceisiadau a dderbyniwyd ar gyfer y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor

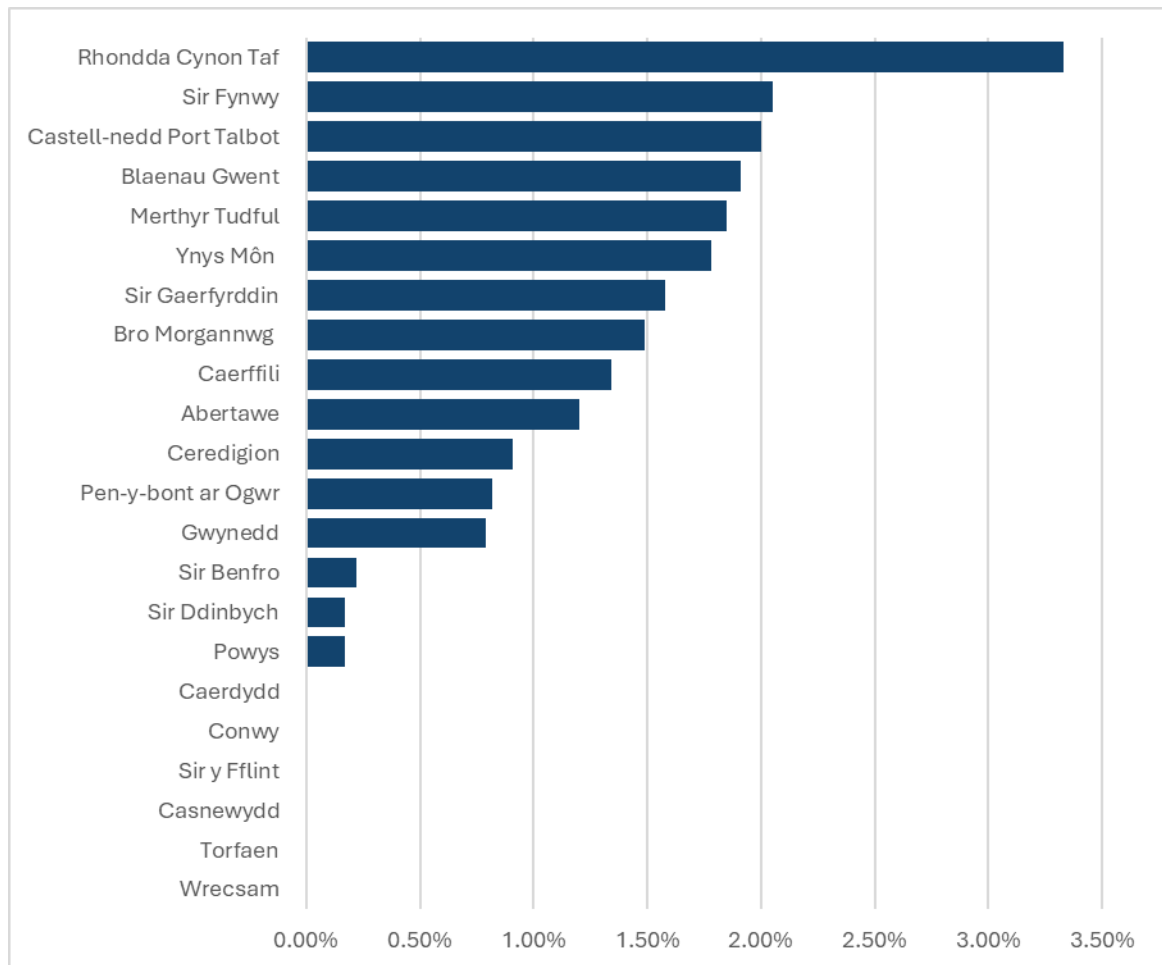

Ffynhonnell: YstadegauCymru - Cartrefi gwag ac ail gartrefi trethadwy, yn ôl awdurdod lleol (nifer yr anheddau), Ionawr 2025; gwybodaeth rheoli Grant Cartrefi Gwag Llywodraeth Cymru, Ebrill 2025

3.8 Roedd 341 o'r cynlluniau cymeradwy yn dal i fod heb eu cwblhau ym mis Ebrill 2025, felly dim ond 241 oedd wedi cyrraedd y pwynt cwblhau. Derbyniodd yr eiddo a gwblhawyd grantiau gwerth £5.4 miliwn ac maent yn cynrychioli tua 1.1% o'r holl gartrefi gwag hirdymor yng Nghymru. Y lefel uchaf o dai a gwblhawyd oedd yn Rhondda Cynon Taf, sef 3.3% o'r holl dai gwag hirdymor.

3.9 I roi'r ffigurau hyn yn eu cyd-destun, yn seiliedig ar y gyfradd ymgeisio ddilys ar gyfer Rhondda Cynon Taf, pe bai 10% o'r holl eiddo gwag hirdymor cyfredol yng Nghymru yn derbyn yr hyn sy'n cyfateb i £22,500 mewn cyllid yr un, byddai hyn yn cyfateb i 2,256 o eiddo a byddai gwerth y grantiau ychydig dros £50 miliwn. Byddai'r lefel hon o ddarpariaeth yn gydnaws â chyllideb gyffredinol y cynllun a chyda lefel y ceisiadau a welwyd yn yr ardaloedd lle mae'r cynllun wedi cael y cymorth mwyaf.

Ffigur 4: Eiddo Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi'u cwblhau fel canran o'r holl gartrefi gwag hirdymor

Ffynhonnell: Ystadegau Cymru - Cartrefi gwag ac ail gartrefi trethadwy, yn ôl awdurdod lleol (nifer yr anheddau), Ionawr 2025; gwybodaeth rheoli Grant Cartrefi Gwag Llywodraeth Cymru, Ebrill 2025

4. Canfyddiadau Meintiol - Arolwg Ymgeiswyr

Arolwg o ymgeiswyr i'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag

Trosolwg

- 4.1 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn ystyried safbwyntiau a barn ymgeiswyr i'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag (o hyn ymlaen 'y cynllun') a gafwyd drwy arolwg a oedd ar gael ar-lein rhwng 9 Gorffennaf 2025 a 27 Gorffennaf 2025. Mae manylion llawn am y fethodoleg a ddefnyddiwyd a gwybodaeth am sut i ddehongli'r data wedi'u cynnwys ym mhennod 2: Methodoleg.
- 4.2 At ei gilydd, derbyniwyd 139 o ymatebion, ac adroddir ar y canfyddiadau isod. Mae Tablau 1 i 11 yn dangos nodweddion proffil yr holl ymatebwyr i'r arolwg. Noder nad yw'r canrannau bob amser yn cyfateb i 100% oherwydd talgrynnu.

Tablau proffil

Tabl 1: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl math o ymgeisydd

Math o ymgeisydd	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Perchennog tŷ	131	94
Darpar berchennog tŷ	7	5
Awdurdod Lleol	0	0
Landlord Cymdeithasol Cofrestredig	0	0
Grŵp Tai Cymunedol	1	1
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

- 4.3 Roedd mwyafrif helaeth yr ymatebwyr i'r arolwg yn berchnogion tai (94%) neu'n ddarpar berchnogion tai (5%). Cafwyd un ymateb gan grŵp tai cymunedol.

Tabl 2: Nifer yr ymatebion arolwg yn ôl yr Awdurdod Lleol y gwnaed cais iddo

Yr Awdurdod Lleol y gwnaed cais iddo	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Cyngor Sir Ynys Môn	4	3
Cyngor Gwynedd	6	4
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	5	4
Cyngor Sir Dinbych	2	1
Cyngor Sir Powys	12	9
Cyngor Sir Ceredigion	4	3
Cyngor Sir Penfro	8	6
Cyngor Sir Caerfyrddin	11	8
Dinas a Sir Abertawe	22	16
Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot	8	6
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr	1	1
Cyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg	7	5
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	15	11
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	6	4
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	15	11
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	5	4
Cyngor Sir Fynwy	8	6
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

- 4.4 Derbyniwyd ymatebion i'r arolwg gan ymgeiswyr i bob un o'r 17 awdurdod lleol a gymerodd ran yng Nghymru. Yr awdurdodau lleol gyda'r nifer uchaf o ymatebion oedd Dinas a Sir Abertawe (22), Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (15), Cyngor Bwrdeistref Caerffili (15), a Chyngor Sir Powys (12).

Tabl 3: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl mis y cais

Mis y cais	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Ionawr 2023	5	4
Chwefror 2023	2	2
Mawrth 2023	0	0
Ebrill 2023	5	4
Mai 2023	7	5
Mehefin 2023	4	3
Gorffennaf 2023	3	2
Awst 2023	3	2
Medi 2023	5	4
Hydref 2023	8	6
Tachwedd 2023	6	5
Rhagfyr 2023	3	2
Ionawr 2024	4	3
Chwefror 2024	2	2
Mawrth 2024	11	8
Ebrill 2024	8	6
Mai 2024	6	5
Mehefin 2024	9	7
Gorffennaf 2024	4	3
Awst 2024	3	2
Medi 2024	6	5
Hydref 2024	1	1
Tachwedd 2024	5	4
Rhagfyr 2024	2	2
Ionawr 2025	1	1
Chwefror 2025	6	5

Mawrth 2025	11	8
Anhysbys	9	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

- 4.5 Roedd lledaeniad da o ymatebion i'r arolwg ar draws pob mis ymgeisio rhwng Ionawr 2023 a Mawrth 2025, gyda 68 o ymatebwyr yn dweud eu bod wedi dechrau eu cais yn 2023 i 24 (Ionawr 2023 i Fawrth 2024) a 62 o ymatebwyr yn dweud eu bod wedi dechrau eu cais yn 2024 i 25 (Ebrill 2024 i Fawrth 2025). Nid yw mis y cais yn hysbys ar gyfer naw ymatebydd. Gwahoddwyd ymatebwyr a wnaeth gais rhwng 1 Ebrill a 9 Gorffennaf 2025 i gymryd rhan yn yr arolwg hefyd; fodd bynnag, ni ystyriwyd hyn pan gytunwyd ar gwestiynau'r arolwg. Felly, gallai'r achosion lle mae dyddiad y cais yn 'anhysbys' fod naill ai oherwydd bod yr ymatebydd yn ansicr o'r dyddiad, neu fod dyddiad eu cais ar ôl mis Mawrth 2025.

Tabl 4: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl rhyw

Rhyw	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Gwrywaidd	51	41
Benywaidd	74	59
Anhysbys	14	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 5: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl oedran

Oed	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
18-24	4	3
25-34	36	29
35-44	30	24
45-54	25	20
55-64	21	17
65-74	8	6
75+	1	1
Anhysbys	14	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 6: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl nifer yr oedolion yn y cartref

Nifer yr oedolion yn y cartref	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Un	42	34
Dau	65	52
Tri neu fwy	18	14
Anhysbys	14	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 7: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl nifer y plant yn y cartref

Nifer y plant yn y cartref	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Dim	86	68
Un	21	17
Dau	13	10
Tri	6	5
Anhysbys	13	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 8: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl statws gwaith

Statws gwaith	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Myfyriwr amser llawn, gan gynnwys ar wyliau neu hanner tymor	2	2
Mewn unrhyw gyflogaeth â thâl neu hunangyflogaeth, hyd yn oed os i ffwrdd dros dro, ar wyliau neu i ffwrdd yn sâl	107	86
Gwneud gwaith di-dâl i fusnes rydych chi neu berthynas yn berchen arno	1	1
Di-waith ac yn chwilio am waith	1	1
Yn methu gweithio oherwydd salwch neu anabledd hirdymor	5	4
Wedi ymddeol	5	4
Gofalu am y cartref neu'r teulu	1	1
Gwneud rhywbeth arall	2	2
Anhysbys	15	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 9: Nifer yr ymatebion arolwg yn ôl cyflwr iechyd corfforol neu feddyliol sy'n para neu y disgwylir iddo bara am 12 mis neu fwy

Cyflwr iechyd corfforol neu feddyliol sy'n para neu y disgwylir iddo bara am 12 mis neu fwy	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Oes, a'r gallu i gyflawni gweithgareddau dyddiol wedi lleihau'n fawr	4	3
Oes, a'r gallu i gyflawni gweithgareddau dyddiol wedi lleihau ychydig	14	11
Na	105	85
Anhysbys	16	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 10: Nifer yr ymatebion i'r arolwg yn ôl ethnigrwydd

Ethnigrwydd	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Gwyn - Seisnig/Cymreig/Albanaidd/Gogledd Iwerddon/Prydeinig	115	93
Gwyn - Roma	1	1
Gwyn - Dwyrain Ewrop (e.e. Pwylaidd, Latfiaidd, Wcrainaidd) - nodwch os gwelwch yn dda	1	1
Gwyn - Unrhyw gefndir gwyn arall - nodwch	2	2
Cymysg - Gwyn a Du Caribïaidd	1	1
Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Indiaidd	1	1
Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Pacistanaidd	1	1
Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Unrhyw gefndir Asiaidd arall - nodwch	1	1
Anhysbys	16	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Tabl 11: Nifer yr ymatebion arolwg yn ô perchnogaeth tai cyn yr eiddo presennol

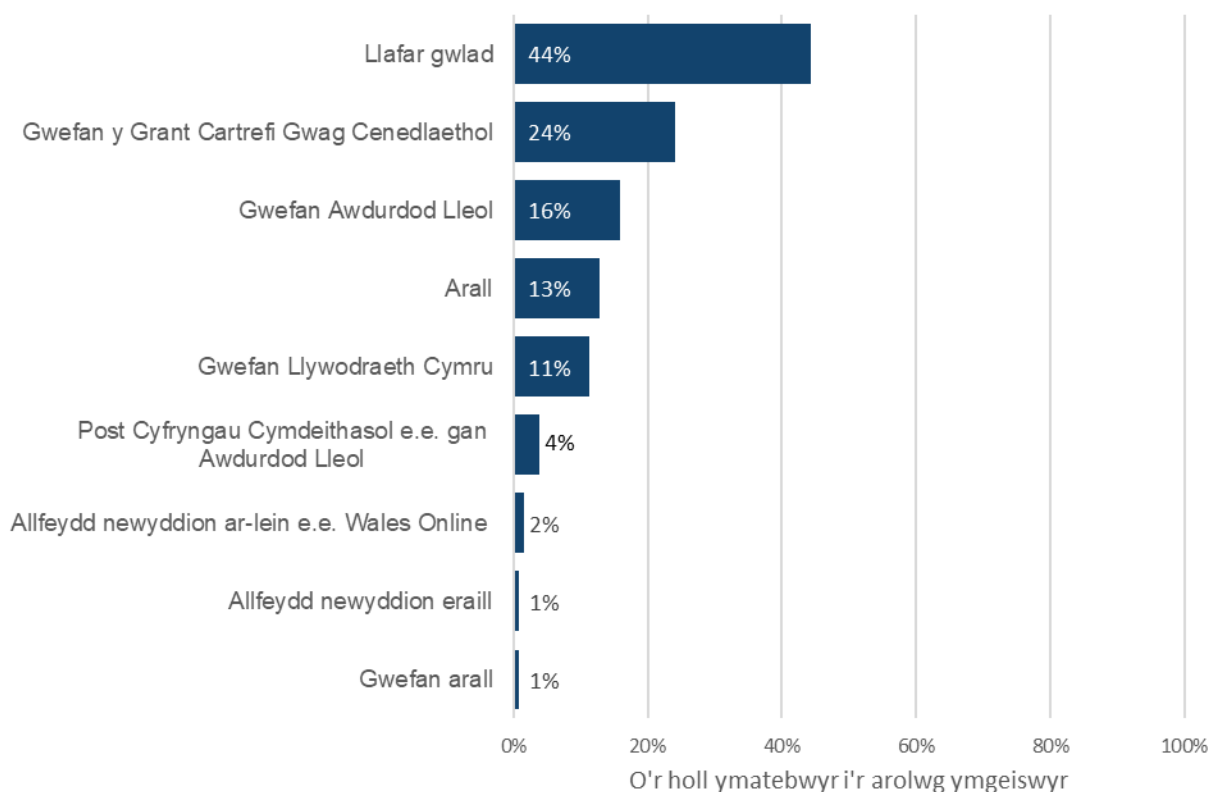
Perchnogaeth tŷ cyn yr eiddo presennol	Nifer yr ymatebwyr	% o gyfanswm yr ymatebwyr
Do	74	60
Na	50	40
Anhysbys	15	-
Cyfanswm	139	100

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (139)

Prif Ganfyddiadau

Mynediad at y cynllun a'r broses ymgeisio

Ffigur 5: Sut y daeth yr ymatebwyr i wybod am y cynllun gyntaf

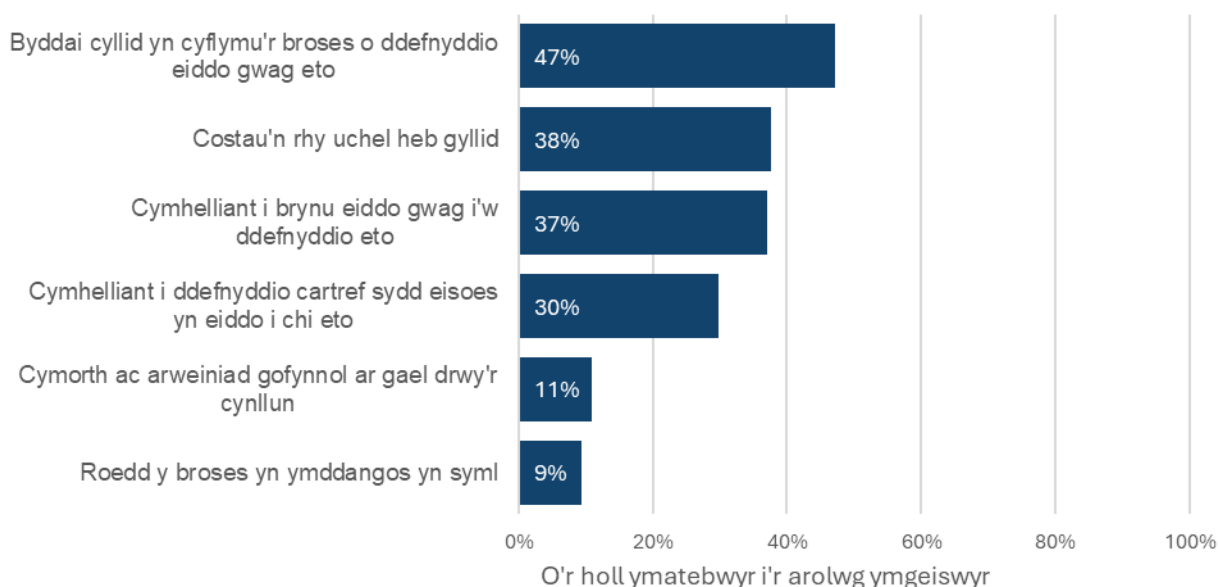
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (133). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 153

Ffynhonnell: ORS

- 4.6 Dywedodd dros ddwy ran o bump (44%) o'r ymatebwyr eu bod wedi clywed am y cynllun drwy lafar gwlad, tra bod tua chwarter (24%) wedi clywed amdani drwy

wefan y Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol, 16% drwy wefan awdurdod lleol, a thua 1 o bob 10 (11% - 15 o ymatebwyr) drwy wefan Llywodraeth Cymru (Ffigur 5). Roedd ffynonellau eraill (13% - 17 o ymatebwyr) a grybwyllwyd yn cynnwys llythyrau a anfonwyd yn uniongyrchol gan awdurdodau lleol, a siarad â gweithwyr proffesiynol fel cyfreithwyr, asiantau tai, syrfewyr a phenseiri.

Ffigur 6: Rhesymau dros ddewis gwneud cais am y Grant Cartrefi Gwag

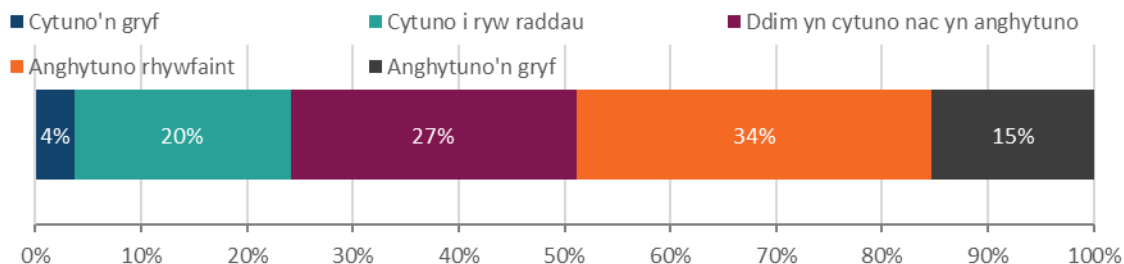
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (138). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 237

Ffynhonnell: ORS

- 4.7 Rhoddodd yr ymatebwyr amrywiaeth o resymau dros ddewis gwneud cais am y grant (Ffigur 6). Y tri phrif reswm oedd y byddai cyllid yn cyflymu'r broses o allu defnyddio eiddo eto (47%), mae costau'n rhy uchel heb gyllid (38%), a'i fod yn gymhelliant i brynu eiddo gwag i'w ddefnyddio eto (37%).

Hyrwyddo'r cynllun

Ffigur 7: Lefel y cytundeb bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (137)

Ffynhonnell: ORS

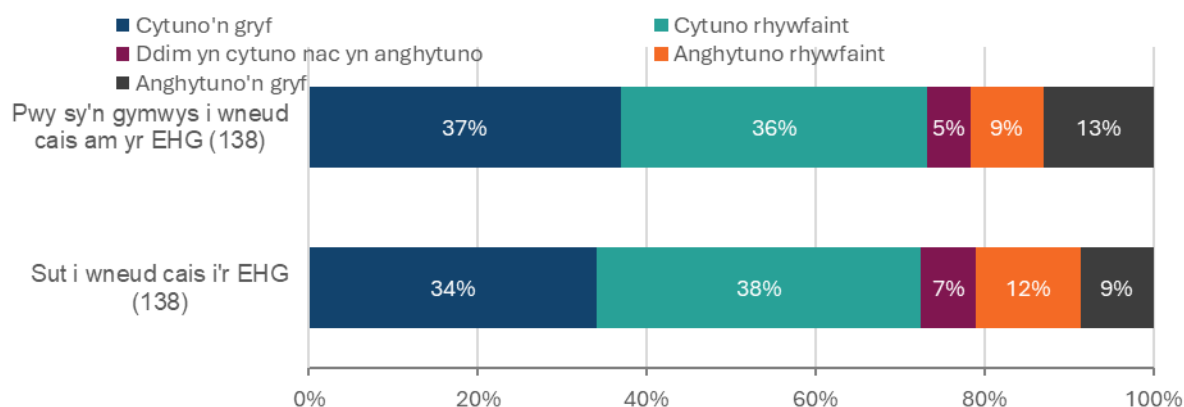
- 4.8 Cytunodd tua chwarter (24%) o'r ymatebwyr fod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda (Ffigur 7); fodd bynnag, nid oedd ychydig dros chwarter (27%) yn cytuno nac yn anghytuno ac roedd bron i hanner yn anghytuno (49%).
- 4.9 Roedd y rhai rhwng 25 a 34 oed (69%) a'r rhai nad oeddent yn berchnogion tai cyn prynu eu heiddo presennol (61%) yn arwyddocaol fwy tebygol o anghytuno bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda o'i gymharu â'r holl ymatebwyr wedi'u hystyried gyda'i gilydd.
- 4.10 Pan ofynnwyd am awgrymiadau ar sut y gellid hyrwyddo'r cynllun yn well i ymgeiswyr newydd, rhoddodd 82 o ymatebwyr o leiaf un. Yr awgrymiadau a roddwyd amlaf oedd y gallai asiantau tai hyrwyddo'r cynllun (30%), y dylai fod mwy o hysbysebu heblaw drwy gyfryngau cymdeithasol (28%), mwy o hysbysebu drwy gyfryngau cymdeithasol (23% - 19 o ymatebwyr), ac y dylai awdurdodau lleol hyrwyddo'r cynllun (13% - 11 o ymatebwyr). Soniwyd hefyd fod angen i'r cynllun fod yn haws i'w ddeall (13% - 11 o ymatebwyr).
- 4.11 Awgrymodd y rhai a soniodd am hysbysebu drwy gyfryngau cymdeithasol ddefnyddio platfformau fel Facebook, Instagram, a YouTube i rannu astudiaethau achos gan gynnwys lluniau cyn/ar ôl adnewyddu. Roedd awgrymiadau ychwanegol ynghylch cyfryngau cymdeithasol yn cynnwys annog derbynwyr y grant i rannu eu cynnydd a'u profiadau ar-lein gan ddefnyddio hashnod wedi'i deilwra i ledaenu ymwybyddiaeth yn organig, datblygu partneriaethau â dylanwadwyr, a gwneud defnydd o grwpiau Facebook cymunedol ac ymgyrchoedd cyfryngau cymdeithasol a redir gan awdurdodau lleol. Ymhlith y mathau eraill o hysbysebu (heblaw drwy gyfryngau cymdeithasol) a awgrymwyd gan ymatebwyr roedd hysbysebion teledu a

radio, posteri, byrddau hysbysebu a thaflenni, yn ogystal â defnyddio sianeli cymunedol fel gwefannau cynghorau, biliau treth gyngor, a chylchlythyrau ac e-byst cynghorau.

- 4.12 Nododd yr ymatebwyr rôl asiantau tai, cyfreithwyr, a chynghorau lleol wrth hysbysu darpar ymgeiswyr (e.e. prynwyr eiddo gwag neu adfeiliedig neu unrhyw un sy'n talu treth gyngor ar gyfer tai gwag ar hyn o bryd) am y cynllun. Tynnodd nifer o ymatebwyr sylw hefyd at y ffaith y gallai contractwyr, syrfewyr, a chynghorwyr morgeisi fod yn bartneriaid effeithiol wrth godi ymwybyddiaeth.
- 4.13 Er gwaethaf y cwestiwn yn gofyn am awgrymiadau ar sut y gellid hyrwyddo'r cynllun yn well, defnyddiodd rhai ymatebwyr y cyfle hwn i nodi bod y broses yn ddryslyd neu'n anghyson, gan nodi bod canllawiau annigonol ar y dechrau weithiau'n arwain at oedi neu fethu terfynau amser. Teimlai eraill y gallai staff awdurdodau lleol fod yn fwy cefnogol a rhagweithiol, gan awgrymu y byddai canllawiau cam wrth gam cliriach ac un pwynt cyswllt yn gwneud y cynllun yn haws i'w lywio. Roedd awgrymiadau ychwanegol ynghylch gwelliannau cyffredinol i'r cynllun yn cynnwys darparu gwybodaeth a chymorth cliriach a mwy hygyrch drwy gydol y broses ymgeisio, yn benodol ynghylch cymhwysedd, amserlenni a dogfennaeth.

Cwblhau'r cais

Ffigur 8: Lefel y cytundeb ei fod yn glir ac yn hawdd ei ddeall...

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiynau hyn (Nifer yr ymatebwyr wedi'u dangos mewn cromfachau)

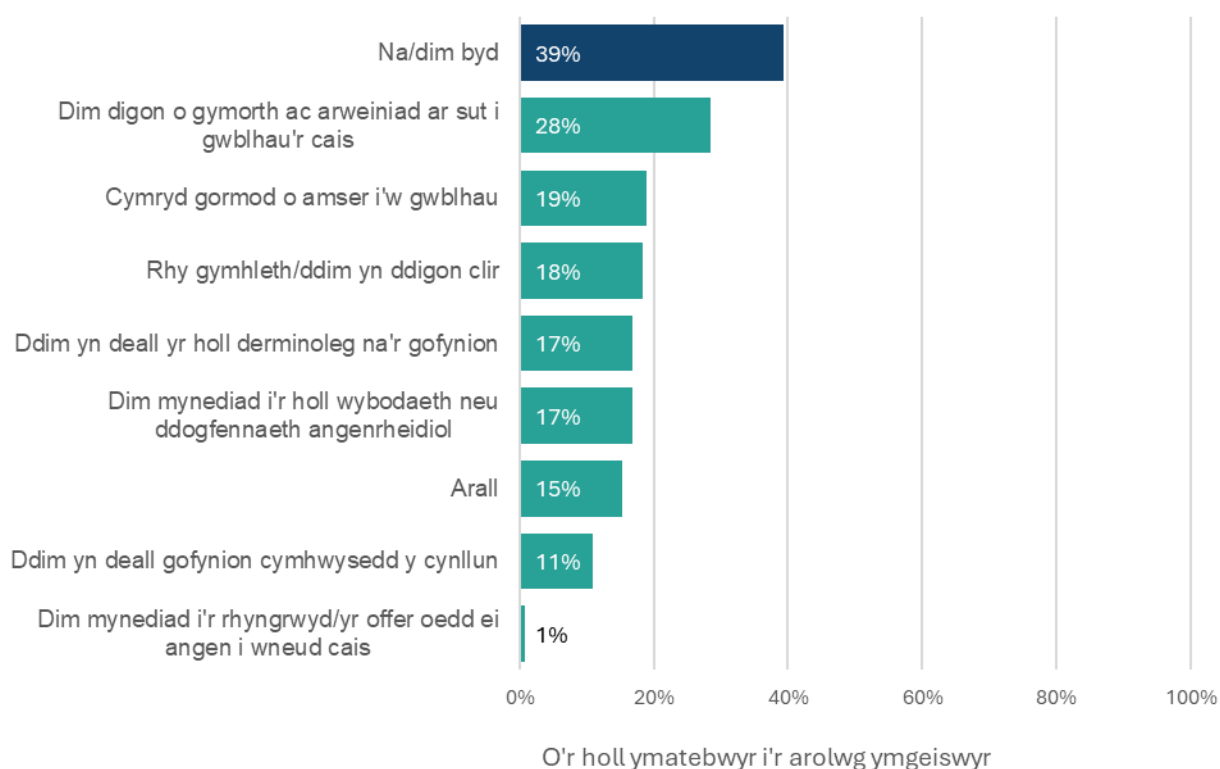
Ffynhonnell: ORS

- 4.14 Cytunodd y mwyafrif (dros saith o bob deg -73%) o'r ymatebwyr ei bod yn glir ac yn hawdd deall pwy sy'n gymwys i wneud cais am y grant (Ffigur 9) gyda 37% yn cytuno'n gryf. Nid oedd 5% (saith ymatebydd) yn cytuno nac yn anghytuno, tra bod

ychedig dros un rhan o bump (22%) yn anghytuno bod y meini prawf cymhwysedd yn glir ac yn hawdd eu deall.

- 4.15 O ran sut i wneud cais am y grant (**Error! Reference source not found.**), unwaith e to cytunodd y mwyafrif (dros saith o bob deg - 72%) ei bod yn glir ac yn hawdd deall sut i wneud hynny, nid oedd 7% (naw ymatebydd) yn cytuno nac yn anghytuno, ac roedd tua phumed ran (21%) yn anghytuno.
- 4.16 Roedd y rhai rhwng 35 a 44 oed yn arwyddocaol fwy tebygol o gytuno (87%) ei bod yn glir ac yn hawdd deall sut i wneud cais am y grant o'i gymharu â'r holl ymatebwyr wedi'u hystyried gyda'i gilydd, tra bod y rhai 55 oed a hŷn yn arwyddocaol fwy tebygol o anghytuno (40%).

Ffigur 9: Oedd unrhyw beth a wnaeth hi'n anodd cwblhau'r cais?

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (137). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 227

Ffynhonnell: ORS

- 4.17 Gofynnwyd i bob ymatebydd a oedd unrhyw beth a oedd yn ei gwneud hi'n anodd cwblhau'r cais (Ffigur 9). Dywedodd tua dau o bob pump (39%) nad oedd dim byd a oedd yn ei gwneud hi'n anodd, fodd bynnag, dywedodd dros chwarter (28%) nad oedd digon o gymorth ac arweiniad ar sut i gwblhau'r cais. Ymatebion cyffredin eraill oedd ei fod wedi cymryd gormod o amser i'w gwblhau (19%), ei fod yn rhy gymhleth/ddim yn ddigon clir (18%), nad oedd yr ymatebwyr yn deall yr holl

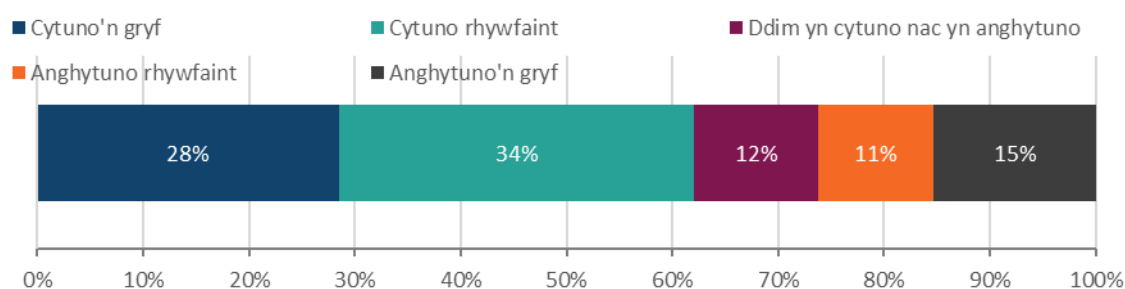
derminoleg na gofynion (17%), neu nad oedd gan yr ymatebwyr fynediad at yr holl wybodaeth neu ddogfennaeth angenrheidiol (17%). Dywedodd tua un o bob deg (11% - 15 o ymatebwyr) nad oeddent yn deall gofynion cymhwysedd y cynllun.

- 4.18 Yn sylwadau'r cyfranogwyr, disgrifiwyd y gofynion gweinyddol fel rhai rhy gymhleth ac wedi dyddio, gyda chyfeiriadau at yr angen am lofnodion gwlyb.
- 4.19 Gwnaed sylwadau pellach ynghylch cymorth, gyda'r ymatebwyr yn cwyno am ganllawiau gwrthgyferbyniol ar feini prawf cymhwysedd a dogfennaeth.
- 4.20 Nododd adborth ychwanegol gyfathrebu gwael a gweinyddiaeth anghyson rhwng awdurdodau lleol, a heriau o ran cael y dyfynbrisiau a'r gwaith papur gofynnol o fewn amserlenni penodedig, yn enwedig gan syrfewyr yr awdurdod lleol. Awgrymwyd y gellid rhoi disgwyliaid cliriach i ymgeiswyr o ran amserlenni ar gyfer cymeradwyo grantiau, yn ogystal ag eglurder ynghylch yr heriau o drefnu gwaith adeiladu a dyfynbrisiau, o'r cychwyn cyntaf.

Mynediad at y cynllun – galluogwyr a rhwystrau

- 4.21 Gwnaeth saith ymatebydd (5%) gais i'r cynllun, neu gyrchu gwybodaeth am y cynllun, yn Gymraeg. Byddai chwech ymatebydd arall (4%) wedi hoffi gwneud cais yn Gymraeg ond nid oeddent yn gwybod y gallent na sut i wneud hynny. Dewisodd y 91% sy'n weddill wneud cais yn Saesneg.
- 4.22 O'r saith ymatebydd a wnaeth gais yn Gymraeg, cytunodd dros hanner (57% - pedwar ymatebydd) ei bod hi'n hawdd deall sut i gael mynediad at y cynllun yn Gymraeg, fodd bynnag, nid oedd tri ymatebydd (43%) yn cytuno nac yn anghytuno. Mae hyn yn awgrymu, i 69% o'r rhai a oedd yn ffafrio gwneud cais yn Gymraeg (naw o 13 o ymatebwyr), nad oedd hyn mor glir ag y gallai fod.

Ffigur 10: Lefel y cytundeb bod mynediad at y cynllun yn deg i bawb

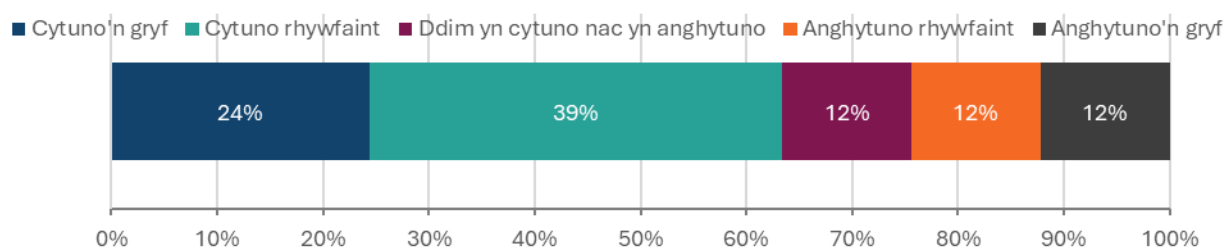

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (137)

Ffynhonnell: ORS

- 4.23 Cytunodd dros dri o bob pump (62%) o'r ymatebwyr fod mynediad at y cynllun yn deg i bawb (Ffigur 10), gyda dros chwarter (28%) yn cytuno'n gryf. Roedd ychydig dros un o bob deg (12% - 16 o ymatebwyr) nad oeddent yn cytuno nac yn anghytuno, tra bod tua chwarter (26%) yn anghytuno.
- 4.24 Roedd y rhai rhwng 18-34 oed (80%) yn arwyddocaol fwy tebygol o gytuno bod mynediad at y cynllun yn deg i bawb, tra bod y rhai 35-44 oed (47%) yn arwyddocaol fwy tebygol o anghytuno o'i gymharu â'r holl ymatebwyr wedi'u hystyried gyda'i gilydd.
- 4.25 O'r rhai nad oeddent yn cytuno bod y cynllun yn deg i bawb, y prif resymau a roddwyd dros hyn oedd nad oedd eu cais wedi'i gymeradwyo am y grant (41% - 18 o ymatebwyr), bod y cynllun yn rhy gymhleth neu fod angen mwy o gymorth arnynt (34% - 15 o ymatebwyr), a rhesymau'n ymwneud â chyllid megis gorfod talu ymlaen llaw neu nad oedd yn ddigonol (20% - naw o ymatebwyr).
- 4.26 Tynnodd ymatebwyr sylw hefyd at bryderon ynghylch rheolau cymhwysedd anghyson ac aneglur, er enghraifft gofynion preswyllo, am ba hyd y mae eiddo wedi bod yn wag, ac a oedd dodrefn yn parhau i fod yn yr eiddo.
- 4.27 Gwnaed sawl sylw ynghylch anghydraddoldeb canfyddedig o ran mynediad at y cynllun yn seiliedig ar leoliad, incwm gwario, a llythrennedd. Atgyfnerthwyd hyn gan bryderon ynghylch rhai cynghorau yn dewis peidio â chymryd rhan yn y cynllun neu'n cymhwyso cyfyngiadau lleol ychwanegol; rhwystrau ariannol yn deillio o'r gofyniad i dalu costau ymlaen llaw; dyfarniadau wedi'u capio ddim yn cwrdd â chostau gwirioneddol; a chymhlethdod cyffredinol y broses a maint y gwaith papur yr oedd rhai'n teimlo ei fod yn anfantais i'r rhai â sgiliau digidol neu lythrennedd cyfyngedig.

Ffigur 11: Lefel y cytundeb ei bod hi'n hawdd cael mynediad at y cynllun

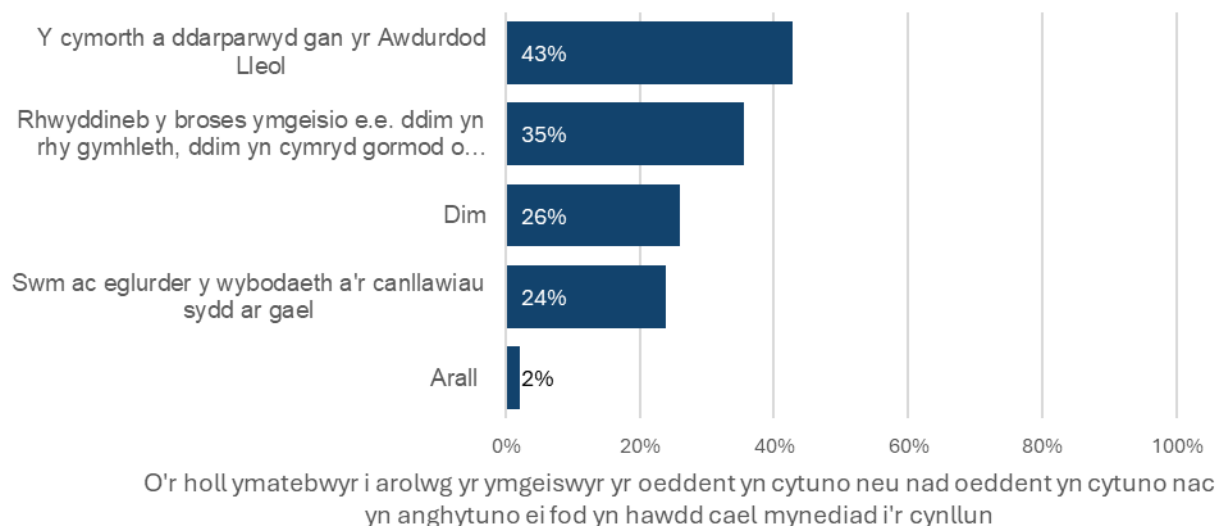

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (131)

Ffynhonnell: ORS

- 4.28 Cytunodd dros dri o bob pump (63%) o'r ymatebwyr ei bod hi'n hawdd cael mynediad at y cynllun (Ffigur 11), gyda thua chwarter (24%) yn cytuno'n gryf. Nid oedd ychydig dros un o bob deg (12% - 16 o ymatebwyr) yn cytuno nac yn anghytuno. Gofynnwyd i'r ymatebwyr hyn beth, os o gwbl, a'u helpodd i gael mynediad at y cynllun (Ffigur 12).

Ffigur 12: Beth, os o gwbl, a helpodd chi i gael mynediad at y cynllun?

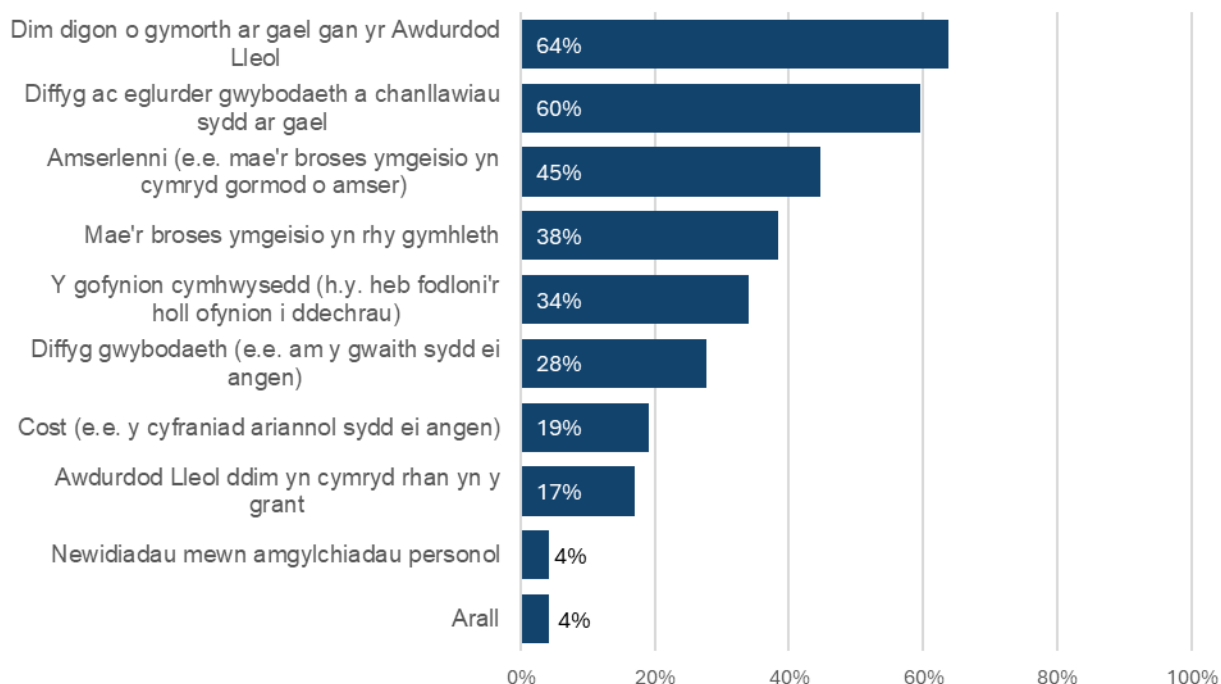

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (96). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 125

Ffynhonnell: ORS

- 4.29 Dywedodd dros ddwy ran o bump (43%) o'r 96 o ymatebwyr a roddodd ymateb fod y cymorth a ddarparwyd gan yr awdurdod lleol wedi eu helpu i gael mynediad at y cynllun (Ffigur 12) tra bod rhwyddineb y cynllun, h.y. nad oedd yn gymhleth neu nad oedd yn cymryd llawer o amser (35%), a faint ac eglurder y wybodaeth a'r canllawiau oedd ar gael (24%) hefyd yn bethau yr oedd tua thraean a chwarter o'r ymatebwyr yn y drefn honno yn teimlo eu bod yn galluogi mynediad at y cynllun. Cafodd cael cyswllt pwrpasol yn y cyngor a allai helpu gydag ymholiadau ac arwain ymgeiswyr drwy'r broses ei grybwyll yn benodol gan ychydig o ymatebwyr.
- 4.30 Roedd yr ymatebwyr a wnaeth gais am y cynllun yn 2024 i 2025 (74%) yn arwyddocaol fwy tebygol o gytuno bod y cynllun yn hawdd ei gyrchu o'i gymharu â'r holl ymatebwyr wedi'u hystyried gyda'i gilydd.
- 4.31 Mae'n ddiddorol nodi, serch hynny, fod tua chwarter yr ymatebwyr (26%) yn teimlo nad oedd dim a'u helpodd i gael mynediad at y cynllun. Roedd ymatebwyr a oedd yn gwneud cais i awdurdodau lleol yn ne-orllewin Cymru (41%) yn arwyddocaol llwyr tebygol o ddweud hyn.

Ffigur 13: Beth, os o gwbl, oedd y prif heriau i gael mynediad at y cynllun?

O'r holl ymatebwyr i arolwg yr ymgeiswyr yr oeddent yn anghytuno neu nad oeddent yn cytuno nac yn anghytuno ei fod yn hawdd cael mynediad i'r cynllun

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (47). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 147

Ffynhonnell: ORS

- 4.32 Gofynnwyd i'r ymatebwyr a anghytunodd neu a ymatebodd yn niwtral pan ofynnwyd iddynt a oedd yn hawdd cael mynediad at y cynllun (47 o ymatebwyr - 36%) beth oedd y prif heriau i wneud hynny, os o gwbl (Ffigur 13).
- 4.33 Yr ymatebion a roddwyd amlaf oedd nad oedd digon o gymorth ar gael gan yr awdurdod lleol (64%) a bod diffyg eglurder ynghylch y wybodaeth a'r canllawiau oedd ar gael (60%); tra bod bron i ddwy ran o bump (38% - 18 o ymatebwyr) yn teimlo bod y broses ymgeisio yn rhy gymhleth. Mae'r canlyniadau hyn yn dangos, er mai'r ffactorau hyn, h.y. cymorth, gwybodaeth, canllawiau a rhwyddineb y broses, oedd y prif alluogwyr i rai ymgeiswyr, eu bod yn rhwystrau prif i eraill (Tabl 12).

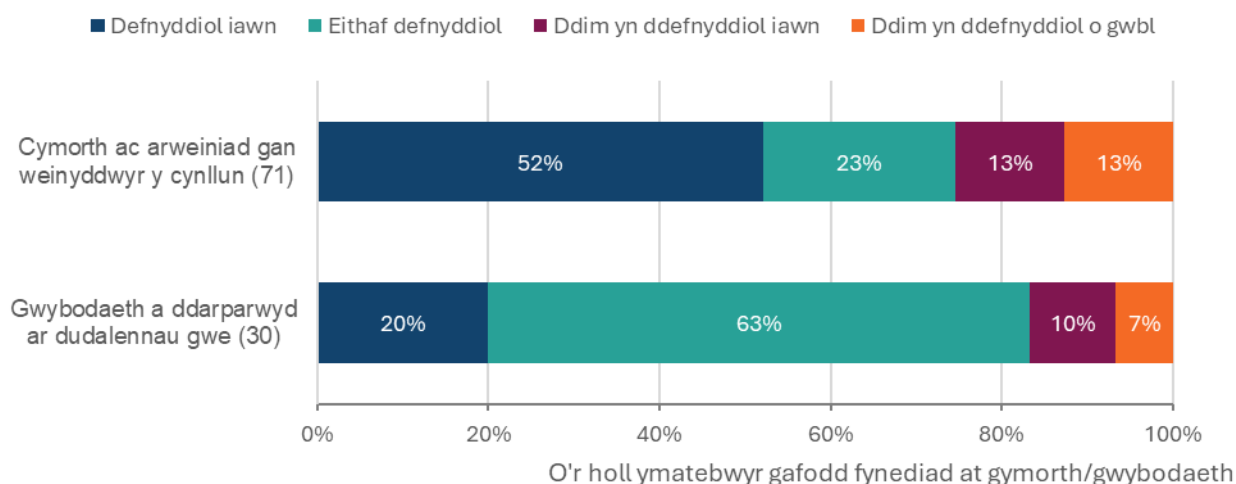
Tabl 12: Galluogwyr a rhwystrau i gael mynediad at y cynllun

Ffactor	Galluogwr - Nifer yr ymatebwyr	Galluogwr - % o <u>bob</u> ymatebydd	Rhwyrstr - Nifer yr ymatebwyr	Rhwyrstr - % o <u>bob</u> ymatebydd
Faint o gymorth oedd ar gael gan yr awdurdod lleol	41	31%	30	23%
Lefel y wybodaeth a'r canllawiau oedd ar gael	23	18%	28	21%
Rhwyddineb ymgeisio/ddim yn gymhleth yn erbyn ymgeisio'n rhy gymhleth	34	26%	18	14%

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr (131)

- 4.34 Roedd heriau/rhwysterau eraill i gael mynediad at y cynllun yn cynnwys amserlenni (h.y. mae'r broses ymgeisio yn cymryd gormod o amser) (45%); gofynion cymhwysedd (h.y. heb fodloni'r holl ofynion i ddechrau) (34% - 16 o ymatebwyr); diffyg gwybodaeth am y gwaith sydd ei angen (28% - 13 o ymatebwyr); a'r gost neu'r cyfraniad ariannol sydd ei angen (19% - naw o ymatebwyr). Daeth bron i un o bob pump (17% - wyth o ymatebwyr) ar draws problemau gyda'u hawdurdod lleol heb fod yn cymryd rhan yn y cynllun neu'n cau ceisiadau iddo.
- 4.35 Disgrifiodd yr ymatebwyr a roddodd fanylion pellach broses gymhleth gyda llawer o 'rwystrau i'w goresgyn'. Ystyriwyd bod gofynion fel gorfod cwblhau'r holl waith gofynnol (yn hytrach na gallu hawlio am rai agweddau ar y gwaith) er mwyn gallu cael mynediad at y grant o £25,000, yn ogystal â pheidio â gallu dechrau gweithio nes bod y grant wedi'i gymeradwyo, yn anghyraeddadwy i unrhyw un heblaw datblygwyr.
- 4.36 Gofynnwyd i'r rhai a ddywedodd fod bodloni gofynion cymhwysedd yn rhwystr (11 o ymatebwyr) pa ofynion nad oeddent yn eu bodloni i ddechrau. Dywedodd pedwar ymatebydd mai'r rheswm oedd nad oedd yr eiddo wedi'i gofrestru fel un gwag gydag adran Treth Gyngor yr awdurdod, tra dywedodd tri ymatebydd nad oedd yr eiddo'n bodloni'r diffiniad gofynnol o fod yn wag (h.y. heb ei feddiannu a heb bron i ddim dodrefn), gydag un ymatebydd yn sôn yn benodol am anawsterau wrth brofi bod dodrefn wedi'u symud. Roedd y ffaith bod yr eiddo wedi bod yn wag am o leiaf 12 mis yn rhwystr i un ymatebydd, a dywedodd dau ymatebydd fod gofynion penodol eraill wedi'u gosod gan eu hawdurdod lleol nad oeddent yn eu bodloni.

Ffigur 14: I ba raddau oedd... a) y cymorth a'r arweiniad gan weinyddwyr y cynllun, b) y wybodaeth a ddarparwyd ar dudalennau gwe, yn ddefnyddiol?

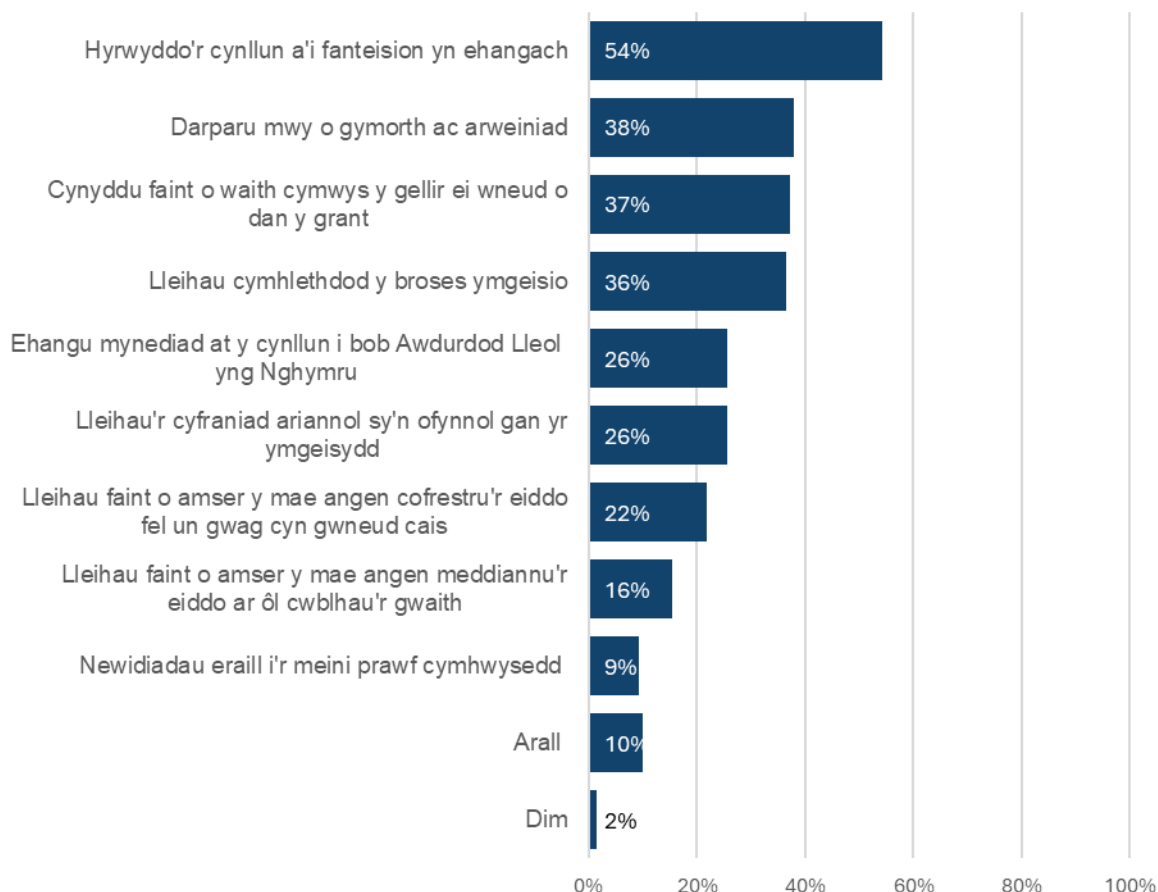

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiynau hyn (nifer yr ymatebwyr wedi'u dangos mewn cromfachau ar y siart)

Ffynhonnell: ORS

- 4.37 Dywedodd dros dri o bob pump (65%) o'r ymatebwyr eu bod wedi derbyn rhyw fath o gymorth neu arweiniad i'w helpu i gael mynediad at eu cais neu ei lenwi. Derbyniodd mwy na hanner (56%) gymorth neu arweiniad gan weinyddwyr y cynllun. **Error! Reference source not found.** yn dangos bod tri chwarter (75%) o'r ymatebwyr wedi canfod bod y cymorth a'r arweiniad gan weinyddwyr y cynllun naill ai'n ddefnyddiol iawn (52%) neu'n weddol ddefnyddiol (23% - 16 o ymatebwyr). Fodd bynnag, dywedodd chwarter (25%) nad oedd y cymorth yn ddefnyddiol iawn (13% - naw ymatebydd) neu nad oedd yn ddefnyddiol o gwbl (13% - naw ymatebydd).
- 4.38 Cafodd tua chwarter (24%) o'r holl ymatebwyr gymorth neu arweiniad drwy wybodaeth ar dudalennau gwe. Mae Ffigur 15 yn dangos bod mwy na phedwar o bob pump (83%) wedi canfod bod y wybodaeth hon yn ddefnyddiol iawn (20% - chwech o ymatebwyr) neu'n weddol ddefnyddiol (63% - 19 o ymatebwyr). Fodd bynnag, roedd 17% o'r farn nad oedd y wybodaeth ar dudalennau gwe yn ddefnyddiol iawn (10% - tri ymatebydd) neu ddim yn ddefnyddiol o gwbl (7% - dau ymatebydd).

Ffigur 15: Beth, os o gwbl, y gellid ei wneud i wella mynediad at y cynllun?

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (129). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn – cyfanswm nifer yr ymatebion: 355

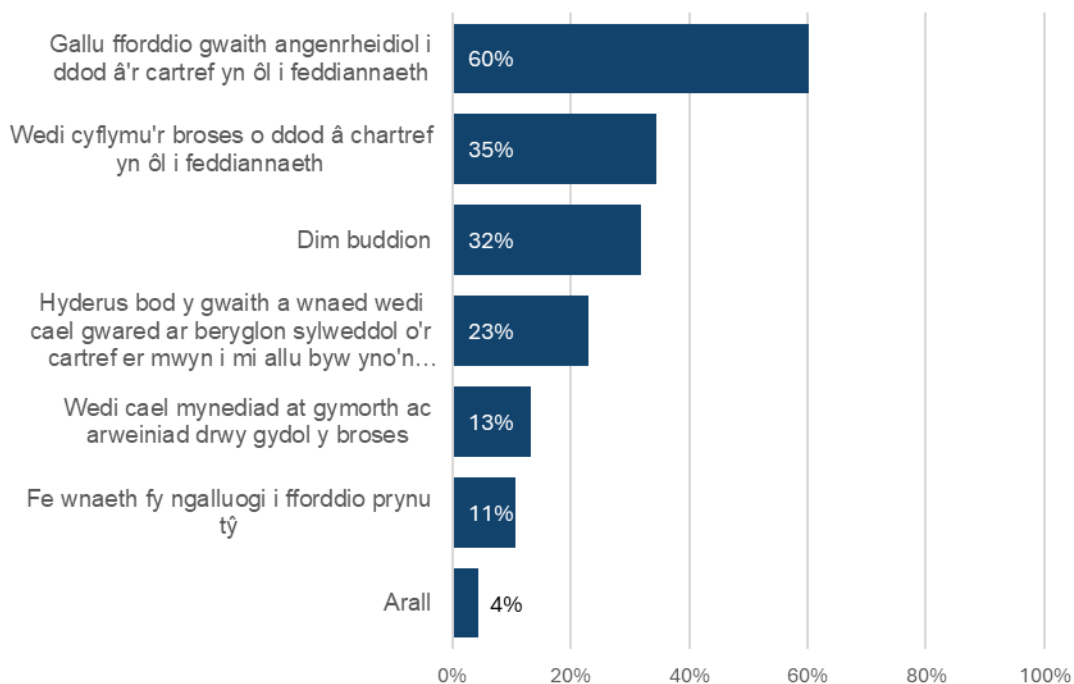
Ffynhonnell: ORS

- 4.39 Gofynnwyd i'r ymatebwyr beth, os o gwbl, y gellid ei wneud i wella mynediad at y cynllun (Ffigur 15). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn gyda dros hanner (54%) yn dweud y dylid hyrwyddo'r cynllun a'i fanteision yn ehangach. Dywedodd dros draean o'r ymatebwyr hefyd y dylid darparu mwy o gymorth ac arweiniad (38%), y dylid cynyddu faint o waith cymwys y gellir ei wneud o dan y grant (37%), ac y dylid lleihau cymhlethdod y broses ymgeisio (36%).
- 4.40 Hoffai tua chwarter yr ymatebwyr weld mynediad at y cynllun yn cael ei ehangu i bob awdurdod lleol yng Nghymru, h.y. i'r pum awdurdod lleol nad ydynt yn cymryd rhan ar hyn o bryd (26%) a gostyngiad yn yr amser y mae angen cofrestru eiddo fel un gwag cyn gwneud cais i gael ei leihau; tra byddai dros un rhan o bump (22%) yn hoffi gweld gostyngiad yn yr amser y mae'n rhaid byw mewn eiddo ar ôl cwblhau'r gwaith.

- 4.41 Roedd tua un o bob deg (9% – 12 o ymatebwyr) o'r farn y dylid gwneud newidiadau i'r meini prawf cymhwysedd. Roedd yr enghreifftiau a roddwyd yn cynnwys yr angen i'r eiddo gael ei gofrestru ar gyfer treth gyngor neu fod heb ddodrefn.
- 4.42 Rhoddodd rhai ymatebwyr sylwadau pellach yn ehangu ar eu hymatebion i'r hyn y gellid ei wneud i wella mynediad at y cynllun. Yma, pwysleisiodd yr ymatebwyr yr angen am ganllawiau cliriach drwy gydol y broses ymgeisio i leihau ansicrwydd, gan awgrymu siartiau llif, rhestrau ymlaen llaw o'r dogfennau gofynnol, a phecynnau ymgeisio yn amlinellu camau cymeradwyo.
- 4.43 Yn ogystal, codwyd pryderon ynghylch nad oedd y cyllid grant yn talu costau realistig, yn enwedig lle roedd adeiladau rhestredig, amcangyfrifon syrfëwr, a gofynion ychwanegol yn chwyddo treuliau, gan arwain rhai i gefnu ar eu ceisiadau am gynlluniau.
- 4.44 Roedd awgrymiadau eraill yn canolbwyntio'n bennaf ar wella cyfathrebu, yn enwedig rhwng yr awdurdod lleol perthnasol, gweinyddwyr y cynllun a'r ymgeisydd; lleihau cymhlethdod y broses; a chyflymu'r broses a gwella amserlenni. Gwelwyd oedi, rheolau anghyson, a chapasiti staff cyfyngedig hefyd fel rhwystrau prif, gyda rhai yn disgrifio'r profiad ymgeisio fel un llawn straen a 'robotig'. Teimlwyd y byddai mynd i'r afael â'r materion hyn, yn ogystal â darparu pwynt cyswllt lleol pwrpasol, yn gwella mynediad at y cynllun.

Manteision ac anfanteision cael mynediad at y cynllun

Ffigur 16: Ym mha ffyrdd, os o gwbl, y mae cael mynediad at y cynllun wedi bod o fudd personol i chi?

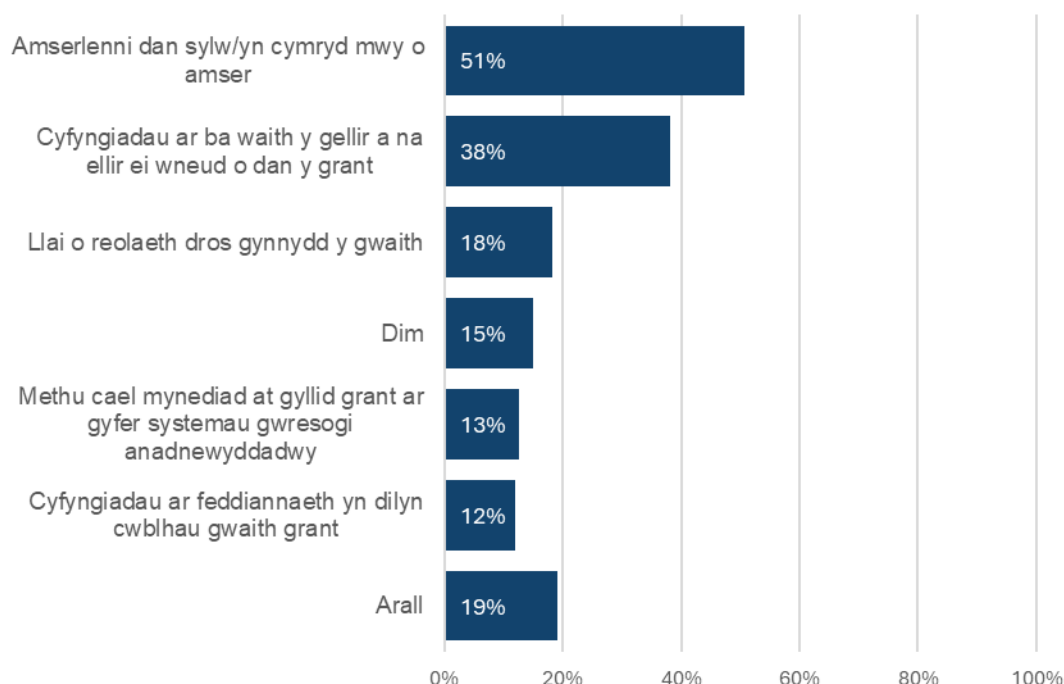

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (113). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 201

Ffynhonnell: ORS

- 4.45 Gofynnwyd i'r ymatebwyr ym mha ffyrdd, os o gwbl, yr oedd cael mynediad at y cynllun wedi bod o fudd iddynt yn bersonol ac roeddent yn gallu dewis sawl opsiwn (**Error! Reference source not found.** 16). Er bod bron i draean (32%) yn teimlo n ad oedd unrhyw fanteision iddyn nhw'n bersonol, roedd tri o bob pump (60%) yn teimlo bod gallu fforddio'r gwaith angenrheidiol i ddod â chartref yn ôl i feddiannaeth o fudd iddyn nhw; tra bod dros draean (35%) yn teimlo bod y cynllun wedi cyflymu'r broses o ddod â chartref yn ôl i feddiannaeth.

Ffigur 17: Beth yw'r prif anfanteision, os o gwbl, o gael mynediad at y cynllun yn eich barn chi?

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (126). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 209

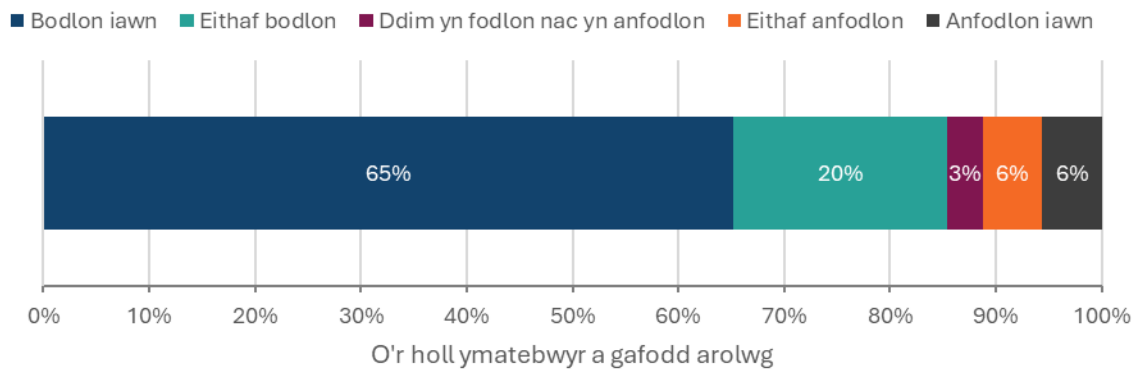
Ffynhonnell: ORS

4.46 I'r gwrthwyneb, gofynnwyd i'r ymatebwyr beth oeddent yn teimlo oedd y prif anfanteision, os o gwbl, o gael mynediad at y cynllun, ac roeddent yn gallu dewis sawl opsiwn (Ffigur 17). Er bod 15% (19 o ymatebwyr) o'r farn nad oedd unrhyw anfanteision i gael mynediad at y cynllun, yr anfanteision a grybwyllwyd amlaf oedd yr amserlenni dan sylw, ei bod yn cymryd mwy o amser i gwblhau gwaith nag y byddai heb y cynllun (51%), y cyfyngiadau ar ba waith y gellir a na ellir ei wneud o dan y grant (38%) a chael llai o reolaeth dros gynnydd y gwaith (18%).

Arolwg awdurdodau lleol

4.47 Cafodd bron i saith o bob deg ymatebydd (69%) arolwg wedi'i gynnal gan syrfëwr awdurdod lleol. Nid oedd y gweddill o'r ymatebwyr wedi cyrraedd y rhan honno o'r broses eto (17%) neu roedd eu cais wedi'i ganslo cyn cynnal arolwg (14% - 18 o ymatebwyr).

Ffigur 18: Bodlonrwydd â'r gwasanaeth a dderbyniwyd gan syrfëwr yr awdurdod lleol

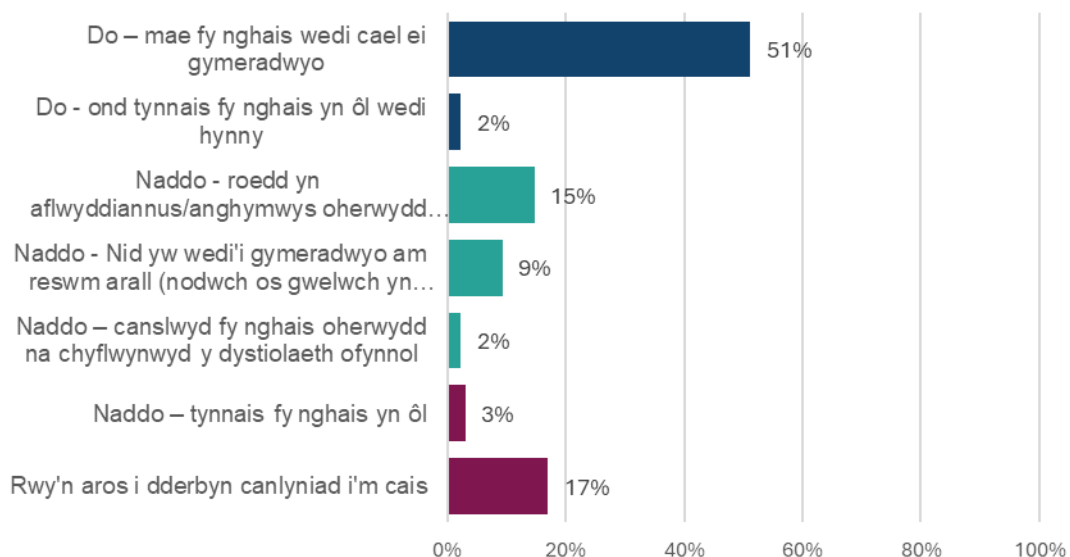
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (89)

Ffynhonnell: ORS

4.48 O'r rhai a gafodd arolwg, roedd dros bedair rhan o bump (85%) yn fodlon ar y gwasanaeth a gawsant gan syrfëwr yr awdurdod lleol gyda dros dair rhan o bump (65%) yn fodlon iawn (Ffigur 18). Roedd ychydig dros un o bob deg (11% - 10 o ymatebwyr) yn anfodlon â'r gwasanaeth a gawsant ac nid oedd 3% (tri ymatebydd) yn fodlon nac yn anfodlon.

Canlyniad y cais

Ffigur 19: A yw eich cais am y Grant Cartrefi Gwag wedi cael ei gymeradwyo?

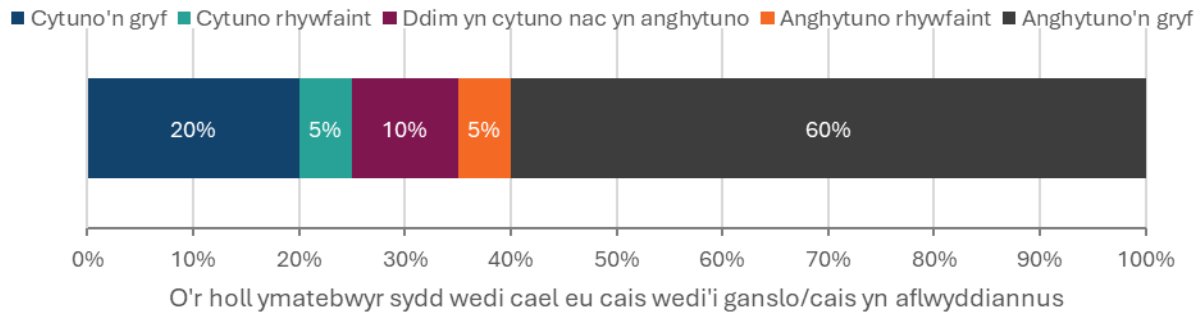
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (129).

Ffynhonnell: ORS

- 4.49 Cafodd cais ychydig dros hanner (51%) yr ymatebwyr ei gymeradwyo (Ffigur 20). Roedd y rhai a ddechreuodd eu cais yn 2023 i 2024 (66%) yn arwyddocaol fwy tebygol o fod wedi cael eu cais wedi'i gymeradwyo ar adeg llenwi'r arolwg o'i gymharu â'r holl ymatebwyr wedi'u hystyried gyda'i gilydd. Cafodd cais tri ymatebydd arall (2%) ei gymeradwyo ond fe wnaethant dynnu eu cais yn ôl wedi hynny.
- 4.50 Mae ychydig o dan un rhan o bump o'r ymatebwyr (17%) yn dal i aros am ganlyniad eu cais, a thynnodd 3% (pedwar ymatebydd) eu cais yn ôl cyn i benderfyniad gael ei wneud.
- 4.51 Ni chafodd cais y 26% sy'n weddill ei gymeradwyo. I 15% (19 o ymatebwyr) roedd eu cais yn aflwyddiannus oherwydd nad oeddent yn bodloni'r gofynion cymhwysedd grant, tra bod cais tri ymatebydd (2%) wedi'i ganslo oherwydd nad oedd y dystiolaeth ofynnol wedi'i chyflwyno. Rhoddodd tua un o bob deg (9% - 12 o ymatebwyr) resymau eraill dros ganslo eu cais megis bod amserlen y cais wedi dod i ben neu fod cyllid wedi dod i ben neu wedi'i dynnu'n ôl mewn rhai awdurdodau lleol¹⁰. Dywedodd dau ymatebydd na roddwyd unrhyw reswm iddynt.
- 4.52 Gofynnwyd i'r rhai a dynnodd eu cais yn ôl (saith ymatebydd) pam eu bod wedi gwneud hynny. Yr ymatebion a roddwyd amlaf oedd bod y broses yn cymryd neu y byddai'n cymryd gormod o amser (pedwar ymatebydd); neu fod y broses yn rhy gymhleth (pedwar ymatebydd). Roedd rhesymau eraill yn cynnwys methu fforddio parhau, newid yn faint neu fath y gwaith oedd ei angen, a ddim eisiau defnyddio'r eiddo bellach.

¹⁰ Dylid nodi, er mai dyma oedd canfyddiad yr ymatebwyr, mewn gwirionedd, nad yw ceisiadau byth yn cael eu canslo oherwydd bod cyllid yn 'rhedeg allan'.

Ffigur 20: Lefel y cytundeb eu bod yn deall y rhesymau pam y canslwyd eu cais /y bu eu cais yn aflwyddiannus

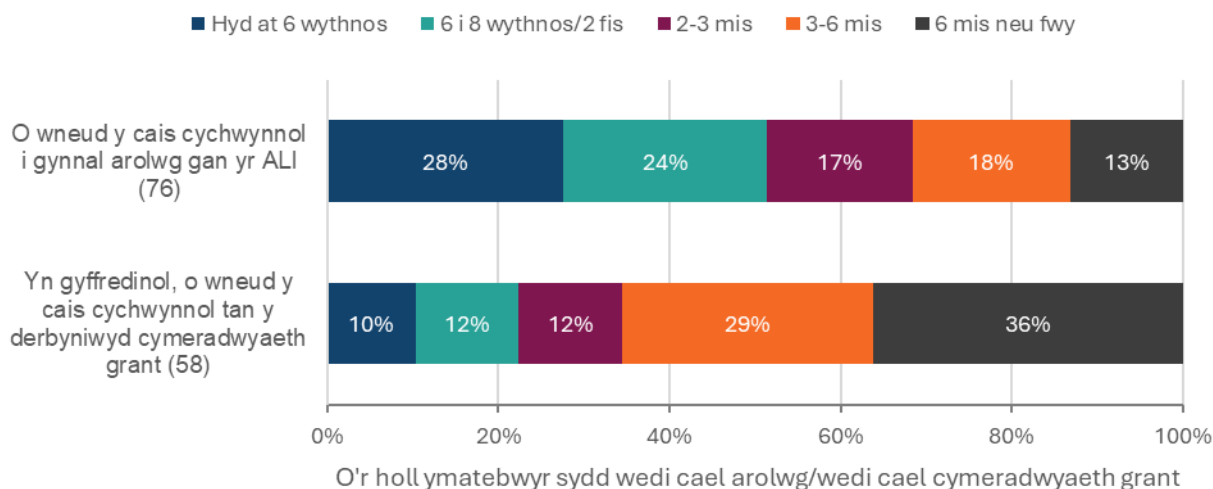
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (20)

Ffynhonnell: ORS

- 4.53 Gofynnwyd i'r rhai y canslwyd eu cais neu a ddywedodd ei fod wedi bod yn aflwyddiannus a oeddent yn deall y rhesymau dros hyn (Ffigur 20). Er bod chwarter (25% - pump o ymatebwyr) yn cytuno eu bod yn deall y rhesymau, gyda 20% (pedwar ymatebydd) yn dweud eu bod yn cytuno'n gryf, roedd dros dri o bob pump (65% - 13 o ymatebwyr) yn anghytuno, gyda 60% (12 o ymatebwyr) yn anghytuno'n gryf. Rhoddir rheswm i ymgeiswyr bob amser pam y canslwyd eu cais neu pam y bu'n aflwyddiannus, felly mae'r canlyniadau hyn yn awgrymu nad yw'r esboniadau a roddir bob amser yn glir. Gallai rhoi esboniadau mwy trylwyr helpu ymgeiswyr i ddeall yn llawn y rhesymau pam na chafodd eu cais ei gymeradwyo.

Amserlenni

Ffigur 21: Pa mor hir y cymerodd a) o wneud y cais cychwynnol hyd nes i'r ALI gynnal arolwg cychwynnol, b) yn gyffredinol, o wneud y cais cychwynnol hyd nes i gymeradwyaeth y grant gael ei derbyn

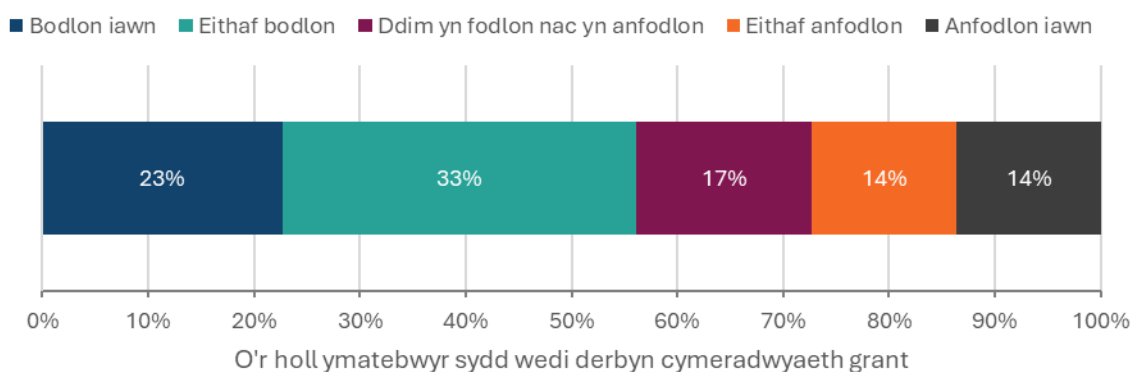

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiynau hyn (nifer yr ymatebwyr wedi'u dangos mewn cromfachau ar y siart)

Ffynhonnell: ORS

- 4.54 O ran amserlenni, cynhaliwyd bron i dri o bob deg (28%) o arolygon mewn llai na chwe wythnos, gyda mwy na hanner (51%) wedi'u cynnal o fewn dau fis. Fodd bynnag, cymerodd bron i draean (32%) dri mis neu fwy, gyda 13% (10 ymatebydd) yn cymryd mwy na chwe mis (Ffigur 21).
- 4.55 At ei gilydd, i'r rhai a gafodd gymeradwyaeth grant, derbyniodd dros draean (34%) eu cymeradwyaeth o fewn tri mis, a 64% o fewn chwe mis. Fodd bynnag, cymerodd fwy na chwe mis i dros draean (36%) o geisiadau gael eu cymeradwyo (Ffigur 21).

Ffigur 22: Bodlonrwydd gyda'r amser a gymerodd i'r cais gael ei gymeradwyo

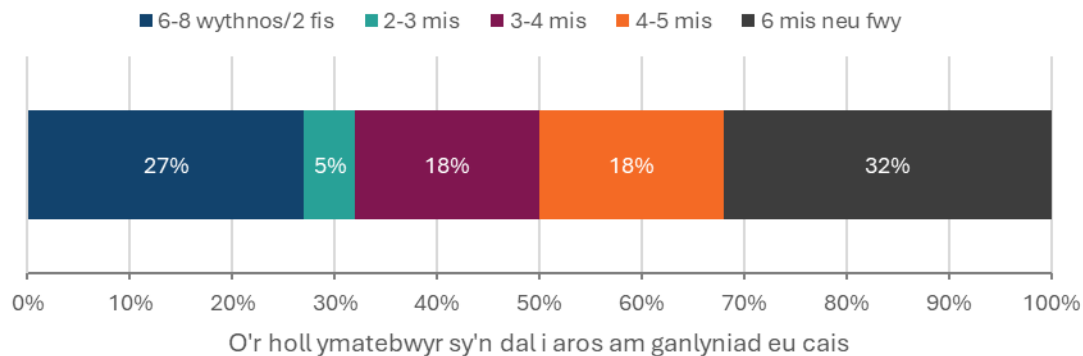

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (66)

Ffynhonnell: ORS

4.56 Roedd dros hanner (56%) yr ymatebwyr a gafodd gymeradwyaeth grant yn fodlon ar yr amser a gymerodd i'w cais gael ei gymeradwyo, gyda dros un rhan o bump (23% - 15 o ymatebwyr) yn fodlon iawn. Roedd dros chwarter (27% - 18 o ymatebwyr) yn anfodlon â'r amser a gymerodd i'w cais gael ei gymeradwyo, tra nad oedd 17% (11 o ymatebwyr) yn fodlon nac yn anfodlon (Ffigur 22).

Ffigur 23: Amser aros hyd yn hyn am ganlyniad i'r cais

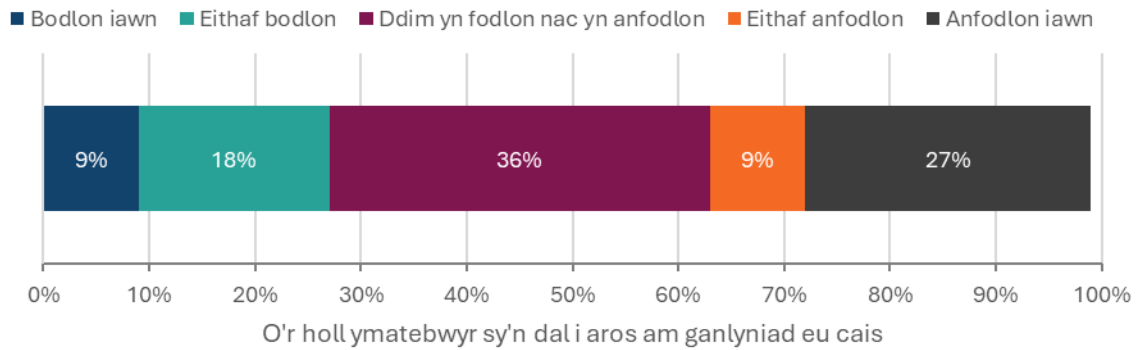
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (22)

Ffynhonnell: ORS

4.57 O'r rhai sy'n dal i aros i dderbyn canlyniad eu cais, mae dros chwarter (27% - chwech o ymatebwyr) wedi bod yn aros rhwng chwech ac wyth wythnos ac mae 5% (un ymatebydd) wedi bod yn aros dau i dri mis. Mae llai nag un rhan o bump (18% - pedwar ymatebydd) wedi bod yn aros tri i bedwar mis ac mae 18% arall (pedwar ymatebydd) wedi bod yn aros pedwar i bum mis. Fodd bynnag, mae bron i draean (32% - saith o'r ymatebwyr) wedi bod yn aros mwy na chwe mis (Ffigur 23).

4.58 O'r rhai oedd yn dal i aros, roedd wyth ymatebydd yn disgwyl aros hyd at chwe wythnos arall cyn derbyn canlyniad ac roedd dau ymatebydd yn disgwyl aros dau fis arall. Mae'n werth nodi bod 11 o ymatebwyr wedi dweud nad oeddent yn gwybod faint yn hirach y byddai'n ei gymryd.

Ffigur 24: Bodlonrwydd â'r amser y mae'r cais wedi'i gymryd hyd yn hyn

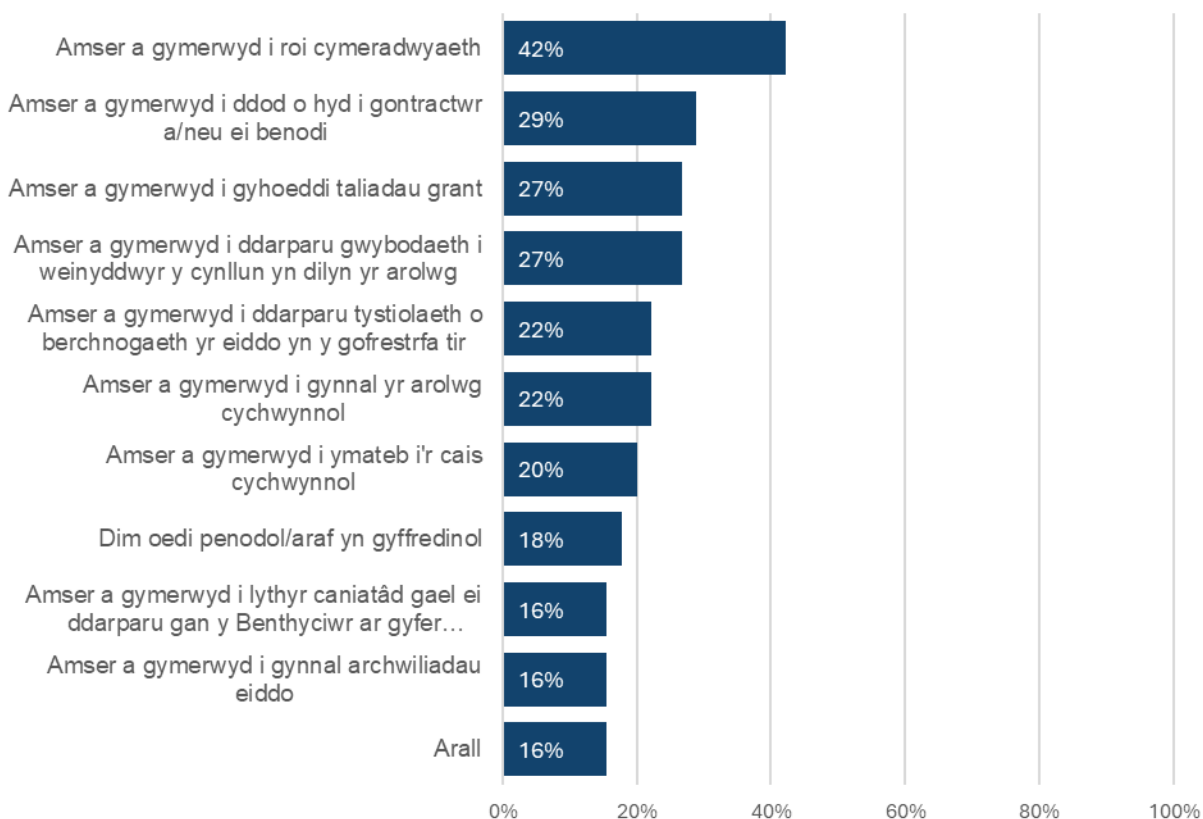

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (22)

Ffynhonnell: ORS

- 4.59 Roedd dros chwarter yr ymatebwyr (27% - chwech o ymatebwyr) oedd yn dal i aros i dderbyn canlyniad yn fodlon ar yr amser y mae eu cais wedi'i gymryd hyd yn hyn. Roedd dros draean (36% - wyth o ymatebwyr) yn anfodlon â'r amser mae eu cais wedi'i gymryd, tra nad oedd dros draean (36% - wyth o ymatebwyr) yn fodlon nac yn anfodlon (Ffigur 24).

Ffigur 25: A fu unrhyw gyfnodau penodol o oedi sydd wedi golygu bod y broses ymgeisio wedi cymryd yn hirach nag yr oeddech chi wedi'i ddisgwyl?

O holl ymatebwyr yr arolwg ymgeiswyr oedd yn anfodlon neu ddim yn fodlon nac yn anfodlon â'r amser a gymerwyd i'w cais gael ei gymeradwyo/â'r amser a gymerwyd hyd yn hyn

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (45). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 114

Ffynhonnell: ORS

- 4.60 Gofynnwyd i ymatebwyr oedd yn anfodlon neu a ymatebodd yn niwtral ynghylch yr amser a gymerwyd i gymeradwyo eu cais neu ynghylch yr amser a gymerwyd hyd yn hyn (os oeddent yn dal i aros) a oedd unrhyw oedi penodol wedi bod i'r broses ymgeisio. Roedd yr ymatebwyr yn gallu rhoi sawl ymateb (Ffigur 25).
- 4.61 Dywedodd dros ddau o bob pump (42% - 19 o ymatebwyr) fod yr amser a gymerwyd i roi cymeradwyaeth yn golygu bod y broses ymgeisio wedi cymryd mwy o amser na'r disgwyl. Dywedodd bron i un rhan o bump (18% - wyth o'r ymatebwyr) nad oedd unrhyw oedi penodol, a bod y broses yn araf yn gyffredinol.
- 4.62 Cyfnodau penodol o oedi a grybwyllwyd yn aml oedd yr amser a gymerwyd i neu ar gyfer:
- dod o hyd i gcontractwr a/neu benodi contractwr (29% -13 o ymatebwyr)

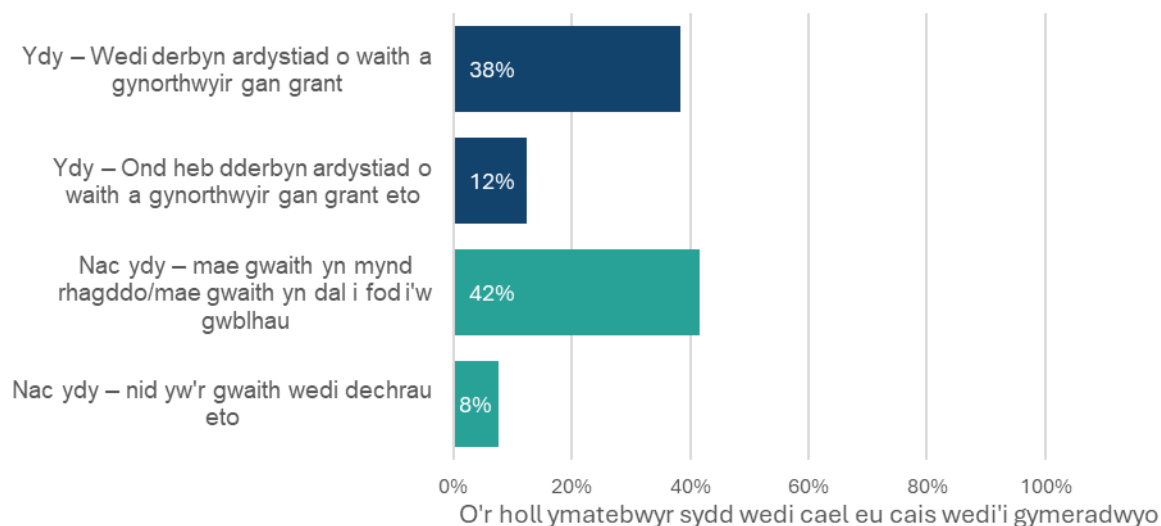
- talu taliadau grant (27% - 12 o ymatebwyr)
- gwybodaeth i'w darparu i weinyddwyr cynlluniau yn dilyn arolwg (27% - 12 o ymatebwyr)
- darparu tystiolaeth o berchnogaeth yr eiddo yn y gofrestrfa tir (22% - 10 ymatebydd)
- yr arolwg cychwynnol i'w gynnal (22% - 10 o ymatebwyr)
- ymateb i'r cais cychwynnol (20% - naw ymatebydd).

- 4.63 Dywedodd tua un o bob chwech o ymatebwyr (16% - saith o ymatebwyr) fod yr amser a gymerwyd i lythyr caniatâd gael ei ddarparu gan fenthyciwr ar gyfer cofrestru'r arwystl cyfreithiol yn oedi penodol a gwnaeth yr un gyfran (16% - saith o ymatebwyr) sylwadau ar yr amser a gymerwyd i gynnal archwiliadau eiddo.
- 4.64 Awgrymodd adborth testun agored fod oedi yn aml yn cael ei waethygu gan y darganfyddiad parhaus o ofynion ychwanegol ym mhob cam a diffyg gwybodaeth ymlaen llaw neu ganllawiau clir. Adroddwyd hefyd am rai rhwystredigaethau ynghylch tystiolaeth yn mynd ar goll ac anargaeledd gweithwyr achos oherwydd absenoldeb neu salwch. Awgrymwyd mynediad at demptedi clir ar adeg yr ymholiad a rhestr wirio ymlaen llaw o'r dogfennau gofynnol i leihau oedi a gwella eglurder y broses i ymgeiswyr.

Effaith y cynllun

- 4.65 Roedd yr arolwg hefyd yn cynnwys cwestiynau a gynlluniwyd i asesu effaith gyffredinol y cynllun yn ogystal â'r hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn y gellid ei wella.

Ffigur 26: A yw'r gwaith ar yr eiddo wedi'i gwblhau?

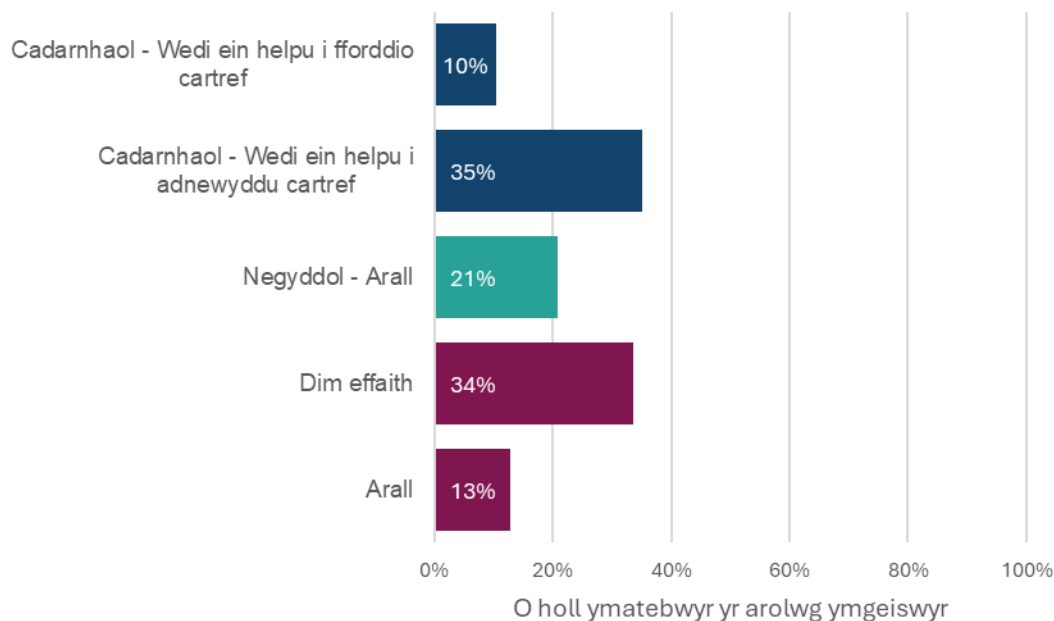

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (65).

Ffynhonnell: ORS

- 4.66 Mae bron i ddwy ran o bump (38%) o'r ymatebwyr y mae eu cais wedi'i gymeradwyo wedi cwblhau gwaith ar yr eiddo ac wedi derbyn ardystiad o waith a gafodd gymorth grant. Mae dros un o bob deg (12% - wyth o ymatebwyr) wedi cwblhau gwaith ar yr eiddo ond heb dderbyn ardystiad eto (Ffigur 26).
- 4.67 Mae dros ddwy ran o bump o'r ymatebwyr (42%) y mae eu cais wedi'i gymeradwyo heb gwblhau gwaith ar yr eiddo, ond mae gwaith yn mynd rhagddo, tra nad yw 8% (pump o ymatebwyr) wedi dechrau ar y gwaith eto.
- 4.68 O'r rhai sydd wedi derbyn ardystiad, dywedodd 96% fod yr eiddo'n cael ei feddiannu ar hyn o bryd, tra dywedodd un ymatebydd nad oedd yr eiddo'n cael ei feddiannu ar hyn o bryd. Y rhesymau dros beidio â meddiannu'r eiddo oedd bod angen ei addurno neu ei ddodrefnu o hyd a bod gwaith arall i'w gwblhau nad oedd wedi'i gynnwys yn y cynllun. Fodd bynnag, roedd yr ymatebydd yn disgwyl y byddai'r eiddo yn cael ei feddiannu o fewn y pedair wythnos nesaf.

Ffigur 27: Pa effaith ydych chi'n teimlo y mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi'i chael hyd yn hyn arnoch chi/eich teulu'n bersonol, ac ar dai yn gyffredinol yng Nghymru?

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (125). Cyfanswm nifer yr ymatebion: 141

Ffynhonnell: ORS

- 4.69 O blith yr holl ymatebwyr i'r arolwg ymgeiswyr, roedd un o bob deg (10% - 13 o ymatebwyr) o'r farn bod y Cynllun Grant Cartrefi Gwag hyd yn hyn wedi cael effaith gadarnhaol wrth eu helpu i fforddio cartref, gyda 35% pellach o ymatebwyr yn canfod bod y cynllun yn gadarnhaol wrth eu helpu i adnewyddu cartref (Ffigur 27). Os ystyrir dim ond y rhai sydd wedi derbyn cymeradwyaeth grant (51% - 65 o ymatebwyr), dywedodd 15% fod y cynllun wedi eu helpu i fforddio cartref, tra dywedodd tri o bob pump (60% - cyfran sylweddol uwch o'i gymharu â'r holl ymatebwyr) ei fod wedi eu helpu i adnewyddu cartref.
- 4.70 Roedd ychydig dros un rhan o bump o'r holl ymatebwyr (21%) o'r farn bod y Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi cael effaith negyddol hyd yn hyn, gyda dros draean o'r ymatebwyr (34%) o'r farn nad oedd y cynllun wedi cael unrhyw effaith o gwbl. Roedd y rhai nad oedd eu cais wedi cael ei gymeradwyo (60 o ymatebwyr) yn arwyddocaol fwy tebygol na'r holl ymatebwyr, o'u hystyried gyda'i gilydd, o ddweud nad oedd y cynllun wedi cael unrhyw effaith o gwbl (50%), tra bod y rhai y mae eu cais wedi cael ei gymeradwyo (65 o ymatebwyr) yn arwyddocaol lai tebygol o fod wedi dweud hyn (18% - 12 o ymatebwyr).

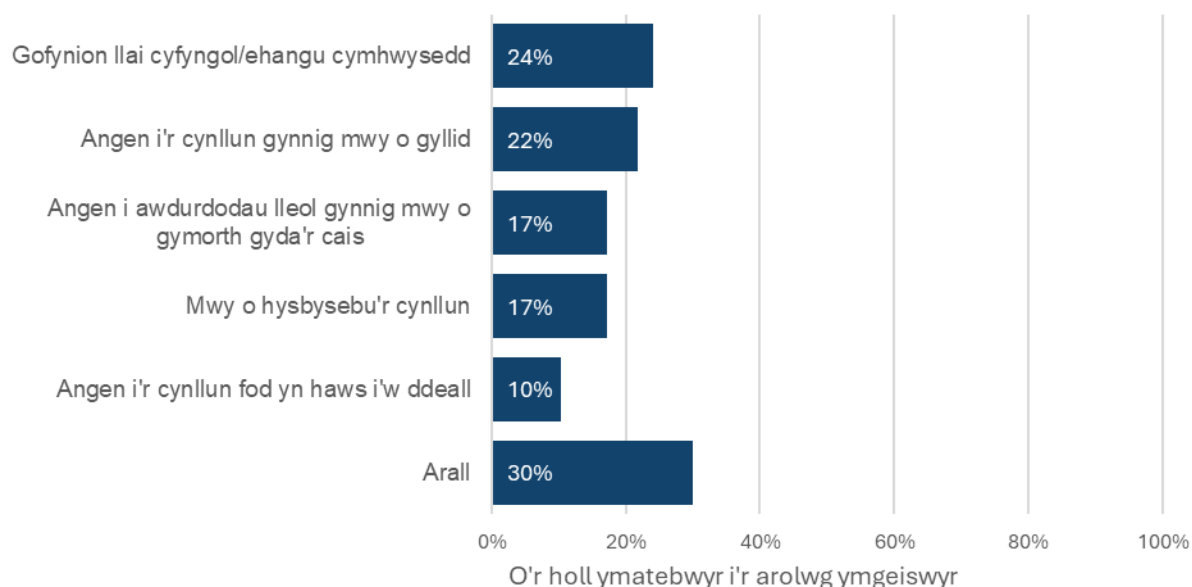
- 4.71 Mynegodd yr ymatebwyr a oedd yn ystyried y Cynllun Grant Cartrefi Gwag yn gadarnhaol eu diolch ei fod wedi eu galluogi i ddarparu cartrefi diogel i'w teuluoedd a nodwyd sawl budd a ddeilliodd o'r cynllun, fel y disgrifir isod.
- 4.72 Thema bwysig oedd rôl y cynllun wrth wella diogelwch cartrefi ac effeithlonrwydd ynni a helpu cartrefi i ailymuno â'r farchnad dai. Roedd canlyniadau cymunedol cadarnhaol yn cynnwys defnyddio eiddo adfeiliedig eto, meithrin ymdeimlad o falchder a diogelwch ymhlith trigolion yn eu cartrefi, cynyddu argaeledd tai yn y gymuned, a rhoi cyfle i brynwyr tro cyntaf gael mynediad i'r farchnad dai.
- 4.73 Roedd sylwadau cadarnhaol eraill yn canolbwyntio ar swyddogaeth y cynllun o ran cyflymu gwaith a galluogi adnewyddiadau a fyddai fel arall wedi cymryd blynyddoedd. Roedd yr ymatebwyr hefyd yn gwerthfawrogi'r cymorth ariannol a ddarparwyd gan y grant, a wnaeth adnewyddiadau anfforddiadwy yn bosibl ac a gefnogodd gynllunio hirdymor drwy helpu cartrefi i ailymuno â'r farchnad dai.
- 4.74 Roedd y rhai a gafodd brofiadau negyddol o'r cynllun yn gyson yn adrodd am straen, rhwystredigaeth a phryder yn deillio o oedi biwrocrataidd (e.e., prosesau araf a diffyg cymorth), y broses ymgeisio aneglur a chymhleth, yr angen i fynd ar ôl canllawiau gan awdurdodau lleol, a'r cyfyngiadau, gofynion a meini prawf cymhwysedd anhyblyg.
- 4.75 Roedd ymatebwyr hefyd yn aml yn crybwyll pwysau ariannol oherwydd yr angen am daliadau ymlaen llaw. Adroddodd rhai hefyd anghysondebau mewn amcangyfrifon costau a chyfraniadau grant annigonol ar gyfer gwaith angenrheidiol, gan adael i dderbynwyr ysgwyddo treuliau ychwanegol.
- 4.76 Nododd rhai ymatebwyr eu bod yn dal i aros am gymeradwyaethau neu nad oeddent wedi dechrau gwaith adnewyddu eto. Ymhlith y rhain, roedd y profiadau'n gymysg. Adroddodd yr ymatebwyr am straen, oedi a straen ariannol, ond mynegwyd gobaith hefyd y byddai'r grant yn eu galluogi i gwblhau gwaith angenrheidiol ar ôl ei dderbyn, gan roi cartref diogel iddynt a gwella eu hiechyd meddwl. Y rhai a deimlai nad oedd y cynllun wedi cael unrhyw effaith oedd pobl a oedd yn aros am gymeradwyaeth neu i waith gael ei wneud yn gyffredinol.
- 4.77 Er bod y cynllun yn cael ei ystyried yn werthfawr yn eang, pwysleisiodd yr ymatebwyr y gellid cryfhau ei effaith yn sylweddol drwy symleiddio biwrocratiaeth a sicrhau bod prosesau ac amserlenni yn fwy ymarferol ac yn ymatebol i anghenion adnewyddu. Roedd yr awgrymiadau'n cynnwys symleiddio a byrhau'r broses,

gwella mynediad at gymorth yn ystod gwaith adnewyddu, a darparu canllawiau cliriach ac amserlenni mwy realistig a hyblyg. Tynnodd llawer sylw at y ffaith nad oedd modd cyflawni dyddiad cau o naw mis ar gyfer maint y gwaith oedd ei angen ar eiddo gwag neu adfeiliedig hirdymor.

- 4.78 Galwodd rhai ymatebwyr hefyd am newidiadau o amgylch y grant ei hun, yn benodol amcangyfrifon cost sy'n adlewyrchu cyfraddau'r farchnad yn fwy cywir; mwy o hyblygrwydd yn y ffordd y gellir dyrannu arian grant a sicrhau bod cyfraniadau'n talu am waith hanfodol fel trydan, plymio, simneiau, ac atal lleithder. Awgrymodd cwpl o ymatebwyr hefyd ddileu neu leihau'r angen am daliadau ymlaen llaw, tra bod sawl ymatebydd yn teimlo bod angen esboniad cliriach o gostau cysylltiedig (megis TAW) a goblygiadau ariannol hirdymor (megis ffioedd y Gofrestrfa Tir ac amodau ad-dalu).
- 4.79 Dylid nodi y gallai rhai awgrymiadau a roddwyd gan ymatebwyr gynnwys agweddau a ystyriwyd eisoes fel rhan o'r cynllun (nad oeddent yn ymwybodol ohonynt). Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn yr adroddiad er mwyn tryloywder ond ni chânt eu hystyried wrth wneud argymhellion.

Edrych i'r Dyfodol

Ffigur 28: Pa gymorth arall ydych chi'n teimlo y gellid ei gynnig i helpu i leihau nifer yr eiddo gwag yng Nghymru?

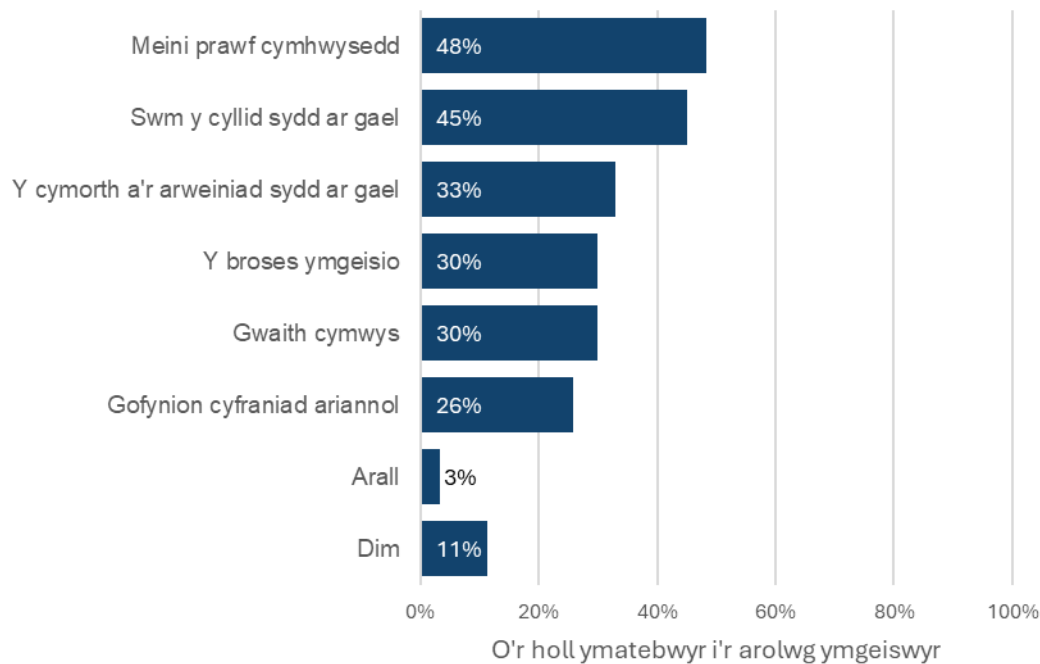

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (87). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 105

Ffynhonnell: ORS

- 4.80 Roedd ychydig o dan chwarter yr ymatebwyr (24%) o'r farn y gallai gofynion cynllun llai cyfyngol neu gymhwysedd ehangach helpu i leihau nifer yr eiddo gwag yng Nghymru, tra bod dros un rhan o bump (22% - 19 o ymatebwyr) o'r farn bod angen i'r cynllun gynnig mwy o gyllid. Roedd llai nag un rhan o bump (17% - 15 o ymatebwyr) o'r farn bod angen i gynghorau gynnig mwy o gymorth gyda cheisiadau ac roedd cyfran debyg (10% - naw o ymatebwyr) o'r farn bod angen i'r cynllun fod yn symlach i'w ddeall, tra bod tri o bob deg (30%) wedi rhoi rheswm arall (Ffigur 28). Dylid nodi bod yr ymatebwyr wedi gallu dewis sawl opsiwn ymateb ar gyfer y cwestiwn hwn.
- 4.81 Roedd themâu cyffredin o ymatebion testun agored yn cynnwys symleiddio mynediad at y cynllun, darparu cyllid ymlaen llaw neu hyblyg, cyfathrebu cliriach, a darparu cymorth ymroddedig gan weithiwr achos. Roedd awgrymiadau eraill yn ymwneud â gweinyddu cynlluniau, er enghraifft hyblygrwydd o amgylch y rheol pum mlynedd, cyfuno grantiau a benthyciadau ar gyfer adnewyddu, a darparu cymorth gyda gwaith eiddo cost uchel neu hanesyddol; yn ogystal â chymorth i berchnogion tai ifanc neu rai sy'n berchen ar dai am y tro cyntaf ac uwchraddio effeithlon o ran ynni.
- 4.82 Tynnwyd sylw at well monitro a gwirio eiddo gwag gan y cyngor, gyda'r ymatebwyr yn nodi y dylai cartrefi nad ydynt wedi'u rhestru ar gofnodion y dreth gyngor fod yn gymwys o hyd os ydynt yn amlwg yn anaddas i fyw ynddynt. Galwodd rhai ymatebwyr hefyd am orchmynion prynu gorfodol ar gyfer eiddo gwag hirdymor, gan awgrymu y gellid ailwerthu'r rhain am gost prynu gydag amodau grant ynghlwm.
- 4.83 Nododd llawer o unigolion gysylltiadau rhwng eiddo gwag a manteision cymdeithasol ehangach posibl, er enghraifft, eu defnyddio i fynd i'r afael ag anghenion digartrefedd a chyflogaeth (e.e., trwy gynlluniau hyfforddi ar gyfer cyn-garcharorion) neu eu hadnewyddu trwy'r cyngor i'w defnyddio fel tai cymdeithasol. Roedd awgrymiadau eraill yn cynnwys dileu premiymau treth gyngor ar gyfer adnewyddwyr dilys (ond cynyddu'r cosbau am wneud eiddo yn wag yn fwriadol) a chreu cofrestr genedlaethol i wella rheolaeth, tryloywder ac atebolrwydd.

Ffigur 29: Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y dylai aros yr un peth yn y dyfodol?

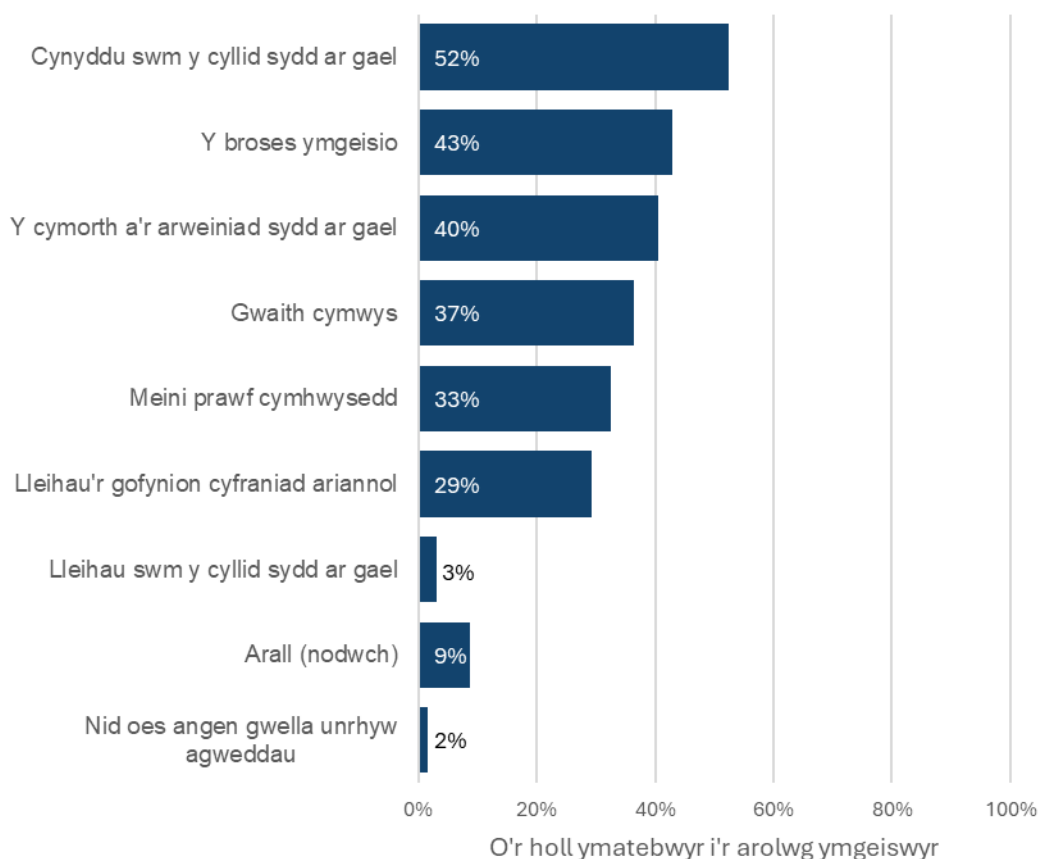

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (124). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 281

Ffynhonnell: ORS

- 4.84 Gofynnwyd i'r ymatebwyr yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau yr oeddent yn teimlo y dylent aros yr un fath yn y dyfodol (Ffigur 29). Roedd ychydig o dan hanner (48%) yr ymatebwyr yn teimlo y dylai'r meini prawf cymhwysedd aros yr un fath, gyda llai na hanner (45%) yr ymatebwyr yn dweud faint o gyllid oedd ar gael. Ymatebion cyffredin eraill oedd y cymorth a'r canllawiau sydd ar gael (33%), y broses ymgeisio (30%), gwaith cymwys (30%) ac y dylai'r gofynion cyfraniad ariannol (26%) aros fel y maent. Dylid nodi bod yr ymatebwyr wedi gallu dewis sawl opsiwn ymateb ar gyfer y cwestiwn hwn.
- 4.85 Roedd ychydig dros un o bob deg (11% - 14 o ymatebwyr) o'r farn na ddylai unrhyw agwedd aros yr un fath.

Ffigur 30: Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y gellid eu gwella/dylid eu newid yn y dyfodol?

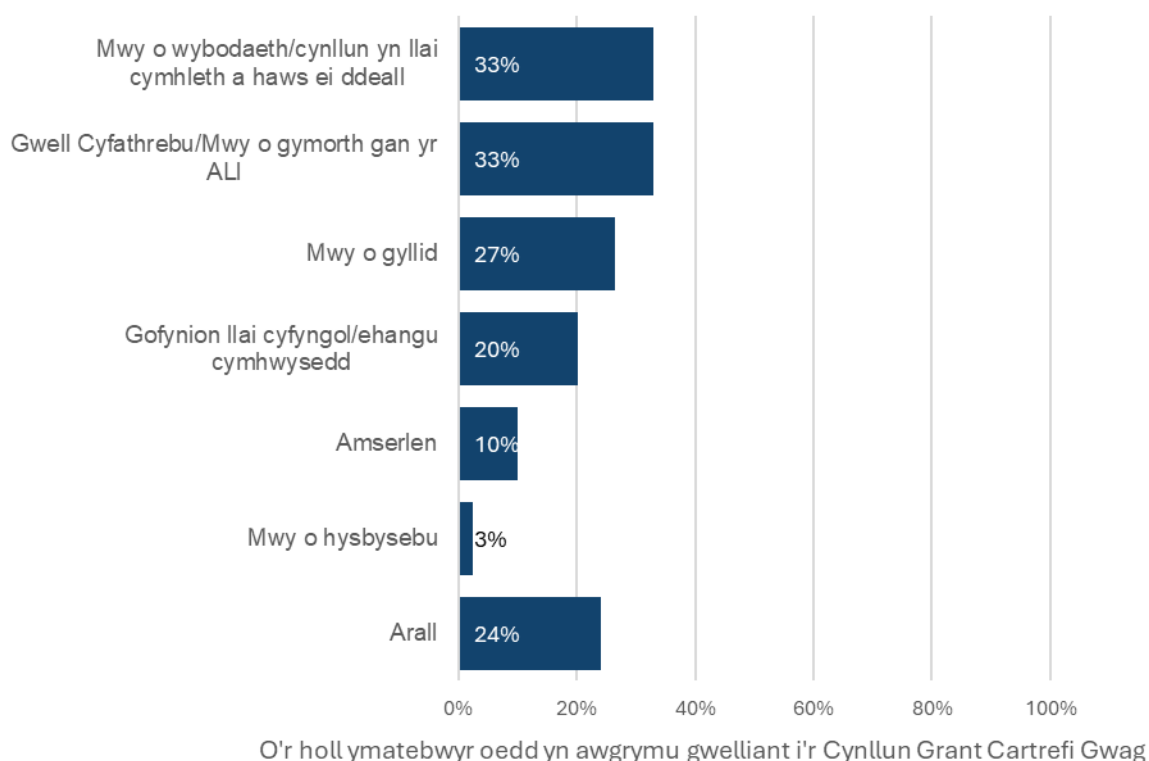
Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (126). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 312

Ffynhonnell: ORS

- 4.86 Yna gofynnwyd i'r ymatebwyr pa agweddau yr oeddent yn teimlo y gellid eu gwella/dylid eu newid yn y dyfodol (Ffigur 30). Teimlai dros hanner (52%) yr ymatebwyr y dylid cynyddu faint o gyllid sydd ar gael; ac roedd dros bedwar o bob deg ymatebydd yn teimlo y gellid gwella/y dylid newid y broses ymgeisio (43%). Dylid nodi bod yr ymatebwyr wedi gallu dewis sawl opsiwn ymateb ar gyfer y cwestiwn hwn.
- 4.87 Roedd awgrymiadau eraill yn cynnwys gwelliant neu newid i'r cymorth a'r canllawiau sydd ar gael (40%), gwaith cymwys (37%), a meini prawf cymhwysedd (33%) ac roedd ychydig o dan dri o bob deg (29%) yn teimlo y gallai neu y dylai fod gostyngiad i ofynion cyfraniad ariannol. Teimlai 3% (pedwar ymatebydd) y dylid lleihau faint o gyllid sydd ar gael.
- 4.88 Fodd bynnag, roedd 2% (dau ymatebydd) o'r farn nad oedd angen gwella unrhyw agweddau.

- 4.89 Ymhlith y meysydd prif i'w gwella a nodwyd gan yr ymatebwyr a awgrymodd newidiadau roedd hygrychedd, gweinyddiaeth a chymhwysedd. Teimlai'r ymatebwyr hyn fod y gofynion cymhwysedd yn rhy gyfyngol a'r prosesau'n rhy hir er gwaethaf y terfynau amser tynn. Tynnwyd sylw at yr angen am gymorth mwy amserol a hygrych, gan gynnwys cymorth wyneb yn wyneb, ymatebion amserol i e-byst, ac arweiniad cliriach drwy gydol y broses ymgeisio. Mae'n bwysig nodi, fodd bynnag, bod y meini prawf cymhwysedd a'r cymorth a'r canllawiau sydd ar gael hefyd wedi'u nodi gan rai ymatebwyr fel meysydd y dylai aros yr un fath (Ffigur 25).
- 4.90 Awgrymodd adborth y gallai'r cynllun fod yn fwy hygrych a hyblyg drwy ganiatáu i deulu neu ffrindiau cymwys nad ydynt yn gwmnïau cyfyngedig cofrestredig wneud gwaith; defnyddio system rheoli perthynas cwsmeriaid i leihau oedi; sicrhau bod ceisiadau'n cael eu hasesu'n deg; ac ailystyried y gofynion preswyllo pum mlynedd a'r ail-arwystl i wneud y cynllun yn fwy hawdd ei ddefnyddio. Roedd sylw hefyd yn awgrymu ailgyfeirio ffocws y cynllun at berchnogion tai sengl er mwyn lleihau rhwystrau biwrocrataidd.

Ffigur 31: A allwch chi roi mwy o fanylion am unrhyw welliannau yr ydych chi'n teimlo y gallid eu gwneud i'r cynllun yn y dyfodol?

Sylfaen: Pob ymatebydd i'r arolwg ymgeiswyr a ymatebodd i'r cwestiwn hwn (79). Roedd yr ymatebwyr yn gallu dewis sawl opsiwn - cyfanswm nifer yr ymatebion: 118

Ffynhonnell: ORS

- 4.91 O'r ymatebwyr hynny a awgrymodd welliant i'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag, nododd traean (33%) y gallai fod mwy o wybodaeth neu y gellid gwneud y cynllun yn llai cymhleth ac yn haws i'w ddeall, gyda'r un gyfran (33%) yn nodi y gallai fod gwell cyfathrebu neu fwy o gymorth gan awdurdodau lleol (Ffigur 31).
- 4.92 Nododd dros chwarter (27%) y gallai fod mwy o gyllid ac un o bob pump (20% - 16 o ymatebwyr) y gallai fod gofynion llai cyfyngol neu y gellid ehangu cymhwysedd. Soniodd un o bob deg (10% - wyth o ymatebwyr) am amserlenni ac awgrymodd 3% (dau o ymatebwyr) fwy o hysbysebu.
- 4.93 Cododd ychydig o dan chwarter (24%) rywbeth arall. Galwodd ymatebwyr yn gyson am gynllun mwy hygyrch, tryloyw a hyblyg, gyda rhai yn awgrymu dull ad-dalu haenog pan werthir eiddo o fewn pum mlynedd. Roedd y themâu brif yn cynnwys symleiddio prosesau ymgeisio a'r gwaith papur cysylltiedig, darparu canllawiau cliriach ar y ddogfennaeth ofynnol a'r costau cymwys ar adeg yr ymholiad, a sicrhau cyfathrebu mwy rhagweithiol gan awdurdodau lleol.
- 4.94 Codwyd pryderon ynghylch anhyblygrwydd y cynllun o ran gwaith cymwys, meini prawf cymhwysedd eiddo, ac argaeledd contractwyr, a arweiniodd at oedi pellach sy'n ymestyn cwblhau'r prosiect. Tynnwyd sylw'n gyson at bwysau ariannol, gyda llawer eto'n pwysleisio bod symiau grantiau yn aml yn is na chostau gwaith realistig, gan gyfrannu at risgiau dyled heb fwy o gymorth ymlaen llaw na chyllid hyblyg. Atgyfnerthodd yr awgrymiadau hyn themâu cynharach i raddau helaeth, gan bwysleisio gwelliannau i'r cynllun drwy gyfuno grantiau a benthyciadau, prosesu ceisiadau'n gyflymach, darparu cymorth ymroddedig i weithwyr achos, a monitro eiddo gwag yn well e.e. drwy wirio gan y cyngor neu gofrestr genedlaethol.

5. Canfyddiadau Gwerthusiad Ansoddol - Proses

Trosolwg

- 5.1 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn ystyried safbwyntiau a barn yr awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan yn y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, a swyddogion CBSRhCT sy'n ei weinyddu, ar sut mae'r cynllun wedi gweithio'n ymarferol. Mae'n cynnwys canfyddiadau grwpiau ffocws yr awdurdodau lleol a'r alwad am dystiolaeth a anfonwyd at bob cyngor sy'n cymryd rhan yn y cynllun.

Prif ganfyddiadau

Rolau

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.2 Mae swyddogion awdurdodau lleol yn gweithio o fewn amrywiaeth o adrannau ym mhob awdurdod, Tai Fforddiadwy ac Iechyd yr Amgylchedd er enghraifft. Nid yw rhai yn cael eu cyflogi'n benodol fel 'Swyddogion Cartrefi Gwag' ac i lawer, mae eu cyfrifoldebau o dan y cynllun yn 'ychwanegiad' at eu rôl bresennol.

“Mae fy ymwneud â'r Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol yn adleisio'r hyn y mae eraill wedi'i ddweud yn y grŵp a'r ffaith ei fod yn 'ychwanegiad' at fy rôl wirioneddol.”

- 5.3 Lle mae timau Cynllun Grant Cartrefi Gwag penodol yn bodoli, ychydig iawn a ddisgrifiodd dîm yn cynnwys mwy na dau swyddog. Yn wir, mewn sawl awdurdod, swyddogion sy'n cymryd cyfrifoldeb llwyr am y cynllun.

Swyddogion CBSRhCT

- 5.4 Oherwydd gofynion y cynllun, roedd yn angenrheidiol i CBSRhCT wneud cais i Lywodraeth Cymru ehangu ei thîm gweinyddu cenedlaethol. Cafodd hyn ei gywiro'n gyflym gan Lywodraeth Cymru, ym mis Ionawr 2024 ac roedd y tîm yn CBSRhCT yn teimlo bod ganddyn nhw dîm ymroddedig â digon o adnoddau bellach.

“Roedden ni'n gallu recriwtio mwy o staff i gynyddu ein tîm prosesu grantiau... Os yw rhywun eisiau diweddariad ar eu grant neu os oes angen ychydig o gymorth ar rywun, maen nhw yno o ddydd i ddydd, yn symud y grantiau ymlaen ac yn delio â nhw, yn siarad â'r ymgeiswyr.”

- 5.5 Disgrifiodd y tîm gweinyddu cenedlaethol yn CBSRhCT sut mae bellach yn gweithio'n llwyddiannus ar y cyd â swyddogion lleol. Yn wir, mae'r profiad a gafwyd gan yr holl swyddogion wrth weithio ar Gynllun Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd yn

golygu y gall aelodau'r ddau dîm gymryd lle ei gilydd mewn cyfnodau o alw ychwanegol.

“Byddwn i'n dweud ei fod yn gweithio'n dda oherwydd rydyn ni wedi bod yn gweinyddu grantiau eiddo gwag ers 2017. Felly, mae gan ein staff grantiau presennol y wybodaeth am ddarparu'r grantiau hynny. Yna daeth Tasglu'r Cymoedd fel cynllun peilot, ac yna'n amlwg y cenedlaethol. Fe wnaethon ni sefydlu tîm annibynnol ar ei ben ei hun, ond mae gan y staff presennol brofiad o ddelio â'r grantiau hynny, felly gallant gamu i mewn, boed fel gweinyddwyr neu syrfewyr technegol. Felly, mae rhannu profiad yn digwydd. I ni, roedd hi'n fusnes fel arfer, dyma beth rydyn ni'n ei wneud.”

Y broses weithredu: galluogwyr a heriau

- 5.6 Mae'n werth pwysleisio bod y rhan fwyaf o awdurdodau o'r farn bod y Cynllun Grant Cartrefi Gwag yn werthfawr ac yn werth chweil, ac adroddir ar ei brif nodweddion cadarnhaol ar ddiwedd yr adran hon.
- 5.7 Fodd bynnag, roeddent yn cydnabod, fel gydag unrhyw raglen waith o'r fath, fod materion i'w datrys. Trafodir y rhain isod.

Gweinyddiaeth y cynllun

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.8 Tynnodd swyddogion sylw at y diffyg ymreolaeth sydd gan bob awdurdod dros geisiadau yn eu hardaloedd unigol o ganlyniad i CBSRhCT yn gweinyddu'r cynllun, gyda rhai o'r ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth yn dweud eu bod wedi cael trafferth arbennig o beidio â chael unrhyw reolaeth dros pryd y caiff ceisiadau eu hagor neu eu cau. Ystyriwyd bod gweinyddiaeth ganolog yn sefyllfa unigryw a 'heriol', yn enwedig o'i chymharu â chynlluniau grant a redir yn fewnol, lle mae gan awdurdodau'r holl wybodaeth berthnasol ar gael iddynt bob amser.

“[Yn y gorffennol] roedden ni'n rhedeg ein grantiau ein hunain. Roedden ni'n gwybod ble roedd pawb wedi cyrraedd yn y broses. Felly, pan oedd pobl yn ffonio ac roedd gwaith papur heb ei wneud, roedd pobl yn gwybod yn union beth oedd beth. Nawr mae ychydig yn aneglur.”

- 5.9 Roedd y farn hon yn groes i'r safbwyntiau a fynegwyd gan swyddogion CBSRhCT, a allai awgrymu diffyg cyfathrebu effeithiol rhwng y gwahanol bartïon. Byddai

gwella'r cyfathrebu dwyffordd presennol rhwng CBSRhCT fel y gweinyddwr a'r awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan yn mynd i'r afael â hyn i raddau.

5.10 Yn gysylltiedig â mynediad at wybodaeth, roedd teimlad cyffredinol ymhlith swyddogion y dylid rhannu'r rhestr eiddo wedi'i diweddarau o'r rhai sydd dan gymeradwyaeth yn amlach nag sy'n digwydd ar hyn o bryd, yn fisol yn ddelfrydol. Byddai cael gwybodaeth wedi'i diweddarau'n fwy rheolaidd yn caniatáu i swyddogion ddeall eu sefyllfa eu hunain yn well o ran sut mae ceisiadau'n datblygu, gan ganiatáu cynllunio ar gyfer y mis nesaf o waith ar lefel leol. Byddai hefyd yn rhoi dealltwriaeth i awdurdodau o sut mae'r cynllun yn mynd rhagddo'n gyffredinol a'u perfformiad yng nghyd-destun ehangach y cynllun. Mae'n werth nodi bod adroddiadau diweddarau a rhestrau arolygu a ddarperir i awdurdodau lleol gan CBSRhCT yn cael eu cyhoeddi o leiaf bob tair wythnos.

5.11 Awgrymwyd hefyd fod yr haen ychwanegol o weinyddiaeth sy'n deillio o gyfranogiad CBSRhCT yn y cynllun wedi arwain at broses ymgeisio braidd yn ddatgysylltiedig, yn enwedig o ran ei hesbonio i ymgeiswyr ac ymdrin ag ymholiadau lleol.

“... Mae hynny wedi bod yn eithaf heriol i ni oherwydd mai ni yw'r rhai y mae pobl yn eu ffonio os oes ganddyn nhw ymholiadau ...”

“Rydyn ni wedi rhoi grantiau, rydyn ni wedi rhoi benthyciadau, rydyn ni wedi gwneud y cwbl, ac mae'n ymddangos yn rhyfedd bod hwn yn lefel ychwanegol arall o fiwrocratiaeth bron, ar wasanaeth, lle gallai'r cyllid fod wedi dod atom ni'n uniongyrchol. Gallem fod wedi targedu'r ardal rydyn ni'n ei hadnabod yn dda iawn, iawn.”

5.12 Teimlai swyddogion fod delio ag ymholiadau ynghylch y cynllun yn cael ei gwneud yn anoddach oherwydd problemau capasiti sy'n deillio o dimau bach a llwythi gwaith trwm. Mae rhai awdurdodau lleol hyd yn oed wedi gorfod cyflogi gweithwyr asiantaeth i gyflawni tasgau na allant eu gwneud eu hunain.

“...Rydym hefyd yn canfod wedyn ein bod yn darparu'r swyddogaeth dechnegol. Yn anffodus, does gennym ni ddim swyddogion sy'n gallu [ymdopi â hyn] ac rydym wedi gorfod cyflogi [gweithwyr] asiantaeth i ymdopi â hynny.”

5.13 Yn wir, nododd ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth gymorth gan swyddogion technegol lleol ymroddedig yn hanfodol i lwyddiant y broses weinyddu a gweithredu. Fe'u hystyrir yn hanfodol wrth sicrhau ymweliadau amserol ag ymgeiswyr i drefnu archwiliadau; rhoi canllawiau ar sut mae'r cynllun yn gweithio; egluro sut mae

taliadau'n gymwys; ac egluro agweddau technegol yr amserlen i gontractwyr fel eu bod yn deall gofynion y gwaith yn llawn.

5.14 O ran materion penodol, nododd swyddogion grwpiau ffocws ac ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth rwystredigaethau ynghylch y 'rhestr prisiau'¹¹ a gynhyrchwyd gan CBSRhCT ac sydd wedi'i gloi i'w ddefnyddio gan CBSRhCT yn unig¹² (mater a godwyd yn y grwpiau ffocws ac ymatebion i'r alwad am dystiolaeth). Ar gyfer cynlluniau grant eraill, unwaith y rhoddir cymeradwyaeth, gall awdurdodau lleol ystyried ac addasu gwerthusiadau dros dro, taliadau cwblhau ac ati. Mae'r anallu i wneud hyn yn golygu bod swyddogion yn gorfod mynd i'r afael â newidiadau a'u gwneud drwy gyfrifiadau 'pen a phapur', nad oedd yn cael ei ystyried fel y ffordd fwyaf effeithlon o ddatblygu amserlenni gwaith.

5.15 Ar ben hynny, ar gyfer awdurdodau â meini prawf cymhwysedd 'cysylltiad lleol'¹³ dywedwyd bod ymholiadau ynghylch y rhain yn aml yn cael eu trosglwyddo'n ôl i awdurdodau lleol gan CBSRhCT, er gwaethaf y ffaith bod hyn yn cael ei ystyried yn 'wybodaeth sylfaenol' ynghylch y cynllun. Gwnaeth swyddogion CBSRhCT y sylw bod awdurdodau lleol yn gyfrifol am hyn a chytunasant i hyn gael ei drosglwyddo iddynt yn ystod cychwyn y cynllun a chyfarfodydd gweithredol dilynol. Roeddent yn awyddus i dynnu sylw at y ffaith mai rôl CBSRhCT yw casglu ac anfon tystiolaeth ymlaen at awdurdodau lleol i'w hystyried.

“Y meini prawf cysylltiadau lleol, dyna lle mae'n dod yn ôl atom ni bob tro. Ac mae swyddogion gwahanol o RhCT yn dod yn ôl ataf yn gofyn cwestiynau i mi am y meini prawf cysylltiad lleol pan mewn gwirionedd, gwybodaeth sylfaenol ydyw.”

5.16 Mynegwyd rhwystredigaeth hefyd ynghylch cyfathrebu. Dywedodd llawer o swyddogion awdurdodau lleol y byddent yn well ganddynt i unrhyw benderfyniadau a wneir ynghylch newidiadau i ffigurau a gyflwynwyd gael eu cyfeirio atynt fel mater

¹¹ Mae Rhestr Prisiau yn ddogfen gytundebol sy'n pennu prisiau uned rhagnodedig ar gyfer gwahanol dasgau, deunyddiau neu wasanaethau o fewn prosiect. Mae'n gwasanaethu fel fframwaith prisio sy'n hwyluso gwerthuso gwaith yn seiliedig ar y meintiau gwirioneddol a gyflawnwyd.

¹² Mae prif gynnwys prif dempled y rhestr wedi'i gloi (er mwyn cynnal uniondeb data) ond mae yna adran fformat rhydd hefyd. Mae taflen werthuso ar wahân wedi'i rhannu i awdurdodau lleol ystyried ei defnyddio, ond nid yw CBSRhCT yn rhagnodi bod yn rhaid iddynt ddefnyddio hon.

¹³ Mae meini prawf cymhwysedd 'Cysylltiad Lleol' yn feini prawf ychwanegol a ddefnyddir gan rai awdurdodau lleol. Mae'r meini prawf hyn yn pennu a oes gan ymgeiswyr gysylltiadau cryf â'r ardal ac maent ar waith i gynorthwyo cymunedau lleol ac i sicrhau bod trigolion lleol yn cael blaenoriaeth wrth gael mynediad at yr adnodd cyfyngedig hwn. Mae meini prawf cymhwysedd 'Cysylltiad Lleol' yn berthnasol i'r ardaloedd canlynol: Ynys Môn, Gwynedd, Ceredigion ac Abertawe (Ward Gŵyr).

o drefn. Mae mwy o dryloywder ynghylch pam mae newidiadau o'r fath yn cael eu gwneud hefyd yn rhywbeth y mae swyddogion yn ei ddymuno.

“Os ydych chi'n newid rhywbeth a gynigiwyd gennym ni, yna rhowch wybod i ni ble rydych chi wedi'i newid, peidiwch â gadael i ni eistedd yno'n dyfalu.”

5.17 Pwysleisiodd nifer o ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth hefyd y rhwystrau sy'n gysylltiedig â chael dim ond un awdurdod lleol ag awdurdod gweinyddol, gan gynnwys oedi ynghylch cyfathrebu a gwybodaeth ac amseroedd ymateb i ddosbarthu ceisiadau, a chostau contractwyr. Ar hyn o bryd, i fynd i'r afael â'r anawsterau hyn, mae angen “llawer o waith caled a chysylltu,” gan awdurdodau lleol eraill. Teimlwyd y gellid goresgyn yr heriau hyn drwy ddarparu gwybodaeth yn well a chydweithio mwy â CBSRhCT.

5.18 Byddem yn nodi, serch hynny, fod un cyfranogwr yn y grŵp ffocws yn awyddus i bwysleisio, i'w hawdurdod nhw, fod unrhyw faterion neu ymholiadau problemus wedi cael eu trin yn gadarnhaol gan y tîm yn CBSRhCT. Ar ben hynny, roedd sawl swyddog yn anghytuno y dylai fod yn gyfrifoldeb i awdurdodau unigol redeg y cynllun ar lefel leol, gan ddatgan bod cael CBSRhCT yn gweithredu fel gweinyddwyr yn ymarferol ac yn angenrheidiol i lawer o awdurdodau, gan nad oes ganddynt y capasiti na'r adnoddau i redeg y cynllun eu hunain.

“Mae proses ymgeisio RhCT yn ddefnyddiol iawn i ni gan nad ydym yn mynd i boeni am... adnoddau gweithwyr achos nac adnoddau gweinyddol ar gyfer hynny.”

“Pe bai gweinyddu'r grantiau'n dod ar ben hynny... dyna fyddai ninnau allan o'r gêm.”

Swyddogion CBSRhCT

5.19 Roedd swyddogion CBSRhCT o'r farn bod proses weinyddol y cynllun grantiau yn gweithio'n dda, a adlewyrchir yn y lefel isel o gwynion neu faterion a godwyd iddynt fel gweinyddwyr.

“Nid ydym wedi cael llawer o gwynion, nac unrhyw broblemau gyda'r broses ei hun, sy'n beth cadarnhaol yn fy marn i...”

5.20 Fel rhan o gynllun peilot Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd, enillodd staff y prosiect brofiad ac arbenigedd wrth weithredu'r cynllun a'r broses ymgeisio. O ganlyniad, roedd swyddogion yn teimlo'n sicr eu bod yn brofiadol o ran sut i redeg cynllun yn

llwyddiannus; ac roeddent yn hyderus yn eu gallu i hwyluso'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag wrth ymgymryd â'r rôl weinyddol yn 2023.

Meini prawf cymhwysedd

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.21 Awgrymodd cyfranogwyr y grwpiau ffocws ac ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth sawl her a gododd i ymgeiswyr o ran cymhwysedd. Roedd y rhain yn cynnwys:
- diffyg eglurder ynghylch y meini prawf cymhwysedd 'gwag, heb ddodrefn a heb neb yn byw ynddynt am 12 mis.' Gall hyn achosi oedi gan y gall fod yn anodd ei brofi ac arwain at roi'r gorau i'r broses cyn y cam syrfëwr
 - pryderon ynghylch y risgiau ariannol sy'n gysylltiedig â'r cais
 - y cyfnod cymeradwyo cyfartalog o naw mis yn rhy fyr i ymgeiswyr drefnu contractwyr ar gyfer gwaith
 - cyfyngiadau ar gwmpas y gwaith a ganiateir o dan y cynllun (nid yw boeleri nwy wedi'u cynnwys er enghraifft).

- 5.22 Dywedodd rhai o'r ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth fod y meini prawf cymhwysedd wedi creu rhwystr i bobl gael mynediad at y cynllun, gyda llawer o eiddo y tu allan i'w gwmpas oherwydd methu â chydymffurfio â'r categori cymhwysedd 'gwag a heb ddodrefn',¹⁴ er ei fod yn wag.

Swyddogion CBSRhCT

- 5.23 Cyfeiriodd swyddogion CBSRhCT at gamddealltwriaeth ynghylch meini prawf cymhwysedd fel mater o bryder cydnabyddedig o ran gweithredu'r cynllun. Yn benodol, cyfeirion nhw at 'ddatgysylltiad' rhwng yr hyn y mae perchnogion tai (gwirioneddol a darpar) yn deall yw ystyr y term 'gwag', yng nghyd-destun y cynllun.
- 5.24 Mae'r term 'gwag' yn disgrifio eiddo y mae'n rhaid iddo 'fod wedi'i gofrestru ar hyn o bryd gydag Adran Treth Gyngor yr awdurdod fel un gwag (heb ei feddiannu a heb ddodrefn) ac wedi bod felly am gyfnod o 12 mis o leiaf ar ddyddiad y cais,' a thynnodd swyddogion sylw at y ffaith bod y wybodaeth hon wedi'i diffinio'n glir ar dudalen we CBSRhCT.

¹⁴ Mae'r term 'gwag a heb ddodrefn' yn disgrifio eiddo y mae'n rhaid iddo 'fod wedi'i gofrestru ar hyn o bryd gydag Adran Treth Gyngor yr awdurdod fel un gwag (heb ei feddiannu a heb ddodrefn) ac wedi bod felly am gyfnod o 12 mis o leiaf ar ddyddiad y cais.'

- 5.25 Fodd bynnag, roedd swyddogion yn teimlo bod camddealltwriaeth ymhlith perchnogion tai. Derbynnir ymholiadau'n aml mewn perthynas â hyn, yn enwedig lle mae tystiolaeth anecdotaidd yn awgrymu bod eiddo wedi bod yn wag ers amser maith (er enghraifft, mae'n hysbys bod preswilydd oedrannus wedi symud i lety gofal neu wedi marw). Fodd bynnag, mae angen prawf i nodi'r union ddiwrnod y daw tŷ yn wag a bod y dyddiad hwnnw'n gyfystyr â dechrau'r cyfnod 'gwag' o 12 mis, sy'n angenrheidiol i gydymffurfio â'r meini prawf cymhwysedd fel y disgrifir uchod.
- 5.26 Cydnabu swyddogion fod hyn wedi arwain at ddryswch a siom ymhlith perchnogion tai neu ddarpar berchnogion tai sy'n ceisio cael mynediad at y cynllun. Fel y dangosir gan nifer y galwadau maen nhw'n eu derbyn ar y mater hwn, a all fod yn her i'r tîm.
- “... Lefel y siom a nifer yr ymatebion sy'n dod yn ôl pan rydyn ni'n rhoi ymateb, mae hynny'n heriol ...”
- 5.27 Fel y nodwyd uchod, mae disgrifiad ar wefan CBSRhCT o sut mae eiddo'n cael eu hasesu. Teimlai swyddogion fod angen egluro'r wybodaeth hon a'i 'rhoi ar goedd' er mwyn osgoi dryswch a chamddealltwriaeth yn y dyfodol.
- “Dydyn ni ddim yn gofyn iddyn nhw ddarparu [tystiolaeth], ond ar y ffurflen, mae'n nodi mai cofnodion y dreth gyngor sy'n cael eu defnyddio i asesu hyn. Felly, mae ar gael iddyn nhw. Ond o ran ei roi ar goedd, beth yw'r sail dystiolaeth y byddwn ni'n ei defnyddio i asesu?”
- 5.28 Roedd swyddogion CBSRhCT yn ymwybodol bod hyn yn broblem i awdurdodau lleol eraill hefyd. Gall y gwahaniaeth amser rhwng eiddo yn dod yn wag a chael ei gofrestru'n swyddogol fel y cyfryw amrywio'n sylweddol a gall hynny arwain at bobl yn methu â gwneud cais am grant. Fel tîm, dywedodd y swyddogion fod ganddynt wybodaeth gyfyngedig am sut mae swyddogion treth gyngor yn gwneud eu penderfyniadau, ond mai dyma'r meini prawf y mae'n rhaid iddynt lynu wrthynt, er gwaethaf eu rhwystredigaethau nhw a rhwystredigaethau eraill.
- “... Mae rhai o'r ymatebion rydyn ni wedi'u cael gan swyddogion yn yr awdurdodau lleol gwahanol ynghylch eithriadau... felly [yn awgrymu] bod yr ymgeisydd yn teimlo eu bod nhw'n bodloni'r [meini prawf] hynny, [ond] nid yw cofnod yr eiddo wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu hynny...”

5.29 Tynnodd tîm CBSRhCT sylw at y ffaith, er y gall cofrestriadau treth gyngor arwain at geisiadau'n methu â symud ymlaen, fod sawl digwyddiad wedi bod lle, ar ôl adolygiad ar gam y dreth gyngor, mae ceisiadau wedi cael caniatâd i symud ymlaen. Dywedwyd bod hyn yn tueddu i ddigwydd lle mae perchnogion tai wedi darparu'r wybodaeth berthnasol i swyddfa'r dreth gyngor eu hunain, er bod yn rhaid iddynt wneud hynny heb warant o lwyddiant.

“Gall weithio, ac mae gennym ganlyniadau cadarnhaol hefyd ... Wrth ddarparu tystiolaeth yn ôl i swyddogion treth y cyngor, gallwn ddweud, ‘Rydym yn eich annog i archwilio hyn, ond ni allwn gadarnhau a fydd hyn yn bosibl na beth fyddant yn ei dderbyn, os o gwbl.’” Felly eto, rydyn ni'n ceisio bod yn ddefnyddiol ond hefyd, allwn ni ddim gwarantu unrhyw beth, sy'n gadael yr ymgeiswyr mewn ychydig o ansicrwydd...”

Y broses ymgeisio

Swyddogion awdurdodau lleol

5.30 Awgrymodd swyddogion grwpiau ffocws ac ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth nifer o ataliadau a rhwystrau i ymgeiswyr. Roedd y rhain yn cynnwys:

- y broses ymgeisio gymhleth, sy'n golygu bod llawer o ymgeiswyr yn cael eu colli i'r cynllun
- y 'cap afrealistig' i uchafswm grant o £25,000, o ystyried costau contractwyr a llafur cynyddol a newidiadau economaidd cyffredinol. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anodd i ymgeiswyr ddod o hyd i gontractwyr addas
- diffyg contractwyr ar gael i wneud y gwaith, sy'n golygu bod ymgeiswyr yn aml yn amharod i ymrwymo o gwbl neu fel arall mae ganddyn nhw gontractwyr y mae'n rhaid iddyn nhw eu gohirio nes iddyn nhw gael cymeradwyaeth, sy'n "cymryd am byth"
- costau gan CBSRhCT yn is na'r rhai a amcangyfrifwyd gan awdurdodau lleol a chontractwyr, gan arwain at ddiffyg y mae'n rhaid i'r ymgeisydd ei dalu (yn aml yn cael ei gymhlethu ymhellach gan fethiant ymgeiswyr i ddeall hyn).
- awydd gan ymgeiswyr i gwblhau'r gwaith ar fwy o “sail DIY heb dderbynebaw na goruchwyliaeth.”

5.31 O ran y broses ymgeisio ei hun, roedd ymdeimlad pendant ymhlith swyddogion awdurdodau lleol yn y grwpiau ffocws a'r ymatebion i'r alwad am dystiolaeth bod

diffyg terfynau amser penodol yn arwain at geisiadau hir a gwaith diangen. I dynnu sylw at hyn, tynnodd cyfranogwyr y grwpiau ffocws sylw at rai ceisiadau a oedd yn 'fyw' am gyfnodau estynedig o amser, gyda rhai yn dal i fod yn y system ers 2023.

“Does gennym ni ddim yr adnoddau i barhau ac yna gwylio cais yn eistedd yno... ers mis Mai 2023, yn dal i gael ei ystyried yn gais byw... cefais gymeradwyaeth yr wythnos diwethaf, sef arolwg a wnes i yn ôl ym mis Mehefin '23... Allwn ni ddim cynllunio ein hadnoddau fel 'na. Mae angen i ni fod yn fwy effeithlon gyda'r cynllun.”

- 5.32 Awgrymodd ychydig o ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth fod hyn yn achosi i ymgeiswyr dynnu'n ôl o'r broses yn gynnar oherwydd baich gwneud taliadau morgais ar eiddo gwag, tra hefyd yn talu taliadau morgais neu rent ar breswylfa bresennol.
- 5.33 Tynnodd cyfranogwyr y grwpiau ffocws sylw hefyd at faint o waith anghynhyrchiol a deimlwyd ei fod yn digwydd, gyda rhai yn amcangyfrif y gall tua 50% o arolygon fod yn ofer, oherwydd prosesau hirfaith ac ymgeiswyr yn rhoi'r gorau iddi¹⁵.
- 5.34 “Mae cymaint o waith ofer yma. Mae'n llawer o waith o safbwynt y swyddogaeth arolygu, i fynd i arolygu, i fesur, i gostio, i gynhyrchu rhestr o waith. Ac yna mae misoedd a misoedd a misoedd yn mynd heibio, a does dim byd yn digwydd i'r prosiect hwnnw. Felly, mae wedi bod ychydig yn rhwystredig nad oes gennym ni'r elfen honno o reolaeth. Pan ofynnwyd iddynt beth fyddai'n annog mwy o geisiadau ac yn gwneud ceisiadau'n fwy tebygol o fod yn llwyddiannus, awgrymodd cyfranogwyr grŵp ffocws awdurdodau lleol:
- bod yn fwy trugarog ynghylch cymhwysedd
 - ailddiffinio beth mae 'gwag a heb ddodrefn' yn ei olygu o ran cymhwysedd
 - bod yn fwy llac ynghylch eiddo heb ddodrefn, gyda swyddogion technegol lleol yn gallu rhoi gwell arweiniad ynghylch hyn
 - caffael rhestr ranbarthol o asiantau cymeradwy i redeg y cynllun ar ran ymgeiswyr (er nad ystyriwyd ei bod yn bosibl i awdurdodau lleol reoli hyn yn fewnol).

¹⁵ Mae'n bwysig nodi y gall y ffigurau gwirioneddol fod yn wahanol gan mai dyma ganfyddiad y cyfranogwr ac nid yw'n gysylltiedig ag unrhyw ddata swyddogol.

“Rhywbeth a welsom a weithiodd oedd y gallu i gynnwys ffioedd asiant ar ben y grant fel bod gennych weithwyr proffesiynol go iawn sy’n gweinyddu’r grantiau ar ran ymgeiswyr.”

5.35 Yn yr ymatebion i'r alwad am dystiolaeth, teimlai sawl ymatebydd y byddai prosesau gweinyddu ar wahân ar gyfer pob awdurdod lleol yn lleihau'r heriau y mae ymgeiswyr yn eu hwynebu ar hyn o bryd o dan un broses ganolog. Roedd newidiadau ac atebion eraill a awgrymwyd yn cynnwys:

- cynyddu'r cyfnod cymeradwyo o naw i ddeuddeg mis i sicrhau bod digon o amser i sicrhau argaeledd contractwyr
- prosesau cymeradwyo ceisiadau cyflymach i osgoi straen ariannol i ymgeiswyr
- rhoi cyfle i ymgeiswyr wneud cais am fenthyciad di-log i dalu am unrhyw ddiffygion cyllido
- cymorth gan y cyngor i ymgeiswyr sy'n cael trafferth gyda dogfennaeth.
- cymorth gan y cyngor i ymgeiswyr sy'n ceisio dyfynbrisiau ar gyfer gwaith
- caniatáu i ymgeiswyr ddod o hyd i'w dyfynbrisiau cystadleuol eu hunain ar gyfer gwaith.

Swyddogion CBSRhCT

5.36 Roedd swyddogion CBSRhCT yn awyddus i nodi bod y broses ymgeisio yn gyflym, yn hawdd ac yn ddwyieithog i'r rhai sydd ei hangen a'u bod yn darparu cymorth ychwanegol i gwblhau'r wybodaeth berthnasol os oes angen.

“Fe gawson ni... lawer o ymarfer gyda Chynllun Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd. Defnyddiwyd proses ar-lein debyg a phroses bapur debyg. Rydyn ni wedi ei addasu lle roedden ni'n meddwl, 'Oes angen i ni ofyn y cwestiwn yna?' A oes angen hyn er mwyn ei wneud mor gyflym, cryno a byr â phosibl, dim ond i gael y manylion pwysicaf.”

5.37 Yn gyffredinol, roedd swyddogion o'r farn bod y rhan fwyaf o geisiadau'n llwyddiannus ac yn mynd rhagddynt heb drafferth, yn enwedig lle mae ymgeiswyr yn deall y meini prawf ac yn cadw at y canllawiau a roddir.

“Mae gennym ni lawer o grantiau llwyddiannus sydd heb unrhyw broblemau. Mae pobl yn deall y telerau, yr amodau, maen nhw'n dilyn y canllawiau rydyn ni wedi'u cynnig, ac mae'n mynd yn esmwyth.”

- 5.38 Yn wir, yn ôl swyddogion, mae dealltwriaeth ymgeiswyr yn hanfodol i geisiadau llwyddiannus: lle mae dealltwriaeth dda o gymhwysedd grant a'r broses, mae'r llwybr i gais grant llwyddiannus yn symlach. Er mwyn hwyluso hyn, mae gweinyddwyr wedi gwneud ymdrech fawr i sicrhau bod y broses mor syml a hawdd ei deall â phosibl.
- “O'm safbwynt i, mae'n sicrhau bod yr ymgeisydd yn darllen y wybodaeth, y llythyrau, y telerau ac amodau. Fe wnaethon ni geisio peidio ag anfon pentwr ar ben pentwr o bapurau. Fe geision ni ei symleiddio a gwneud yr iaith yn hawdd i'w darllen hefyd.”
- 5.39 Teimlwyd bod hyn yn cynorthwyo dealltwriaeth, gan osgoi'r broblem o ymgeiswyr yn dechrau gwaith cyn i'w grantiau gael eu cymeradwyo ac yna'n canfod eu hunain mewn sefyllfa ariannol anodd, gyda rhai angen cael benthyciadau i gwblhau adnewyddiadau.
- “Mae'n bwysig i'r ymgeiswyr ei ddeall a darllen telerau'r grant a pheidio â dechrau gwaith nes bod y grant wedi'i gymeradwyo. Dw i'n meddwl pan fydd pobl yn symud i gartref gwag neu'n edrych i brynu, eu bod nhw'n llawn cyffro ac maen nhw eisiau dechrau gweithio ar unwaith.”
- 5.40 Teimlwyd hefyd fod sgiliau cyfathrebu datblygedig, ynghyd â gwybodaeth fanwl staff gweinyddol a'r rhai mewn awdurdodau lleol, yn cynorthwyo'r broses ymgeisio ac yn caniatáu i unrhyw beryglon gael eu nodi'n gynnar a'u trin yn unol â hynny.
- “Mae'r staff sy'n delio â'r cleientiaid hyn, yn staff gweinyddol ac yn syrfewyr, yn amlwg yn brofiadol ac maen nhw'n trosglwyddo hyn. Maen nhw wedi dod ar draws problemau o'r blaen ac yn amlwg fe wnaethon nhw geisio ailadrodd y rheini a delio â nhw cyn iddyn nhw ddod yn broblem.”
- 5.41 Er gwaethaf hyn, dywedodd swyddogion fod yna ymgeiswyr o hyd sy'n disgwyl lefel uwch o oruchwyliaeth na allant hwy, fel gweinyddwyr y cynllun, ei rhoi.
- “Mae'n cael ei ailadrodd nifer o weithiau ond yn anffodus rydych chi'n cael y cleientiaid sy'n disgwyl i ni reoli prosiectau o bryd i'w gilydd. Felly os oes ganddyn nhw anghydfodau ar y safle, maen nhw eisiau i ni gysylltu ar unwaith ynghylch yr anghydfodau. Ond rydyn ni'n ceisio camu'n ôl a chynghori yn unig.”
- 5.42 Disgrifiwyd y llythyr a oedd yn manylu ar y rhestr waith fel pwynt anodd yn y broses ymgeisio. Mae adborth yn awgrymu y gall ymgeiswyr gael eu llethu gan lefel y

manylder y mae'n rhaid i hyn ei gynnwys; hynny yw, rhestr waith lawn â'r holl gostau, i'w chyflwyno i gontractwyr am brisiau cymharol. Yn ogystal, mae tudalen flaen y llythyr hefyd yn manylu ar amserlen o bryd y mae angen gwneud pethau penodol, a all fod yn annymunol ac yn ddryslyd i ymgeiswyr.

“Ochr yn ochr â hynny mae llythyr eglurhaol yn mynd allan, unwaith eto'n fanwl iawn, yn manylu ar yr hyn sydd angen i chi ei wneud a ble i gysylltu os oes angen unrhyw help arnoch. Y nifer o weithiau y mae'r tîm, y swyddfa weinyddol, yn cael ymatebion yn ôl sy'n dweud 'Mae'n ddrwg gen i, beth sydd angen i mi ei wneud?’

- 5.43 Nododd swyddogion fod y cam hwn o'r broses yn gymhleth oherwydd terfyn amser. O gyhoeddi'r llythyr, mae gan ymgeiswyr 28 diwrnod i ddychwelyd y wybodaeth y gofynnwyd amdani. Gall hyn achosi pryder yn aml, ond mae swyddogion yn pwysleisio, lle bo modd, y byddant yn ceisio helpu ymgeiswyr sy'n cael anawsterau i gadw at yr amserlen hon drwy ymestyn y cyfnod hwn (o fewn rheswm).

“Rydym yn ailadrodd yn gyson ei fod yn gyllid sydd â chyfyngiad amser; rydym am eich cefnogi i allu cael mynediad at y grant, ond ni allwn ei ddal am gyfnod amhenodol heb unrhyw gynnydd. Nid yw er ein budd ni; nid yw er eich budd chi.”

- 5.44 Awgrymodd swyddogion, am y rhesymau hyn, mai'r cam cychwynnol hwn yw lle maen nhw'n profi'r nifer fwyaf o bobl yn rhoi'r gorau iddi. Ar ben hynny, yn aml mae anghysondeb rhwng yr hyn yr oedd ymgeiswyr yn meddwl y gallent ddefnyddio eu grant ar ei gyfer a'r hyn y mae'n rhaid ei wneud yn ôl rheoliadau swyddogol.

“Yn aml, mae pobl yn gwneud cais gyda disgwyliad o'r hyn maen nhw eisiau ei wneud i'r tŷ. Weithiau dydyn ni ddim yn darparu'n union yr hyn maen nhw ei eisiau, efallai bod ganddyn nhw ystafell ymolchi afocado ond os yw'n gweithio'n iawn yna mae'n amlwg bod yr ystafell ymolchi honno'n aros. Dydyn ni ddim yn mynd i roi rhywbeth newydd yn lle rhywbeth sydd yno ond oherwydd nad ydyn nhw'n hoffi'r lliw!”

- 5.45 Cytunodd swyddogion yn sicr fod cydbwysedd bregus rhwng sicrhau bod eiddo yn bodloni rheoliadau a safonau adeiladu a rheoli disgwyliadau ymgeiswyr. Yn aml, mae mesurau diogelwch yn golygu bod rhaid defnyddio rhannau mwy o'r grant i wneud eiddo'n ddiogel ac yn addas i fyw ynddo, a all fod yn groes i sut roedd ymgeisydd wedi rhagweld ei ddefnyddio. Disgrifiwyd rheoli disgwyliadau fel her a nododd swyddogion mai dyma'r pwynt lle mae ymgeiswyr yn aml yn penderfynu y byddai'n well ganddynt fwrw ymlaen heb y grant a thynnu'n ôl o'r cynllun.

“Dim ond am rai eitemau y mae rhai pobl yn gwneud cais ond yna mae'r arolwg yn mynd i mewn ac yn nodi lleithder, neu rywfaint o bydredd sych ac mae'r rhestr yn cynyddu oherwydd yr hyn y mae'n rhaid i ni ei wneud, yna mae'r cleient yn dweud, 'Wel, doeddwn i ddim yn disgwyl i gymaint o waith gael ei wneud i'r eiddo. Dim ond to ac ychydig o rendro oeddwn i eisiau.”

- 5.46 Yn ogystal, ailadroddodd swyddogion eu bod yn cael eu herio'n gyson gan y ffaith na all llawer o ymgeiswyr ddeall y gwahaniaeth ariannol rhwng yr hyn sydd angen ei wneud i wneud tŷ yn ddiogel ac yn addas i fyw ynddo o'i gymharu â gwerth y grant.

“Yr her rydyn ni'n ei chael yw ein bod ni'n edrych ar y £70K, i wneud yn siŵr bod yr eiddo hwnnw'n ddiogel ac yn addas i fyw ynddo a bod y peryglon yn cael eu symud. Ac rwy'n credu bod pobl yn cael trafferth gyda hynny. Fel, 'Pam ddylwn i orfod gwneud y swm hwnnw o waith neu ei wneud o fewn eich amserlenni pan fyddwch chi ond yn talu 25K?'

- 5.47 Teimlai swyddogion fod sawl pwynt yn y broses lle mae'n cael ei egluro i ymgeiswyr "nad yw'n bosibl dewis a dethol," pa waith sy'n cael ei wneud mewn gwirionedd. Roedd swyddogion yn awyddus i nodi, er enghraifft, y byddai uniondeb strwythurol yr eiddo bob amser yn cael blaenoriaeth dros osod y ceisiadau mwy esthetig fel, “rhywun yn cael eu drysau plyg-ddeuol.”

- 5.48 Fodd bynnag, deallwyd, fel lleygwyr, nad oeddent o bosibl yn deall y derminoleg a ddefnyddir.

“Maen nhw'n cael cyfle i gyfleu hynny ar lafar, wyneb yn wyneb a thrwy lythyr yn egluro ar y safle. Efallai eu bod yn lleygwr annhechnegol ac efallai na allant ddychmygu maint y gwaith. Felly, yn amlwg nid yw pobl yn deall, a dyna weithiau lle mae'r amserlenni'n cynyddu'n sylweddol, ond mae'n rhaid gwneud ein gwaith oherwydd ni allaf ei gymeradwyo ar y diwedd os oes perygl yn dal i fodoli yn yr eiddo ac mae'n ei wneud yn anniogel.”

- 5.49 Wedi dweud hynny, teimlwyd bod y materion hyn yn gyfrifol am gyfran fach iawn o fethiannau yn y broses ymgeisio. Roedd swyddogion yn awyddus i nodi bod mwy o ymgeiswyr yn deall y broses ac yn mynd ymlaen i gael ceisiadau grant llwyddiannus, na'r rhai nad ydynt yn gwneud.

- 5.50 Yn wir, y rheswm mwyaf cyffredin dros geisiadau annilys yw'r ffaith nad yw eiddo wedi'i gofrestru'n swyddogol fel rhai gwag am 12 mis, fel y trafodwyd yn flaenorol. Tynnwyd sylw hefyd at y ffaith, er y gall ymgeiswyr dynnu'n ôl o'r cynllun, mewn rhai

achosion bydd perchennog y tŷ yn parhau â'i waith adnewyddu heb y grant. Mae hyn yn dal i fod yn ganlyniad cadarnhaol o ran defnyddio eiddo gwag eto.

Materion gweithredu eraill

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.51 Tynnodd ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth sylw at sawl her ariannol, gan gynnwys sicrhau'r cyfraniad cychwynnol gan yr awdurdod lleol sy'n ofynnol ar gyfer cymeradwyaeth y Cabinet. Dywedwyd y gallai sefyllfaoedd ariannol newidiol awdurdodau lleol waethgu'r mater hwn. Ar ben hynny, mae monitro contractwyr TAW a chontractwyr nad ydynt yn TAW o fewn cais a sicrhau bod newidiadau'n cael eu gwneud pan fydd contractwyr yn newid yn ystod y broses wedi bod yn gymhleth i staff, gan ei fod yn dod yn fwy o dasg cyfrifon/ariannol.

Swyddogion CBSRhCT

Ystyriwyd bod cyllidebau blynyddol y cynllun yn rhwysr i'w weithredu. Yn flaenorol, nid oedd cyllidebau ar gyfer Cynllun Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd wedi'u dyrannu yn y modd hwn; ac er bod gan weinyddwyr CBSRhCT y profiad perthnasol, nid dyma'r model a ffefrir i'w ddefnyddio ar gyfer y cynllun oherwydd prosesau grant ac amserlenni. Roedd angen hefyd i gyflawni ailbroffilio'r gyllideb: rhannwyd y gronfa'n wreiddiol dros ddwy flynedd (£25 miliwn yn 2023 i 2024, a £25 miliwn yn 2024 i 2025), ond i gydnabod yr amserlenni cwblhau, arweiniodd ymarfer ailbroffilio at £19 miliwn yn cael ei symud o gyllideb 2023 i 2024 i 2025 i 2026, gyda'r dyddiad olaf y gellir derbyn ceisiadau i'r cynllun bellach yn 31^{ain} Rhagfyr 2025 (i'w gadarnhau). Roedd swyddogion o'r farn ei bod yn amhosibl gwario'r arian a ddyrannwyd mewn un flwyddyn, yn enwedig gan fod disgwyl y bydd ymgeiswyr yn cymryd 12 i 15 mis i wario eu grantiau.

“Rwy'n credu, wrth fyfyrto, nad cael dyraniad blynyddol yw'r ffordd a ffefrir.

Gallwch, fe allwch ei oresgyn ond mae'n fwy o waith i bawb. Mae'n anoddach ei reoli, mae angen adnoddau ychwanegol arnoch chi, mwy o adroddiadau'n mynd i'ch cabinet ... ac yna cael cymeradwyaeth.”

- 5.52 Mynegwyd pryder hefyd ynghylch y graddau y mae cyfanswm gwariant y cynllun a cheisiadau wedi'u cwblhau yn cael eu hystyried yn ddangosyddion llwyddiant. Tynnodd swyddogion sylw at y ffaith, dros gyfnod o flwyddyn, os mai dim ond ceisiadau wedi'u cwblhau sy'n cael eu hystyried, y gellid ystyried bod niferoedd isel

o werth cyfyngedig. Fodd bynnag, pe bai 'ymrwymiad', (h.y., nifer y grantiau sy'n cael eu prosesu), hefyd i'w ystyried, byddai'r niferoedd yn llawer uwch.

Cymorth ac arweiniad i ymgeiswyr

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.53 Nid oedd gan nifer o gyfranogwyr y grŵp ffocws unrhyw wybodaeth am unrhyw wybodaeth na chanllawiau sydd ar gael i ymgeiswyr.

“A bod yn onest does gennym ni ddim syniad... Mae wedi cael ei gwneud yn glir iawn i ni mai RhCT sy'n delio â'r ymgeiswyr. Eu gweinyddiaeth nhw ydyw, y grant, rydyn ni yno'n benodol fel syrfëwr yn unig.”

- 5.54 Soniodd eraill am wefan CBSRhCT fel y prif bwynt cyfeirio, yn enwedig y fideo sydd ar gael ar y wefan. Mae un awdurdod yn rhoi crynodeb byr o wybodaeth wrth dderbyn ymholiadau ynghylch y cynllun, cyn cyfeirio pobl at dudalennau gwe CBSRhCT.

“Does gennym ni ddim y wybodaeth; rydyn ni'n gwneud crynodeb byr pan gawn ni ymholiad cyffredinol ac yn rhoi dolen i'r wefan”

- 5.55 Yn benodol, dywedwyd bod diffyg eglurder ynghylch y broses ymgeisio a dealltwriaeth o'r llythyrau cymeradwyo. Er y cydnabuwyd bod y llythyr cymeradwyo yn nodi'r manylion, dywedodd swyddogion awdurdodau lleol nad yw bob amser yn glir pa gyfrifoldeb ariannol sydd gan ymgeiswyr, a lefel y cyfraniad y mae'n rhaid iddynt ei wneud.

Swyddogion CBSRhCT

- 5.56 Pan ofynnwyd iddynt am y cymorth a'r canllawiau a ddarperir i ymgeiswyr, cyfeiriodd swyddogion at dudalen we CBSRhCT, sy'n cynnwys manylion ysgrifenedig a fideo i gefnogi ymgeiswyr trwy'r broses. Rhoddir canllawiau cam wrth gam, sy'n amlinellu'n glir y cerrig milltir y mae angen eu cyrraedd i sicrhau cais llwyddiannus, gan gynnwys gwiriadau treth gyngor, arolwg ar gyfer cymhwysedd, a chaniatâd morgais. Mae cymorth hefyd yn cynnwys llinell alw, lle gellir cynnig cymorth un-i-un i gynorthwyo ceisiadau.
- 5.57 Wrth fyfyrion ar a roddir digon o gymorth, dywedodd swyddogion CBSRhCT fod y fideo yn ychwanegiad at gymorth flaenorol, a ychwanegwyd mewn ymateb i'r nifer fawr o alwadau a dderbyniwyd yn ystod Cynllun Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd. Mae'n debyg bod y fideo wedi lleihau ymholiadau ffôn. Roedd swyddogion yn ei

chael hi'n anodd gweld beth allent ei ychwanegu ar yr adeg hon i wneud pethau'n haws i ymgeiswyr, yn enwedig o ystyried eu barn bod y ffurflen gais (fersiynau dwyieithog ar-lein a phapur) yn syml.

“Dw i'n meddwl o'm safbwynt i, lle rydyn ni nawr... allwn i ddim gweld beth arall y gallen ni ei wneud. Cael y cymorth hwnnw dros y ffôn, cael y fideo ar-lein hwnnw, a'r ffaith ei fod yn broses ar-lein syml iawn.”

Hyrwyddo'r cynllun

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.58 Mae hyrwyddo'r cynllun ar lefelau lleol wedi'i gyfyngu'n bennaf i dudalennau gwe sy'n manylu ar wybodaeth, er bod rhai ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth hefyd wedi cyfeirio at lenyddiaeth treth gyngor, galwadau ffôn i berchnogion eiddo gwag, taflenni, a chyfryngau cymdeithasol; a dywedodd un ymatebydd i'r alwad am dystiolaeth, o fewn eu hawdurdod, fod gweithgareddau hyrwyddo yn cael eu cynnal gan “dîm cartrefi gwag penodedig.”
- 5.59 Teimlai cwpl pellach o ymatebwyr i'r alwad am dystiolaeth y gallai'r cynllun gael ei hyrwyddo'n fwy effeithiol ym mhob awdurdod lleol, gan dargedu cartrefi gwag a sicrhau monitro cyson o statws cartrefi ar draws ardaloedd awdurdodau lleol. Roeddent hefyd yn teimlo y gellid gwella deunydd hyrwyddo drwy nodi meini prawf cymhwysedd y cynllun a chyfarwyddiadau ar sut i wneud cais.
- 5.60 Ychydig o wybodaeth oedd gan swyddogion am hyrwyddiadau cenedlaethol, a ystyriwyd yn rhyfedd yng ngoleuni llwyddiant cynlluniau eraill yn dilyn ymgyrchoedd hyrwyddo.
- “O ystyried yr hyrwyddo sydd wedi mynd i mewn i Gynllun Lesio Cymru. Ni allwch osgoi hyrwyddo Cynllun Lesio Cymru, ond y Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol, nid yw erioed wedi ymddangos ar fy Facebook nac unrhyw beth arall.”
- 5.61 Fodd bynnag, mynegodd un cyfranogwr bryderon ynghylch hyrwyddo'r cynllun yn fwy deinamig, gan ddatgan na fyddai eu hawdurdod yn gallu ymdopi â mwy o geisiadau nag sydd ganddynt ar hyn o bryd.
- “Byddwn i ychydig yn bryderus pe bai'n cael ei hyrwyddo'n fwy oherwydd y... system, efallai na fyddem ni'n gallu ymdopi pe bai llif o ymgeiswyr ...”

Swyddogion CBSRhCT

- 5.62 O ganlyniad i Gynllun Grant Eiddo Gwag Tasglu'r Cymoedd, mae CBSRhCT wedi bod yn cyflwyno ffurf ar y Cynllun Grant Cartrefi Gwag fel tîm ers 2017. Gan adeiladu ar y llwyddiant hwn, mae'r tîm yn parhau i ddefnyddio sawl ffurf o hyrwyddo'r cynllun, gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol, llythyrau biliau treth gyngor, pecynnau eiddo gwag, ac erthyglau mewn cylchlythyrau blynyddol awdurdodau lleol.
- 5.63 Fodd bynnag, teimlwyd, oherwydd llwyddiant y cynllun yn ystod ei flynyddoedd peilot, nad oedd hyrwyddo ar lefel genedlaethol mor angenrheidiol ag y bu ar gyfer cynlluniau tebyg eraill.
- “Ar gyfer y cynllun cenedlaethol... gan adeiladu ar lwyddiant dros y blynyddoedd, mae'n debyg nad ydym wedi gorfod gwneud cymaint o hyrwyddo wedi'i dargedu... oherwydd mae llif cyson parhaus o geisiadau wedi dod i mewn ac rydym bellach yn uwch na'n dyraniad gwreiddiol a ddyrannwyd i ni gan Lywodraeth Cymru, sydd unwaith eto'n atgyfnerthu'r galw hwnnw a'r diddordeb hwnnw yn yr ardal.”
- 5.64 Wrth lansio'r cynllun, anogwyd pob awdurdod lleol gan Lywodraeth Cymru i hyrwyddo'r cynllun o fewn eu hawdurdod eu hunain. Cydnabuwyd y bydd gan bob awdurdod anghenion gwahanol ac felly byddant yn dewis defnyddio dulliau hyrwyddo gwahanol.
- “... mae pob awdurdod lleol yn wahanol iawn. Felly, rwy'n credu ei fod yn helpu'r awdurdodau lleol i hyrwyddo'r cynllun eu hunain.”
- 5.65 Fodd bynnag, roedd swyddogion CBSRhCT yn ymwybodol, i rai awdurdodau sydd â chyfyngiadau ar gapasiti ac adnoddau, nad oes angen hyrwyddo i'r un graddau, os o gwbl. Yn wir, cydnabuwyd bod gan rai awdurdodau lleol bryderon ynghylch cael eu boddi gan geisiadau, gan greu amserlenni prosesu hyd yn oed yn hirach.
- “Os mai dim ond llond llaw o syrfewyr sydd ganddyn nhw efallai, dydyn nhw ddim eisiau cael gormod yn dod i mewn oherwydd bod pobl wedi bod yn aros am amser hir i gael eu cartrefi wedi'u harolygu, nad yw'n wych chwaith ar gyfer amserlenni eu cynlluniau.”
- 5.66 Awgrymodd swyddogion y dylid cadw hyrwyddo i'r lleiafswm er mwyn sicrhau bod gan yr awdurdodau hyn y capasiti a'r adnoddau i gynnal proses ymgeisio o safon.

Felly teimlwyd bod cael perchnogaeth dros hyrwyddo yn bwysig iawn ac mae'n gweithio'n dda i'r rhan fwyaf o awdurdodau.

“... Mae'r ffaith bod gan awdurdodau lleol rywfaint o berchnogaeth dros sut mae'r hyrwyddo'n cael ei wneud yn beth cadarnhaol iawn er mwyn iddyn nhw reoli'r cynllun yn seiliedig ar y capasiti a'r adnoddau sydd ganddyn nhw.”

- 5.67 Trafododd swyddogion hefyd effeithiolrwydd hyrwyddo, gan awgrymu, i'r awdurdodau hynny sy'n cyrraedd neu'n agosáu at eu dyraniad, fod mesurau hyrwyddo wedi bod yn llwyddiannus. Fodd bynnag, i'r awdurdodau hynny lle mae'r ffigurau'n is, mae cael yr ymreolaeth i wneud eu penderfyniadau eu hunain ynghylch hyrwyddo yn caniatáu iddynt reoli cynllun yn lleol i gynyddu ceisiadau. Teimlai swyddogion hefyd fod rhannu arfer da mewn cyfarfodydd gweithredol rheolaidd wedi golygu bod awdurdodau'n ymwybodol o'r dulliau hyrwyddo llwyddiannus niferus y mae eraill wedi'u defnyddio.

“Mae'n ymwneud â rhannu arfer da ynglŷn â sut rydych chi'n hyrwyddo'r cynllun gydag awdurdodau lleol. Felly, yn amlwg [gan egluro], 'Dyma beth rydyn ni'n ei wneud yn RhCT' ac efallai y bydd awdurdodau lleol eraill yn penderfynu efelychu neu feddwl am eu rhai eu hunain ...”

- 5.68 Ar y cyfan, teimlwyd, gan fod llawer o'r awdurdodau sy'n cymryd rhan yn y cynllun ar 80% o'u capasiti, fod hyrwyddo'n gweithio'n dda.

“... Yn ôl y data diweddaraf [gan] y 17 awdurdod lleol, mae tua 13 ar 80% o'u capasiti. Felly, dydyn ni ddim yn gweld llawer o awdurdodau lleol nad ydyn nhw'n cael y ceisiadau drwodd. Mae'n dweud wrthym fod yr hyrwyddo wedi bod yn gweithio. Ac mae yna bethau gwyh wedi cael eu gwneud. Felly, dydw i ddim yn gweld hyrwyddo'r cynllun fel problem na her... i unrhyw awdurdodau lleol.”

Rhwystrau a galluogwyr penodol eraill

Swyddogion awdurdodau lleol

- 5.69 Wrth ystyried rhwystrau i geisiadau, cyfeiriodd un swyddog awdurdod lleol at yr anawsterau y mae un sefydliad tai dan arweiniad y gymuned yn eu hwynebu wrth ddangos ei fod yn bodloni gofynion y cynllun ac wedi profi problemau gydag oediadau gyda'r Gofrestrfa Tir.

“Maen nhw wir yn cael trafferth i allu dangos i RCT fod eu cyfansoddiad yn diwallu'r angen ac mae hynny wedi bod yn digwydd ers o leiaf 18 mis heb wneud unrhyw fath pellach o gynnydd. Mae llawer o gyfryngu wedi bod.”

- 5.70 Cyfeiriodd swyddog arall at nifer y ceisiadau sy'n cael eu derbyn ar gyfer eiddo mawr iawn yn yr hyn a ystyrir yn ardaloedd cefnog. Mae pryder y gallai'r rhain fod i berchnogion eiddo 'ddringo'r ysgol eiddo' yn unig, ac nid yn unol ag amcanion y cynllun.
- 5.71 Teimlai rhai awdurdodau fod y cynllun yn gwahaniaethu yn erbyn contractwyr sydd wedi cofrestru ar gyfer TAW, gan awgrymu nad ydyn nhw'n gallu darparu dyfynbrisiau cystadleuol yn erbyn contractwyr nad ydyn nhw wedi cofrestru ar gyfer TAW o fewn paramedrau'r terfyn o £25,000. Awgrymwyd gwneud y sefyllfa'n fwy cyfartal, yn enwedig gan fod y rhai sydd ar y gofrestr TAW yn tueddu i fod yn gontractwyr mwy a mwy profiadol, ac felly efallai y byddant yn fwy abl i gwblhau gwaith yn fwy prydlon.

Swyddogion CBSRhCT

- 5.72 Fel gweinyddwyr y cynllun, teimlai swyddogion CBSRHCT mai un o rinweddau penodol y cynllun yw ei fod yn grant nad yw'n seiliedig ar brawf modd, na ellir ei ad-dalu. Awgrymwyd, yn yr hinsawdd economaidd bresennol, ac mewn economi lle mae nifer y grantiau llywodraeth a gynigir yn lleihau, y byddai hyn yn beth cadarnhaol iawn i lawer o ymgeiswyr.

“Y ffaith bod hwn yn grant nad ydych chi'n ei ad-dalu a'r unig feini prawf mewn gwirionedd yw bod yn rhaid i'r eiddo fod yn wag ac yn wag o ddodrefn. Nid oes unrhyw brawf modd arall. Mae'r rhan fwyaf o grantiau'n seiliedig ar brawf modd. Maen nhw'n edrych ar faint sydd gyda chi yn eich banc; faint rydych chi'n ei ennill. Dydy hyn ddim yn gwneud hynny.”

- 5.73 Dywedwyd hefyd mai dyma un o'r cynlluniau grant hawsaf i'w gyrchu sydd ar gael yng Nghymru ar hyn o bryd, gyda manteision sylweddol i'r rhai sy'n dewis ei gyrchu.

“Rydym yn cynnig nifer o grantiau, a dyma'r symlaf o bell ffordd gyda'r lleiafswm o feini prawf ac nid ydych chi'n talu'n ôl oni bai eich bod chi'n penderfynu gwerthu eich eiddo o fewn y pum mlynedd cyntaf, rhywbeth nad yw'r rhan fwyaf o bobl yn ei wneud. Felly, dw i'n meddwl ei fod yn alluogwr da.”

5.74 O ran rhwystrau penodol, trafododd swyddogion CBSRhCT oediadau'r Gofrestrfa Tir. Yn hanesyddol, nid oedd rhaid i ymgeiswyr fod yn berchennog cyfreithiol y cartref cyn iddynt wneud cais i'r cynllun. Fodd bynnag, mae bellach yn orfodol bod ymgeiswyr yn berchen ar yr eiddo (neu yn bod yn y broses o'i brynu) ar adeg gwneud cais am y cynllun. Fodd bynnag, ers Covid-19, mae marchnadoedd tai wedi ffynnu ac mae'r galw ar y Gofrestrfa Tir wedi cynyddu. Er gwaethaf llai o oedi yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae oedi o hyd yn yr amser a gymerir i newid gweithredoedd. Teimlai swyddogion fod hyn yn rhwystr sylweddol i ymgeiswyr gael mynediad at y cynllun; ac yn eu llesteirio fel gweinyddwyr wrth gymeradwyo ceisiadau.

“... Rydym bellach bum mlynedd ar ôl y brig yn 2020. Mae'r amserlenni hynny wedi gwella ond mae amserlen gyffredinol diweddarau'r gweithredoedd teitl yn arwyddocaol ac mae hynny'n cael effaith uniongyrchol ar ymgeiswyr o dan y grant.”

5.75 Er mwyn lliniaru hyn a lleihau rhwystredigaeth i ymgeiswyr, teimlai swyddogion y dylai fod yn ofynnol i bobl gael tystiolaeth o berchnogaeth ar weithredoedd teitl cyn dechrau'r broses ymgeisio.

Symud ymlaen

Awdurdodau lleol

5.76 Er gwaethaf y materion a godwyd uchod, y farn gyffredinol oedd y dylid cadw'r cynllun gan ei fod yn “offeryn defnyddiol iawn i ni ei ddefnyddio er mwyn i ni ddefnyddio [eiddo] gwag eto.” Yn wir, roedd swyddogion awdurdodau lleol yn awyddus i ddatgan, er gwaethaf rhai rhwystredigaethau gweinyddol (fel yr adroddwyd uchod), eu bod yn cydnabod gwerth y cynllun, a'r rôl a chwaraewyd gan CBSRhCT wrth ei weinyddu.

“Rwy'n credu bod y cynllun yn wych ac yn credu bod ganddo gymaint o botensial. Dim ond mân newidiadau sydd eu hangen...”

5.77 Teimlai un ymatebydd i'r alwad am dystiolaeth fod defnyddio tîm o awdurdodau lleol i hyrwyddo a chynorthwyo ymgeiswyr wedi bod yn alluogwr “amhrisiadwy” i bobl gael mynediad at y cynllun. Mae hyn wedi caniatáu i awdurdodau lleol ddarparu cymaint o grantiau â phosibl.

- 5.78 Tynnodd ymatebydd arall i'r alwad am dystiolaeth sylw at y Grant Argyfwng Ynni yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili fel "hawdd ei gymhwyso a phroses syml" a allai helpu i lywio proses y Cynllun Grant Cartrefi Gwag yn y dyfodol.
- Ymatebwyr CBSRhCT
- 5.79 Nodwyd model cyflawni'r cynllun fel elfen gadarnhaol o'r cynllun a rhywbeth y mae swyddogion CBSC yn awyddus i'w gynnal yn y dyfodol. Teimlir bod cyfathrebu rhwng y tîm gweinyddol, awdurdodau lleol ac ymgeiswyr yn gweithio'n dda yn gyffredinol, rhywbeth y mae'r tîm gweinyddol yn arbennig o falch ohono.
- "Mae ein cyfathrebu, ein gwaith partneriaeth, yr adrodd data, mae'n gweithio'n dda. Y ffaith bod gennym dîm profiadol i gyflawni a gweithredu, ac rydym yn gweld canlyniadau cadarnhaol. Rydyn ni'n gweld rhai pobl yn byw yn y cartrefi oedd yn achosi llawer o broblemau o'r blaen, pan oedden nhw'n wag."
- 5.80 O ran newidiadau posibl, un o'r prif faterion a godwyd gan swyddogion CBSRhCT oedd meini prawf cymhwysedd. Er nad oeddent yn rhagweld y byddai'r meini prawf gwirioneddol yn newid, cydnabu swyddogion adborth gan awdurdodau lleol sy'n awgrymu bod ymgeiswyr yn teimlo nad yw swyddogion CBSRhCT yn gymwynasgar pan na allant fwrw ymlaen â grant oherwydd, er enghraifft, problemau treth gyngor. Fodd bynnag, nododd swyddogion nad yw'r dreth gyngor yn dod o fewn eu hawdurdodaeth ac o ganlyniad ni allant gynghori arni. Felly roedd dymuniad am fwy o waith cydgysylltiedig rhwng y tîm gweinyddol ac adrannau eraill (fel timau tai a'r dreth gyngor).
- 5.81 Awgrymodd swyddogion CBSRhCT hefyd gynyddu cyfanswm y grant i adlewyrchu costau cynyddol gwaith adeiladu, deunyddiau a chostau contractwyr yn yr hinsawdd economaidd bresennol yn y cyfnod ar ôl y pandemig.
- "A fyddai unrhyw fudd i gynyddu? A yw hynny (£25,000) yn adlewyrchu'r darlun cyfredol o hyd, gyda chostau deunyddiau, costau contractwyr? Byddai hynny'n rhywbeth y byddem yn dymuno'n fawr ei gyflwyno fel argymhelliad."
- 5.82 Ar y cyfan, teimlwyd bod y cynllun wedi addasu ac aeddfedu i bwynt lle mae wedi datblygu i fod yn bartneriaeth integredig sy'n gweithio'n dda ac, ar y cyfan, yn galluogi ceisiadau grant llwyddiannus.
- "Dydw i ddim yn meddwl y byddem ni'n newid y broses yn bersonol; rydyn ni mewn sefyllfa dda iawn nawr. Dw i'n meddwl ei fod yn ymddangos yn gweithio'n

dda. Oes, mae yna rai mân newidiadau neu argymhellion y gallwn ni eu gwneud... ond byddwn i'n dweud bod y broses ei hun yn gweithio'n dda, ac mae'r adborth rydyn ni'n ei dderbyn yn gadarnhaol."

- 5.83 Yn olaf, cydnabu'r ymatebwyr broblem eiddo gwag o fewn awdurdodau unigol a ledled Cymru gyfan; yn ogystal â phroblemau cynyddol fel diffyg tai fforddiadwy a nifer fawr o bobl yn byw mewn llety dros dro. Anogodd swyddogion barhad y cynllun mewn rhyw ffordd, gan y credid y byddai'n chwarae rhan hanfodol wrth fynd i'r afael â rhai o'r materion hyn.

"Dyma un o'r cynlluniau a all, mewn theori, helpu i fynd i'r afael â'r [problemau] hyn. Felly, mae'n hynod gadarnhaol. Mae'n cymryd amser i weld y canlyniadau o'r broses grant ei hun i'r gwaith sy'n cael ei wneud i'r eiddo hyd at pryd y gall y person symud i mewn, ond mae angen iddo barhau ... oherwydd nid yw'r broblem yn mynd i ddiflannu."

6. Canfyddiadau'r Gwerthusiad Ansoddol - Effaith y cynllun

Trosolwg

- 6.1 Bydd yr adran hon o'r adroddiad yn ystyried safbwyntiau a barn yr awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan yn y Cynllun Grant Cartrefi Gwag ar effaith a chydbwysedd y cynllun wrth ddefnyddio tai gwag eto.

Prif ganfyddiadau

Cyflawni prif amcanion y Cynllun

- 6.2 Teimlai swyddogion awdurdodau lleol fod yr amcan o ddefnyddio eiddo gwag eto yn cael ei gyflawni a bod hyn wedi cyfrannu'n gadarnhaol at ffigurau dangosyddion perfformiad awdurdodau lleol. Er enghraifft, mae llawer o'r awdurdodau sy'n cymryd rhan yn y cynllun ar 80% o'u capasiti cyllido. Teimlwyd bod y cynllun wedi bod yn fanteisiol i awdurdodau lleol yn gyffredinol fel 'offeryn defnyddiol' y gellir ei gynnig i drigolion i ddefnyddio eu darpar gartrefi eto.

“Mae wedi bod yn eithaf buddiol, dw i'n meddwl, i awdurdodau lleol gael cynnig y cynllun hwn, o ran y cymorth sydd ar gael yn gyffredinol.”

- 6.3 Fodd bynnag, er bod swyddogion wedi cydnabod llwyddiannau'r cynllun o ran defnyddio cartrefi gwag eto, roedd rhai'n awyddus i dynnu sylw at y ffaith nad yw bob amser wedi cyrraedd y sector o'r farchnad y bwriadwyd i'r cynllun ei gefnogi.

“Felly, dydyn ni ddim, am ryw reswm neu'i gilydd, wedi cyrraedd y gynulleidfa darged yr oedden ni'n meddwl i ddechrau y byddai'r [cynllun] hwn yn ei chyrraedd.”

- 6.4 Awgrymodd swyddogion awdurdodau lleol fod rhai ymgeiswyr 'craff' yn manteisio ar y cynllun yn hytrach na'r rhai sydd wir angen y grant. Maent yn cynnwys pobl sy'n prynu neu'n berchen ar eiddo gwerth uchel; a'r rhai sydd eisoes yn berchen ar eiddo, yn hytrach na'r rhai sy'n ceisio adnewyddu eu cartref teuluol.

“Rydym wedi gweld llawer o bobl yn prynu eu heiddo, yn neidio ar y cynllun, yn gwneud cais am y cynllun tra nad yw wedi'i dargedu atynt mewn gwirionedd am un rheswm [neu'r llall].”

- 6.5 Awgrymodd un cyfranogwr hefyd y byddai rhai eiddo yn eu hardal a oedd wedi cael eu derbyn ar gyfer y cynllun wedi cael eu defnyddio eto waeth bynnag am y grant. O ganlyniad, roeddent yn teimlo bod anghydraddoldebau o ran mynediad yn bodoli ac yn arwain at gyfleoedd a gollwyd i rai grwpiau o ymgeiswyr.

“Rydym wedi gweld llawer o eiddo gwerth uwch ac efallai rhywun sydd eisoes yn berchen ar eiddo [yn gwneud cais]. Felly, efallai ein bod ni'n colli allan ar rai o'r rhai sydd wir ei angen, o blaid eraill... yn manteisio ar y ffaith ei fod ar gael.”

- 6.6 Cytunodd swyddogion eraill â hyn, gan deimlo ei fod yn arwain at anfantais i ddemograffeg penodol o brynwyr eiddo o ran cael mynediad at y cynllun. Ar ben hynny, dywedwyd nad oes gan rai grwpiau o brynwyr - prynwyr tro cyntaf er enghraifft - fynediad hawdd at yr arian sy'n angenrheidiol i gyfrannu at y cynllun¹⁶.

“Y genhedlaeth iau ydyw, y prynwyr tro cyntaf, efallai nad oes ganddyn nhw'r cyfalaf hwnnw y tu ôl iddyn nhw fel eraill a allai fod ag eiddo eraill... Mae hyn yn eu rhoi dan anfantais o ran y cyfraniad a'r arian cyfatebol.”

- 6.7 Roedd swyddogion yr awdurdodau lleol wedi rhagweld y byddai eiddo gwag hysbys, tymor hwy, a mwy problemus wedi bod yn brif eiddo cymwys ar gyfer y cynllun. Fodd bynnag, roeddent yn rhwystredig nad yw hyn wedi bod yn wir mewn rhai ardaloedd. Ystyriwyd mai problemau cymhwysedd oedd prif achos hyn, gyda rhai o'r eiddo 'targed' hyn yn parhau i fod wedi'u dodrefnu i raddau ac felly heb fod yn gymwys ar gyfer y maen prawf o fod yn wag am 12 mis.

“Dyna oedd un o'r rhwystredigaethau o'n safbwynt ni, oherwydd rydyn ni'n gwthio ac yn targedu'r bobl hyn. Rydyn ni'n cysylltu â nhw gan ddweud, 'Mae'n rhaid i chi wneud rhywbeth gyda'r eiddo hwn.' Fodd bynnag, ni allem gael mynediad at y grant at y diben hwnnw. Os ydym yn mynd ar drywydd yr eiddo hwnnw'n weithredol oherwydd ei fod yn broblemus, oherwydd ei fod yn achosi niwsans ac ati, dylem allu eu cyfeirio at y cynllun.”

- 6.8 Er gwaethaf y problemau uchod, fodd bynnag, mynegwyd pryderon ynghylch y posibilrwydd o golli'r cynllun a chymorth cysylltiedig arall yn y dyfodol. Ar hyn o bryd, mae cymorth i drigolion yn eang, gyda sawl ffordd amgen o gael mynediad at gyllid i adnewyddu eiddo a defnyddio cartrefi eto. Mae'r rhain yn cynnwys cynlluniau fel y Cynlluniau Troi Tai'n Gartrefi a Benthyciadau Tai Eiddo Gwag, sy'n darparu benthyciadau di-log (sy'n ad-daladwy dros uchafswm o bum mlynedd) i gyllido adnewyddiadau a/neu drosi eiddo gwag.

¹⁶ Yng Nghymru, mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol yn ei gwneud yn ofynnol i berchnogion tai - neu ddarpar berchnogion tai - wneud cyfraniad gorfodol o 15% tuag at gyfanswm cost gwaith cymwys, hyd at uchafswm o £3,750.

“Dydw i ddim yn meddwl ein bod ni erioed wedi gweld cymaint o gynlluniau. Ond ar ôl i'r cynllun hwn [ddod i ben], wrth gwrs, bydd yn lleihau'n sylweddol, sydd achosi ychydig o bryder ac rwy'n credu y bydd hynny'n cael effaith ymhen ychydig flynyddoedd o ran y cymorth sydd ar gael i brynwyr.”

- 6.9 Dywedodd swyddogion yr awdurdod lleol, gyda cholli'r cynllun a chynlluniau tebyg iddo, y byddai'r ymgyrch i gael defnyddio eiddo gwag eto yn cael ei cholli. Teimlai eraill, gan mai dyma'r unig gynllun grant sydd ar gael i berchnogion-feddianwyr, y byddai ei golled fel offeryn ar gyfer defnyddio eiddo gwag eto yn sylweddol.

“... Mae'r cynllun hwn [yn gweithredu] fel momentwm ar gyfer eiddo gwag; mae'n wirioneddol bwysig i gael y momentwm hwnnw.”

“Dyma'r unig gynllun sydd ar gael i berchnogion-feddianwyr ar hyn o bryd, felly rydym yn awyddus iawn i'w weld yn parhau, oherwydd ei fod yn llenwi'r bwlch hwnnw i ryw raddau.”

- 6.10 I'r gwrthwyneb, roedd gan un cyfranogwr bryderon ynghylch ymestyn y cynllun yng nghyd-destun cyllid llywodraeth leol a'r ffaith bod angen cyfraniadau arian cyfatebol y cytunwyd arnynt gan awdurdodau lleol. Teimlwyd y byddai rhai awdurdodau lleol yn gweld bod hwn yn ofyniad heriol i'w gyflawni yn yr hinsawdd economaidd bresennol.

“Rwy'n credu mai fy mhryder yw, hyd yn oed os caiff y cynllun ei ymestyn, y byddai'r pwysau mewn llywodraeth leol ar hyn o bryd i gael y cyfraniad yn her anodd iawn, iawn ac rydym eisoes wedi bod yn meddwl, pe bai'n rhaid i ni ddod o hyd i arian tuag at gynllun fel hwn, ei fod yn anodd iawn oherwydd y goblygiadau ariannol presennol.”

Effeithiolrwydd y cynllun - galluogwyr

- 6.11 Wrth gael eu holi am ba mor llwyddiannus oedd y cynllun yn eu hardal, disgrifiodd rhai swyddogion awdurdodau lleol yr effaith gadarnhaol y mae'r cymorth ariannol wedi'i chael ar berchnogion tai, yn enwedig prynwyr tro cyntaf.

“I'r perchnogion mae wedi bod o fudd mawr iddyn nhw i liniaru'r costau ac i helpu gyda'r costau adnewyddu, felly iddyn nhw'n unigol mae wedi'i groesawu'n fawr ... Mae hefyd wedi helpu'r prynwyr tro cyntaf.”

- 6.12 Disgrifiodd un cyfranogwr sut yr oedd y grant wedi cael ei ddefnyddio'n gadarnhaol yn eu hardal i gynorthwyo ymgeisydd mewn amgylchiadau teuluol ac ariannol

anodd iawn. Ar ôl cysylltu â'r awdurdod lleol am gymorth, llwyddodd swyddogion i gyfeirio'r unigolyn hwn at y Grant Cartrefi Gwag. Ystyriwyd hyn yn enghraifft gadarnhaol o sut mae'r cynllun wedi bod yn effeithiol wrth gyflawni ei amcanion.

“Dyna’n union y math o berson rydyn ni eisiau ei helpu. Fydden nhw ddim wedi gallu gwneud dim. Maen nhw ar incwm isel, ar gredyd cynhwysol a [gyda] babi ifanc iawn. Roedden nhw eisiau i'r eiddo fod yn gartref parhaol iddyn nhw. Nhw yw'r bobl sy'n gwneud i mi deimlo'n hapus ein bod ni'n gallu cynnig y cynllun hwn [iddynt].”

- 6.13 Tynnodd swyddogion eraill sylw at fanteision cadarnhaol i gymunedau o ganlyniad i eiddo a oedd yn wag yn cael eu defnyddio eto. Nid yw rhai o'r eiddo gwag mwy hirdymor a phroblematig sydd wedi cael eu gwella drwy'r cynllun bellach yn yr 'aflwydd trefol' ag yr oeddent ar un adeg. Credwyd bod hyn yn cael effaith ganlyniadol ar gymunedau lleol, gan annog trigolion eraill i wella eu cartrefi eu hunain yn unol â'r eiddo wedi'u hadnewyddu, a meithrin ymdeimlad o falchder lleol o ganlyniad.

“Rwy’n credu bod gwelliant sicr i'r golygfeydd stryd a... yr hyn a ganfuom hefyd yw bod cymdogion yn gweld yr effaith ac yn lledaenu'r gair ... i gael eraill i gymryd rhan.”

- 6.14 Er bod yr effaith weledol hon wedi'i chydabod mewn rhai ardaloedd, teimlai swyddogion ei bod yn tueddu i ddigwydd yn yr awdurdodau hynny a oedd wedi rhedeg y cynllun am gyfnod hirach, a lle roedd ceisiadau wedi rhedeg y cwrs llawn hyd at gwblhau'r eiddo.

“Mae’n debyg ein bod ni wedi cael mwy o effaith oherwydd ein bod ni wedi bod yn ei redeg am [hirach] na rhai o'r lleill... a bydd hi'n cymryd peth amser nawr i'r rhai yn y swp hwn wneud argraff.”

- 6.15 Dywedodd swyddogion hefyd fod hyn yn dibynnu ar yr ardal lle mae eiddo wedi'u lleoli, gyda'r rhai yn yr ardaloedd mwy poblog yn cael effaith weledol fwy amlwg na'r rhai yn yr ardaloedd mwy gwledig.

“Mae ein proffil tai yn wahanol iawn, ac mae llawer o'n heiddo yn eiddo gwledig, ar wahân i ffwrdd o'r strydoedd. Dim ond ychydig sydd gennym ni mewn gwirionedd ... a dydyn nhw ddim yn weladwy iawn oherwydd dydych chi ddim yn gyrru heibio iddyn nhw bob dydd ac yn sylwi ar y newid.”

Effeithiolrwydd y cynllun – rhwystrau

- 6.16 Roedd y rhwystrau i effeithiolrwydd a ddisgrifiwyd gan swyddogion yn cynnwys maint tîm bach, diffyg staff, a hyd yn oed swyddogion Cartrefi Gwag unigol yn ceisio ymdrin â phob agwedd ar y cynllun. Adroddodd un swyddog fod angen iddo ymgymryd â'r gwaith ei hun yr oedd yn teimlo y dylai fod wedi bod yn gyfrifoldeb rolau penodol.
- 6.17 Gofynnwyd i swyddogion hefyd beth ellid ei wneud i ychwanegu at lwyddiant presennol y cynllun yn eu hardal. Nodwyd bod hyrwyddo gan Lywodraeth Cymru yn rhywbeth a fyddai o gymorth wrth symud ymlaen. Er y cydnabuwyd bod awdurdodau lleol wedi cytuno i hyrwyddo'r cynllun eu hunain ar ei gychwyn yn 2023, dywedwyd bod cynlluniau eraill wedi derbyn mwy o gydnabyddiaeth a hyrwyddo cenedlaethol na'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag.
- “Rwy'n gwybod ers iddo gael ei lansio fod Llywodraeth Cymru yn cyfeirio ato gyda rhestr o awdurdodau lleol, ond rwy'n credu y gallai fod ychydig mwy ar y cyfryngau cymdeithasol, bod angen mwy o ymgyrch gan Lywodraeth Cymru, i gyhoeddi [gwybodaeth] yn barhaus.”
- 6.18 Roedd teimlad bod hyrwyddo Llywodraeth Cymru wedi colli momentwm ers lansio'r cynllun, ac er bod pob awdurdod lleol yn gweithredu dulliau hyrwyddo gwahanol fel llythyrau, taflenni a thudalennau gwe, nid oes ganddynt y gyllideb ar gyfer hysbysebu ar raddfa fawr ar lefel leol.
- 6.19 Ystyriwyd bod diffyg arbenigedd penodol (megis syrfewyr) o fewn timau yn rhwystyr hefyd. Yn aml, caiff hyn ei liniaru drwy allanoli'r dasg hon, ond nid yw hyn heb broblemau. Mae awdurdodau sy'n dilyn y llwybr hwn wedi canfod bod diffyg dealltwriaeth o gymhlethdodau'r cynllun yn golygu bod angen llawer o gyfarwyddyd ar syrfewyr allanol ynghylch sut i gynnal y gwaith perthnasol, gan beryglu effeithlonrwydd.
- “Gwelsom fod y cwmnïau'n dod yn ôl drwy'r amser gyda chwestiynau, heb ddeall y cynllun mewn gwirionedd, felly roedd llawer o drafod wrth ddelio â'r holl ymatebion hynny tra bod y syrfewyr yn dod i ddeall y cynllun.”
- 6.20 Dywedodd un cyfranogwr y gall agor a chau'r amserlen achosion fod yn broblemus, gan nad ydyn nhw bob amser yn ymwybodol bod hyn wedi digwydd. Mae hyn yn golygu, wrth gyfeirio'r ymgeisydd at y wefan berthnasol, eu bod wedi canfod bod y system wedi'i chau, ac nad oeddent yn gallu gwneud cais. O ganlyniad, roedd

swyddogion yn teimlo'n rhwystredig bod y gwaith a wnaethant i annog ymgeiswyr wedi'i golli iddynt.

“Felly, roedden ni'n anfon pobl i'r wefan heb wybod bod ein system ar gau, felly yna rydych chi'n colli [yr ymgeisydd]. Mae'n anodd ymgysylltu â phobl yn y lle cyntaf felly pan fyddwch chi'n gwneud pethau fel 'na maen nhw'n rhoi'r gorau i ymgysylltu.”

- 6.21 Un ateb a awgrymwyd oedd cyflwyno rhestr aros a reolir yn ganolog, fel eu bod fel awdurdod yn ymwybodol o'r rhai a allai fod â diddordeb mewn gwneud cais yn y dyfodol.

“Wrth edrych yn ôl, dw i'n meddwl y byddai wedi bod yn eithaf da cael rhestr aros, felly mae gennym ni rywbeth arni yn dweud ei bod hi'n llawn ar hyn o bryd, fodd bynnag, cofiwch nodi eich diddordeb.”

- 6.22 Disgrifiodd rhai swyddogion ddiffyg cyfathrebu rhyngddynt eu hunain a'r gweinyddwyr, CBSRhCT, ynghylch ymholiadau a dderbyniwyd gan ymgeiswyr posibl. Awgrymon nhw fod y weinyddiaeth ganolog yn atal rhai unigolion rhag gwneud cais, nid yn unig ar gyfer y cynllun hwn ond hefyd ar gyfer cyfleoedd posibl eraill.

“Peth arall sydd wedi bod yn eithaf rhwystredig yw nad ydym yn cael yr ymholiadau, felly'r rhai sydd wedi gwneud ymholiadau [i CBSRhCT] ac nad ydynt yn dod drwodd [fel ymgeiswyr], nid ydym yn cael unrhyw wybodaeth amdanynt. Felly, byddai'n fuddiol oherwydd gallem gysylltu â'r bobl hynny a gweld a oes unrhyw beth arall y gallwn ei gynnig iddyn nhw.”

- 6.23 Yn wir, unwaith y penderfynir nad yw ymgeisydd yn gymwys, nid oes mecanwaith ar waith ar hyn o bryd i CBSRhCT eu cyfeirio at yr awdurdodau lleol priodol lle gellid rhoi cymorth gyda cheisiadau neu ystyried cynlluniau amgen. Ystyriwyd bod hyn yn gyfle a gollwyd i ymgeiswyr ac awdurdodau lleol fel ei gilydd. Dywedodd y rhai a oedd wedi bod yn rhan o Gynllun Eiddo Tasglu'r Cymoedd eu bod wedi gallu gwneud hyn yn y gorffennol, ond nad yw'n opsiwn mwyach.

“Mae gennym swyddogion cyswllt a fyddai wedi gallu cefnogi'r bobl hyn pe byddem wedi cael gwybod amdanynt a hefyd, gallem fod wedi rhoi benthyciadau i bobl na allent fodloni eu cyfraniad. Ond byddai'n rhaid iddyn nhw ddod i siarad â ni. Yna gallem edrych ar y dull cyfannol o ddefnyddio'r eiddo hwnnw eto.”

6.24 Awgrymodd cyfranogwr arall fabwysiadu rhywbeth tebyg i'r porth "Rheoli Cartrefi a Lleoedd" sydd ar gael ar hyn o bryd ar wefan Llywodraeth Cymru i'r rhai sy'n chwilio am gartrefi fforddiadwy yng Nghymru. Teimlwyd y gallai'r offeryn Cymru gyfan hwn ddarparu sail ar gyfer opsiwn cynhwysfawr ac arbed amser i ymgeiswyr ac awdurdodau lleol.¹⁷.

"Pam na allwn ni gael rhywbeth tebyg ar gyfer y Grant Cartrefi Gwag cenedlaethol lle gallwn ni gael cwsmer i glicio ar wefan y llywodraeth, (boed honno'n awdurdod lleol neu'n genedlaethol) a chlicio ar eu hamgylchiadau a bydden nhw'n dod o hyd i ba fudd-daliadau neu hawliau y bydden nhw'n gymwys i'w cael."

6.25 Tynnodd swyddogion sylw at yr angen am fwy o eglurder ynghylch diffiniadau meini prawf cymhwysedd, a 'gwag a heb ddodrefn' yn benodol. Nodasant fod dealltwriaeth amrywiol ar draws awdurdodau lleol yn golygu bod rhai eiddo - fel y rhai sydd ag ychydig yn unig o ddodrefn ar ôl ar ôl marwolaeth perchennog - wedi'u heithrio o'r cynllun oherwydd dehongliadau rhy llym. Dadleuodd swyddogion mai'r eiddo hyn, sydd yn aml mewn cyflwr gwael, yw'r rhai sydd fwyaf angen cymorth i'w hadnewyddu.

"Lle mae'r perchennog wedi marw a lle nad yw'r dodrefn o reidrwydd yn cael eu symud ar unwaith... yn aml yr eiddo hyn yw'r rhai sydd fwyaf angen y cymorth. Felly, ie, efallai bod rhai eitemau o ddodrefn yn dal i eistedd yno ond nid yw'r eiddo'n addas i fyw ynddo."

6.26 Yr achosion hyn a ysgogodd swyddogion i alw am fwy o eglurder ac awgrymu y dylid caniatáu rhywfaint o drugaredd a disgresiwn ar ran syrfewyr. Y gobaith oedd y byddai hyn yn sicrhau bod eiddo a eithriwyd yn flaenorol yn cael eu defnyddio eto.

6.27 Trafododd swyddogion y posibilrwydd o ganiatáu i eiddo band treth gyngor is yn unig fod yn gymwys ar gyfer y grant. Roedd y rhai a wnaeth yr awgrym hwn yn teimlo y byddai'n ffordd o atal ymgeiswyr ag eiddo gwerth uchel rhag manteisio ar y cynllun ar draul y rhai sydd ei angen.

"Er mwyn helpu pobl sydd wir angen y cymorth, pe bai wedi'i anelu at yr eiddo gwerth is hynny, dw i'n meddwl y byddem ni'n cael mwy o lwyddiant."

¹⁷ Mae rhai awdurdodau lleol eisoes yn gweithredu pyrth lleol ar gyfer ymgeiswyr.

6.28 Fodd bynnag, roedd eraill yn anghytuno, gan gyfeirio at eiddo cyngor mwy o fewn bandiau treth gyngor uwch fel rhai a allai elwa o'r cynllun, yn enwedig gan eu bod yn aml mewn cyflwr gwael pan gânt eu caffael. Teimlai swyddogion y byddai mynediad at y cynllun yn annog y rhai sy'n prynu eiddo o'r fath i'w hadnewyddu a byw ynddynt.

"[Yr hyn] rydyn ni'n ei ganfod yw bod rhai o'r tai cyngor, y rhai mawr, mewn cyflwr gwael iawn gan nad ydyn nhw wedi cael eu cynnal a'u cadw. Dydyn ni ddim eisiau digalonni [perchnogion] rhag mynd i fyw yn yr eiddo mawr hynny, gan eu bod nhw'n talu mwy o dreth gyngor ac mae hynny'n beth da i'r awdurdod."

6.29 Tynnodd un cyfranogwr grŵp ffocws sylw at absenoldeb gwiriadau fforddiadwyedd yn y broses ymgeisio bresennol, boed yn cael eu cynnal gan awdurdodau lleol neu CBSRhCT. Mynegasant bryder bod ymgeiswyr heb ddigon o adnoddau ariannol mewn mwy o berygl o fethu â chwblhau'r prosiect o fewn yr amserlen naw mis a ganiateir; ac awgrymasant y gallai gweithredu gwiriadau o'r fath helpu i leihau'r risg hon drwy sicrhau bod derbynwyr grantiau yn ariannol abl i fodloni telerau ac amodau'r cynllun.

"Fel rhan o'r cais, nid oes unrhyw wiriadau fforddiadwyedd, felly nid ydym yn ymwybodol fel y cyngor a oes ganddyn nhw'r cyfraniad hwnnw y tu ôl iddyn nhw, sydd wrth gwrs yn agor y risg o ddiffyg cwblhau."

6.30 I'r gwrthwyneb, yn aml nid yw'r ymgeiswyr hynny sydd â digon o gyfalaf i gwblhau'r gwaith mewn cymaint o angen am y grant. Teimlai swyddogion fod hyn yn codi cwestiwn ynghylch a yw'r sectorau marchnad cywir yn cael y cyllid o dan y cynllun. Yn hyn o beth, pwysleisiodd swyddogion y cyfrifoldeb sydd ganddynt wrth ddyrannu arian cyhoeddus drwy'r cynllun.

"... Rhaid i chi hefyd ystyried y ffaith, os oes gan bobl y cyfalaf y tu ôl iddyn nhw, a oes angen grant arnyn nhw? Arian cyhoeddus yw hwn, felly mae gennym y cyfrifoldeb i wneud y defnydd gorau ohono o ran targedu'r eiddo sydd wedi bod yn wag yn y tymor hir."

6.31 Mae telerau ac amodau'r cynllun yn nodi bod rhaid cwblhau'r holl waith o fewn cyfnod o 9 mis ar ôl derbyn cymeradwyaeth grant. Awgrymodd swyddogion fod mwy a mwy o ymgeiswyr yn methu bodloni'r gofyniad hwn. Mae costau cynyddol ac anawsterau wrth sicrhau cwmni crefftau fforddiadwy yn yr amser a neilltuwyd yn

broblem i ymgeiswyr ac felly awgrymwyd y dylid gosod cyfnod o 12 mis fel safon, yn y gobaith y gellir osgoi ceisiadau dro ar ôl tro am estyniadau.

“Rydym yn tueddu i ganfod y gall crefftau fod yn ddrud ac rydym wedi mynd dros y naw mis hwnnw ar y rhan fwyaf o gynlluniau i'r pwynt lle rydym wedi gorfod cynnig yr estyniad llawn o 12 mis. Felly, rwy'n cwestiynu a ddylai'r telerau gwirioneddol fod, fel safon, yn o leiaf 12 mis ai peidio.”

Canlyniadau anfwriadol y cynllun

- 6.32 Nodwyd gan swyddogion fod talu premiwm tai gwag hirdymor y dreth gyngor yn ganlyniad anfwriadol i'r cynllun sy'n broblemus i rai ymgeiswyr. Gall cyfnodau hir rhwng gwneud cais am grant a'i ddyfarnu olygu bod ymgeiswyr yn talu'r premiwm hwn oherwydd eu bod yn aros am gymeradwyaeth. Disgrifiodd swyddogion ymgeiswyr yn awgrymu y byddai'n rhaid iddynt ddefnyddio eu grant i ategu'r taliadau premiwm hyn, yn hytrach nag ar gyfer y gwaith yr oeddent wedi'i gynllunio'n wreiddiol.

“Mae'n broses hir ond mae'n ymddangos ein bod wedi ein dal yng nghanol y frwydr gyda nifer yn apelio premiymau tai gwag... Maen nhw'n dweud mai'r rheswm eu bod nhw'n talu'r premiwm yw oherwydd oedi gyda'r grantiau tai gwag”

“Mae'r premiwm wedi bod yn broblem i lawer o'r ymgeiswyr. Dw i'n cael llawer yn dweud, 'Rydych chi'n rhoi arian i ni yna'n ei gymryd i ffwrdd,' ac maen nhw'n dweud yn y bôn eu bod nhw'n mynd i ddefnyddio'r arian i dalu rhan o'r premiwm, er ei fod ar gyfer eu gwaith nhw.”

- 6.33 Yn yr un modd, trafododd swyddogion fater ail gartrefi, yn enwedig mewn perthynas â statws treth gyngor. Pan gaiff eiddo ei gofrestru fel ail gartref, mae'n destun premiwm treth gyngor; ac ar ôl ei werthu, os na chaiff statws yr ail gartref ei ddiwygio gyda'r gofrestrfa tir, gellir codi'r premiwm hwn ar y perchnogion newydd hyd yn oed os nad dyma eu hail gartref. O ganlyniad, mae rhai wedi canfod bod hyn wedi llesteirio eu cais am y cynllun. Fodd bynnag, mewn rhai achosion, ar ôl ymchwiliad pellach, mae wedi'i brofi bod y perchnogion newydd yn cael mynediad cyfreithlon i'r cynllun ac mae amser yn mynd heibio tra bod yr eiddo'n cael ei ailgofrestru'n gywir. Teimlai swyddogion fod angen diffiniadau cliriach o ail gartrefi a chartrefi gwag hirdymor er mwyn sicrhau cymeradwyaethau cyflymach a llwybr cliriach at eiddo sydd wedi'i cwblhau.

“Rhaid cael diffiniad cliriach yn gyffredinol o ran y dreth gyngor, beth sy'n cael ei ddosbarthu fel ail gartref a beth yw eiddo gwag hirdymor, mae'n sefyllfa amwys i swyddogion cartrefi gwag [ac] fel swyddogion cartrefi gwag allwn ni ddim delio ag ail gartrefi.”

Canlyniadau'r cynllun

- 6.34 Cefnogwyd y cynllun i raddau helaeth fel profiad cadarnhaol i awdurdodau lleol a'r ymgeiswyr sy'n derbyn arian drwyddo. Fe'i cydnabuwyd hefyd gan swyddogion fel 'offeryn defnyddiol' wrth gael defnyddio eiddo gwag eto.
- 6.35 Roedd swyddogion yn awyddus i ganmol CBSRhCT am eu gweinyddiaeth o'r cynllun, gan ddatgan, eu bod ar y cyfan fel tîm yn gyson, yn gymwynasgar ac yn ymatebol, yn enwedig o ystyried y nifer fawr o awdurdodau y maent yn delio â nhw. Dywedwyd, ar y cyfan, fod rheolaeth y cynllun yn dda iawn, gyda dim ond mân newidiadau eu hangen i sicrhau bod y cynllun yn rhedeg mor esmwyth â phosibl yn y dyfodol. Mae'r rhain i gyd wedi cael eu hadrodd yn y bennod hon a'r bennod flaenorol.

Symud ymlaen

- 6.36 Fel y trafodwyd yn flaenorol, mynegodd swyddogion awdurdodau lleol bryder ynghylch y cynllun yn dod i ben yn y dyfodol, yn enwedig gan mai dyma'r unig un sydd wedi'i anelu'n benodol at berchnogion-feddianwyr. Yn wir, fel rhan o ystod o gynlluniau Llywodraeth Cymru i wella tai yng Nghymru, teimlwyd bod y cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi chwarae rhan wrth ddefnyddio eiddo gwag eto ac, fel y dywedodd un cyfranogwr:

“Os daw'r cynllun hwn i ben, rwy'n cwestiynu beth fydd yn digwydd i'r eiddo hynny?”

- 6.37 Yn yr un modd, os yw eiddo gwag i gael eu defnyddio eto fel cartrefi, roedd swyddogion awdurdodau lleol yn pryderu bod cymorth yn cael ei leihau'n gyson i'r rhai sy'n dymuno gwneud hynny, gyda'r posibilrwydd o golli cynlluniau eraill fel y cynllun benthyciadau Troi Tai'n Gartrefi yn y dyfodol.

“Fy mhryder i yw ein bod ni'n ymgysylltu ag eiddo gwag, yn chwilio am bethau i'w cynnig i annog [ymgeiswyr], mae gennym ni'r ffon gyda'r gorfodi ond nid y foronen. Mae'n rhaid i chi roi cyfle iddyn nhw a'u helpu. Cyn bo hir, os nad oes gennym lawer o fenthyciadau a nad oes gennym y grantiau, yna mae'r cynigion

yn llawer llai, onid ydyn nhw? Mae pethau'n lleihau; [mae] llai o gyfleoedd i'w cynnig i bobl.”

- 6.38 Yn wir, teimlai un swyddog mai dim ond nawr, ar ôl dwy flynedd o'r cynllun ar waith, eu bod yn gyfarwydd ag ef, wedi magu hyder, ac wedi ymsefydlu. Awgrymwyd, pe bai'r cynllun yn cael ei ddirwyn i ben, y byddent yn teimlo eu bod wedi 'colli allan' i ryw raddau.

“Ers i'r cynllun hwn ddod i fodolaeth yn wreiddiol, mae wedi datblygu ac rydym bellach newydd ddechrau cael ein traed o ran y strwythur a'r gorfodi a chynnig opsiynau i bobl. Mae cael y mecanweithiau hynny wedi'u tynnu i ffwrdd yn teimlo fel ein bod ni wedi colli allan ychydig.”

- 6.39 O ran gwelliannau pwysig, pwysleisiodd swyddogion awdurdodau lleol unwaith eto yr angen i fynd i'r afael â thalu premiymau eiddo gwag gan ymgeiswyr sy'n aros am gymeradwyaeth er mwyn osgoi iddynt orfod gwario arian yr oeddent wedi'i roi o'r neilltu i adnewyddu eu heiddo i dalu'r premiymau hyn. Dywedwyd bod ymgeiswyr yn gweld hyn yn wrthgynhyrchiol i wneud cais am y grant yn y lle cyntaf.

“Mae gennym ni breimiymau uwch nawr ar draws y bwrdd ac mae pobl yn dweud bod yr arian y gellid eu gwario ar yr eiddo, ar yr adnewyddu, bellach yn cael ei wario ar breimiymau... Sut maen nhw'n adnewyddu'r eiddo hyn pan maen nhw'n talu cymaint o dreth gyngor bob mis ac maen nhw mewn sefyllfa anodd mewn gwirionedd.”

- 6.40 Roedd rhai swyddogion hefyd yn teimlo y byddai dileu (neu o leiaf leihau) gofynion arian cyfatebol ar gyfer awdurdodau lleol mewn cyfnodau o gyfyngiadau ariannol o gymorth, gan fod gorfod darparu'r cyllid hwn yn aml yn cyfyngu ar nifer yr eiddo y gall pob awdurdod lleol eu cefnogi, ac yn ei dro sut y gellir hyrwyddo'r cynllun. Yn benodol, mae cynghorau llai yn ei chael hi'n anodd cynnig hyd yn oed nifer fach o grantiau. Ar ben hynny, mae nifer y bobl sy'n manteisio ar y cynllun yn aml yn anrhagweladwy, felly gall ymrwymo i arian cyfatebol ymlaen llaw fod yn beryglus, yn enwedig os yw nifer is o bobl yn manteisio arno yn golygu bod arian wedi'i glymu'n ddiangen yn y cynllun. Dywedwyd nad oes gan gynlluniau eraill y gofyniad arian cyfatebol hwn gan awdurdodau lleol.

“I ni, yr arian cyfatebol ydyw ac mae hynny'n mynd i fod yr un peth i lawer o awdurdodau lleol o ran a allant gymryd rhan eto yn y dyfodol. Nid oes gan y rhan fwyaf o'r cynlluniau eraill hynny; ie, mae ganddyn nhw gyfraniadau perchnogion

ond nid cyfraniad yr awdurdod lleol. Dw i'n meddwl y byddai'n rhwystr a dyna pam nad yw rhai awdurdodau lleol wedi cymryd rhan."

- 6.41 Felly, gellid gweld y byddai newidiadau i ofynion arian cyfatebol yn gwneud y cynllun yn fwy effeithiol, yn fwy hygyrch, ac yn decach ar draws pob awdurdod lleol yng Nghymru.
- 6.42 Yn olaf, teimlai un cyfranogwr grŵp ffocws yn gryf iawn, er gwaethaf y problemau hyn, fod y cynllun wedi rhoi'r cyfle iddynt fynd i'r afael ag eiddo gwag yn eu hardal mewn modd cynhwysol, rhywbeth y maent yn ei groesawu'n fawr.

"O'n safbwynt ni, rydym wedi edrych ar hyn fel grant i droi eiddo gwag yn gartrefi ac, waeth beth fo'u band treth gyngor, na'u modd, rydym wedi bod yn ei gymryd a'i drin yn seiliedig ar y ffaith bod y grant hwn ar gael fel y mae, gyda'r meini prawf cymhwysedd, felly bydd o fudd economaidd i unrhyw un yn yr ardal leol. Rydym wedi ei gadw'n eang fel bod unrhyw eiddo gwag sy'n cael ei ddefnyddio eto yn fudd i ni fel awdurdod lleol."

7. Casgliadau

Gweinyddiaeth y cynllun

- 7.1 Cafodd model cyflawni'r cynllun a'r cyfathrebu rhwng y tîm gweinyddol, awdurdodau lleol ac ymgeiswyr eu crybwyll fel agweddau cadarnhaol ar y gweithrediad gan swyddogion CBSRhCT, a fyfyrodd ar y lefel isel o gwynion neu faterion a godwyd iddynt fel gweinyddwyr.
- 7.2 Nid oedd hyn yn cael ei adlewyrchu'n llawn yn yr adborth gan awdurdodau lleol a oedd, er gwaethaf eu barn gyffredinol gadarnhaol am y cynllun, yn tynnu sylw at ddiffyg ymreolaeth dros geisiadau yn eu hardaloedd unigol, a'r ffaith nad oedd ganddynt yr holl wybodaeth berthnasol ar gael iddynt bob amser. Awgrymwyd hefyd fod gweinyddiaeth ganolog wedi arwain at broses ymgeisio braidd yn ddatgysylltiedig, ac oedi o ran cyfathrebu a gwybodaeth.
- 7.3 Fodd bynnag, byddem yn nodi bod sawl swyddog o'r farn bod CBSRhCT yn gweithredu fel gweinyddwyr yn ymarferol ac yn angenrheidiol i lawer o awdurdodau, gan nad oes ganddynt y capasiti na'r adnoddau i redeg y cynllun eu hunain. At hynny roedd swyddogion yn canmol CBSRhCT ar y cyfan am eu gweinyddiaeth o'r cynllun, gan ddatgan eu bod fel tîm yn gyson, yn gymwynasgar ac yn ymatebol, yn enwedig o ystyried y nifer fawr o awdurdodau y maent yn delio â nhw.
- 7.4 Er bod adborth gan ymgeiswyr a gymerodd ran ynghylch gweinyddiaeth y cynllun yn gyfyngedig, awgrymodd rhai achosion o gyfathrebu gwael a gweinyddiaeth anghyson rhwng awdurdodau lleol. Teimlwyd y byddai gwelliannau yn hyn o beth yn gwella mynediad at y cynllun ac yn hwyluso'r broses o wneud cais.

Hyrwyddo'r cynllun

- 7.5 Roedd mwyafrif yr ymatebwyr i'r arolwg ymgeiswyr yn anghytuno bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda. Roedd mwy o ymgeiswyr a gymerodd ran yn anghytuno bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda nag yr oedd yn cytuno. Awgrymwyd y gellid ei hyrwyddo'n well i ymgeiswyr posibl drwy asiantau tai, cyfreithwyr a chynghorau lleol; a hysbysebu cyffredinol ar gyfryngau cymdeithasol a rhai mwy traddodiadol.
- 7.6 Ychydig o wybodaeth oedd gan swyddogion awdurdodau lleol am hyrwyddo cenedlaethol, ac er eu bod yn ystyried hyn yn anarferol, o ystyried llwyddiant ymgyrchoedd hyrwyddo ar gyfer cynlluniau eraill, eglurodd swyddogion CBSRhCT fod llwyddiant y cynllun yn ystod ei flynyddoedd peilot yn golygu nad oedd hyrwyddo ar lefel genedlaethol mor angenrheidiol ag yr oedd wedi bod mewn mannau eraill.

Ar ben hynny, wrth lansio'r cynllun, anogwyd pob awdurdod lleol gan Lywodraeth Cymru i hyrwyddo'r cynllun o fewn eu hawdurdod eu hunain er mwyn ystyried eu hanghenion a'u hadnoddau gwahanol. Felly roedd y gweinyddwyr o'r farn bod perchnogaeth leol dros hyrwyddo yn bwysig.

Meini prawf cymhwysedd

- 7.7 Er bod y rhan fwyaf o'r ymgeiswyr a gymerodd ran yn ystyried ei bod yn glir ac yn hawdd ei ddeall pwy sy'n gymwys i wneud cais am y grant, tynnodd rhai sylw at bryderon ynghylch rheolau cymhwysedd anghyson ac aneglur, er enghraifft gofynion preswyllo, am ba hyd y mae eiddo wedi bod yn wag, a beth a olygir gan 'wag a heb ddodrefn'.
- 7.8 Ar ben hynny, dywedodd dros dri o bob pump o ymgeiswyr y bu eu ceisiadau yn aflwyddiannus nad oeddent yn deall y rhesymau pam yn llawn. Gan fod ymgeiswyr bob amser yn cael rheswm, mae hyn yn awgrymu nad yw'r esboniadau a roddir bob amser yn glir. Gallai rhoi esboniadau mwy trylwyr o'r gofynion cymhwysedd helpu ymgeiswyr i ddeall yn llawn y rhesymau pam na chafodd eu cais ei gymeradwyo.
- 7.9 Adleisiwyd hyn gan swyddogion awdurdodau lleol, a alwodd am ddiffiniadau llymach o feini prawf cymhwysedd y cynllun er mwyn osgoi dehongliadau gwahanol a chymhwyso'r 'rheolau' yn anghyson. Hefyd, cydnabu swyddogion CBSRhCT gamddealltwriaeth ynghylch meini prawf cymhwysedd, yn enwedig y 'datgysylltiad' rhwng yr hyn y mae perchnogion tai yn ei olygu wrth y term 'gwag', er gwaethaf y ffaith bod diffiniad ar gael ar wefan CBSRhCT.
- 7.10 Nodwyd bod bodloni'r gofynion cymhwysedd yn rhwystr gan rai ymgeiswyr a gymerodd ran, er bod llawer mwy o'r farn y dylai'r gofynion cymhwysedd aros yr un fath nag a ddadleuodd dros eu hehangu. Yr awgrymiadau mwyaf cyffredin ar gyfer newid (a gynigiwyd gan ymgeiswyr a swyddogion awdurdodau lleol) oedd ynghylch yr angen i'r eiddo gael ei gofrestru ar gyfer y dreth gyngor neu fod yn gwbl 'wag a heb ddodrefn'.

Y broses ymgeisio

- 7.11 Roedd swyddogion CBSRhCT o'r farn gref fod dealltwriaeth ymgeiswyr o'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer grantiau a'r broses ymgeisio yn hanfodol i geisiadau llwyddiannus. Er mwyn hwyluso hyn, maent wedi gwneud ymdrech i sicrhau bod y broses mor syml a hawdd ei deall â phosibl ac wedi awgrymu bod mwy o

ymgeiswyr yn deall y broses ac yn mynd ymlaen i gael ceisiadau grant llwyddiannus, na'r rhai nad ydynt yn gwneud hynny.

- 7.12 Awgrymodd swyddogion awdurdodau lleol nifer o ataliadau a rhwystrau i ymgeiswyr, gan gynnwys diffyg eglurder ynghylch y broses ymgeisio a'i chymhlethdod; a'r 'cap afrealistig' i uchafswm grant o £25,000 (o ystyried costau contractwyr a llafur cynyddol a newidiadau economaidd cyffredinol). Awgrymodd swyddogion CBSRhCT a rhai ymgeiswyr a gymerodd ran hefyd gynyddu cyfanswm y grant i adlewyrchu costau cynyddol gwaith adeiladu, deunyddiau a chostau contractwyr yn yr hinsawdd economaidd bresennol yn y cyfnod ar ôl y pandemig.
- 7.13 Roedd swyddogion CBSRhCT yn anghytuno bod y broses ymgeisio yn gymhleth, gan ei disgrifio fel un gyflym a hawdd; gyda chymorth ychwanegol ar gael os oes angen trwy wefan CBSRhCT a llinell alw bwrpasol. Adleisiwyd hyn gan ymgeiswyr a gymerodd ran, yr oedd y rhan fwyaf ohonynt yn teimlo ei bod yn glir ac yn hawdd deall sut i wneud cais i'r cynllun. Ar ben hynny, roedd y rhan fwyaf o'r ymgeiswyr a gymerodd ran ac a oedd wedi cael mynediad at gymorth neu arweiniad gan weinyddwyr y cynllun neu eu hawdurdod lleol wedi'i chael yn ddefnyddiol, er bod eraill wedi gwneud awgrymiadau ar gyfer gwella o ran darparu cymorth ac arweiniad yn rhagweithiol drwy gydol y broses, yn benodol o ran cymhwysedd, amserlenni a dogfennaeth. Argymhellwyd siartiau llif, rhestrau ymlaen llaw o'r dogfennau gofynnol, a phecynnau cais yn amlinellu camau cymeradwyo.
- 7.14 Wedi dweud hynny, fe wnaeth swyddogion CBSRhCT dynnu sylw at yr her o gydbwyso'r angen i eiddo fodloni rheoliadau a safonau adeiladu yn erbyn disgwyliadau ymgeiswyr mewn rhai achosion. Gall hyn arwain at dynnu'n ôl o'r cynllun os yw maint y gwaith sydd ei angen yn fwy nag a ragwelwyd.
- 7.15 Cododd rhai ymgeiswyr a gymerodd ran broblemau gyda'r broses ymgeisio hefyd, gan gynnwys diffyg cymorth ac arweiniad ar sut i gwblhau'r cais; ffurflenni a phrosesau cais hir, cymhleth ac aneglur; a diffyg gwybodaeth neu ddogfennaeth. Nodwyd heriau hefyd o ran cael y dyfynbrisiau a'r gwaith papur gofynnol o fewn yr amserlenni penodedig, yn enwedig gan syrfewyr yr awdurdod lleol.

Cymeradwyo grantiau a chwblhau'r gwaith

- 7.16 Nodwyd oedi wrth gymeradwyo grantiau gan lawer o ymgeiswyr a gymerodd ran. Roedd oedi o'r fath nid yn unig yn achosi straen ac yn rhwystredigaeth iddynt yn gyffredinol, ond hefyd mewn perthynas â materion penodol fel talu premiwm treth

gyngor ar gyfer tai gwag tymor hir. Nododd swyddogion awdurdodau lleol y gall cyfnodau hir rhwng gwneud cais am grant a'i ddyfarnu olygu bod ymgeiswyr yn talu'r premiwm hwn dim ond oherwydd eu bod yn aros am gymeradwyaeth.

- 7.17 Adleisiodd swyddogion awdurdodau lleol y pwynt hefyd y gall y broses gymeradwyo, sydd weithiau'n hir, fod yn straen i ymgeiswyr. Dywedon nhw ei fod yn effeithio ar lwyddiant ceisiadau ac yn effeithio ar contractwyr a all gael eu gohirio am gyfnodau hir.
- 7.18 Un o'r prif faterion a godwyd gan swyddogion awdurdodau lleol oedd yr amod bod rhaid cwblhau'r holl waith o fewn cyfnod o naw mis ar ôl derbyn cymeradwyaeth grant. Dywedwyd bod y gofyniad hwn yn gynyddol anodd i'w fodloni oherwydd costau cynyddol ac anawsterau wrth sicrhau contractwyr fforddiadwy yn yr amser a neilltuwyd.
- 7.19 Tynnodd llawer o ymgeiswyr sylw hefyd at oedi yn y broses a oedd yn ei gwneud hi'n anodd cadw at y gofyniad naw mis, yn fwyaf nodedig o ran yr amser a gymerwyd i ddod o hyd i contractwr a/neu benodi contractwr, i daliadau grant gael eu rhoi, ac i wybodaeth gael ei darparu i weinyddwyr cynlluniau yn dilyn arolwg.
- 7.20 Tynnwyd sylw hefyd at gyfyngiadau i gwmpas y gwaith a ganiateir o dan y cynllun (nid yw boeleri nwy wedi'u cynnwys er enghraifft) gan swyddogion awdurdodau lleol ac ymgeiswyr a gymerodd ran. Nododd yr olaf hefyd yr amserlenni dan sylw (h.y. bod gwaith adnewyddu yn cymryd mwy o amser nag y byddent heb y cynllun) a chael llai o reolaeth dros gynnydd y gwaith fel anfanteision; yn ogystal â phwysau ariannol o ganlyniad i orfod gwneud taliadau ymlaen llaw, anghysondebau mewn amcangyfrifon cost, a chyfraniadau grant annigonol ar gyfer gwaith angenrheidiol, gan adael i dderbynwyr dalu treuliau ychwanegol.

Cyflawni prif amcanion y cynllun

- 7.21 Mae canfyddiadau'r adolygiad data yn dangos bod canran yr eiddo gwag hirdymor y derbyniwyd cais dilys ar eu cyfer yn amrywio yn ôl awdurdod lleol. Rhondda Cynon Taf sydd wedi derbyn y mwyaf, gyda cheisiadau dilys wedi'u gwneud ar gyfer 11% o eiddo. Ar gyfer llawer o'r awdurdodau lleol eraill sy'n cymryd rhan, mae ceisiadau dilys wedi'u derbyn ar gyfer llai na 5% o'r eiddo gwag hirdymor, sy'n awgrymu y gallai'r ardaloedd hyn ddenu mwy o geisiadau dilys.
- 7.22 At ei gilydd, cymeradwywyd 582 o eiddo ar gyfer y Grant Cartrefi Gwag rhwng Ionawr 2023 ac Ebrill 2025, gyda chyfanswm gwerth y grantiau yn £13.2 miliwn

(gwerth cyfartalog o £22,500 fesul eiddo). Mae hyn yn golygu y bydd 2.6% - neu tua 1 o bob 40 - o'r holl gartrefi gwag hirdymor cyfredol yng Nghymru wedi'u datblygu gan y cynllun, os caiff yr holl geisiadau a gymeradwyir eu symud ymlaen i'w cwblhau. Hyd yn hyn, mae 241 o'r 582 eiddo a gymeradwywyd wedi cyrraedd y pwynt cwblhau, gan dderbyn grantiau gwerth £5.4 miliwn ac o ganlyniad mae tua 1.1% o'r holl gartrefi gwag hirdymor yng Nghymru yn cael eu defnyddio eto. Mae hyn yn 12.1% o uchelgais terfynol y cynllun grant o 2000 o gartrefi, a gyflawnwyd gyda 10.8% o gyllid y cynllun grant o £50 miliwn. Mae'n bwysig nodi mai amcan y cynllun grant oedd helpu i ddod â hyd at 2,000 o gartrefi gwag yn ôl i ddefnydd yng Nghymru, a dim i fynd i'r afael a'r broblem o dai gwag ei hunan. Mae'r cynllun grant yn bodoli o fewn cyd-destun ehangach ac mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag yn un o amryw o ymyriadau.

- 7.23 Er bod y cynllun wedi gwneud rhywfaint o gynnydd o ran defnyddio cartrefi gwag eto, mae mwy y gellir ei gyflawni. Gan dybio bod y gyfradd ymgeisio ddilys amcangyfrifedig o 11% a ddangoswyd yn Rhondda Cynon Taf yn gyraeddadwy ar draws yr holl awdurdodau lleol, gallem ddisgwyl uchafswm o 2,256 o eiddo yn cael eu defnyddio, gan olygu bod angen cyfanswm o £50 miliwn o fuddsoddiad (yn seiliedig ar werth cyfartalog y grant). Byddai hyn yn gydnaws â chyllideb gyffredinol y cynllun ond byddai angen deall a mynd i'r afael â rhai o'r rhwystrau i'w cyflawni (a drafodir isod) yn llawn er mwyn i hyn fod yn ddisgwyliad realistig.
- 7.24 Dywedodd tri o bob pump o ymgeiswyr sydd wedi derbyn cymeradwyaeth grant fod y cynllun wedi eu helpu i adnewyddu cartref, gyda rhai'n pwysleisio ymhellach ei fod wedi eu galluogi i fforddio'r gwaith angenrheidiol i allu defnyddio cartref eto. Tynnodd ymgeiswyr sylw hefyd at effaith gadarnhaol y cynllun o ran cyflymu'r broses o ddefnyddio cartref eto a galluogi adnewyddiadau a fyddai fel arall wedi cymryd blynyddoedd. Fodd bynnag, roedd y rhai nad oedd eu cais wedi cael ei gymeradwyo yn llawer mwy tebygol o deimlo nad oedd y cynllun wedi cael unrhyw effaith o gwbl.
- 7.25 Cytunodd swyddogion awdurdodau lleol a swyddogion gweinyddu grantiau fod y cynllun yn cyflawni ei amcan o ddefnyddio eiddo gwag eto, a bod y cynllun wedi bod yn fanteisiol i awdurdodau lleol a thrigolion (prynwyr tro cyntaf yn enwedig). Fe wnaethon nhw hefyd dynnu sylw at fanteision cymunedol o ran lleihau'r 'aflwydd trefol' sy'n gysylltiedig â chartrefi gwag; ac annog trigolion mewn eiddo cyfagos i wella eu cartrefi yn unol â rhai wedi'u hadnewyddu.

- 7.26 Fodd bynnag, roedd rhywfaint o deimlad ymhlith swyddogion awdurdodau lleol bod ymgeiswyr 'craff' (megis y rhai sy'n prynu neu'n berchen ar eiddo gwerth uchel, a'r rhai sydd eisoes yn berchen ar eiddo, yn hytrach na cheisio adnewyddu eu cartref teuluol) yn manteisio ar y cynllun, weithiau ar draul y rhai sydd wir angen y grant. Mae hyn yn golygu colli cyfleoedd i rai grwpiau o ymgeiswyr.
- 7.27 Codwyd rhai rhwystrau penodol i effeithiolrwydd gan swyddogion awdurdodau lleol, a oedd yn cynnwys diffyg capasiti o fewn timau, diffyg cymorth gan uwch reolwyr, a'r sefyllfa ariannol bresennol o fewn llywodraeth leol yng Nghymru gyfan.
- 7.28 Cafodd gweinyddiaeth ganolog y cynllun ei hamlygu unwaith eto gan swyddogion awdurdodau lleol fel rhwystr posibl i effeithiolrwydd, gan y gallai fod yn atal rhai unigolion rhag gwneud cais nid yn unig am y cynllun hwn ond hefyd am gyfleoedd posibl eraill. Yn benodol, unwaith y penderfynir nad yw ymgeisydd yn gymwys, nid oes mecanwaith ar waith ar hyn o bryd i CBSRhCT eu cyfeirio at yr awdurdodau lleol priodol lle gellid rhoi cymorth gyda cheisiadau neu ystyried cynlluniau amgen.

Teimladau cyffredinol am y cynllun

- 7.29 Er gwaethaf rhai rhwystredigaethau gweinyddol (a amlinellwyd uchod) a rhai pryderon ynghylch rhoi arian cyfatebol mewn cyfnodau o gyfyngiadau economaidd, roedd swyddogion awdurdodau lleol yn cydnabod gwerth y cynllun, a'r rôl a chwaraewyd gan CBSRhCT wrth ei weinyddu. Yn wir, y farn gyffredinol oedd y dylid cadw'r cynllun gan ei fod yn "offeryn defnyddiol iawn i ni ei ddefnyddio er mwyn i ni ddefnyddio [eiddo] gwag eto."
- 7.30 Yn wir, i swyddogion RhCT, mae'r cynllun wedi addasu ac aeddfedu i bwynt lle mae'n bartneriaeth integredig sy'n gweithio'n dda ac, ar y cyfan, yn galluogi ceisiadau grant llwyddiannus.
- 7.31 Ar ben hynny, dangosodd yr ymgeiswyr eu hunain gefnogaeth gyffredinol i'r cynllun yn yr arolwg, gyda'r rhan fwyaf yn gwerthfawrogi ei rôl yn fawr wrth eu helpu i ddefnyddio cartrefi eto, rhywbeth na fyddai wedi bod yn bosibl fel arall.
- 7.32 Yng ngoleuni hyn, mynegwyd pryderon gan swyddogion yr awdurdodau lleol a CBSRhCT y gallai'r cynllun gael ei golli yn y dyfodol, ac fel yr unig gynllun grant sydd ar gael i berchnogion-feddianwyr, byddai ei golled fel offeryn ar gyfer defnyddio eiddo gwag eto yn sylweddol.

8. Argymhellion

8.1 Rydym yn gwneud yr argymhellion canlynol ar gyfer dyfodol y Cynllun Grant Cartrefi Gwag yn seiliedig ar ganfyddiadau'r gwerthusiad hwn.

1. Byddai'r cynllun yn elwa o gael ei hyrwyddo'n ehangach, ar lefel awdurdod lleol a chenedlaethol, yn enwedig ymhlith ymgeiswyr iau a'r rhai sy'n newydd i fod yn berchen ar gartref. Gallai asiantau tai chwarae rhan fwy wrth hyrwyddo'r cynllun wrth werthu tai cymwys. Gallai llwyfannau cyfryngau cymdeithasol fel Facebook, Instagram a YouTube hefyd fod yn offer hanfodol wrth farchnata'r cynllun, gan dynnu sylw at brofiadau bywyd go iawn o'r broses a'r canlyniadau terfynol.
2. Dylid gwneud gofynion cymhwysedd a chanllawiau ar bob agwedd ar y broses yn gliriach ac yn haws i'w deall ar y dechrau er mwyn osgoi problemau yn ystod y broses ymgeisio ac i wneud y cais yn llai cymhleth yn gyffredinol. Dylai rhestr wirio o'r holl ofynion gan gynnwys y ddogfennaeth ofynnol, a diffiniadau clir, fod ar gael ar ddechrau'r broses. Gallai hyn amlinellu camau cymeradwyo, nodi dogfennaeth orfodol fel gwaith papur perchnogaeth y Gofrestrfa Tir, a diffinio terminoleg bwysig, fel 'gwag a heb ddodrefn'.
3. Dylid ystyried addasiadau i'r meini prawf cymhwysedd i gynyddu atyniad y grant ac i ganiatáu proses ymgeisio gyflymach a chyfnod cymeradwyo byrrach. Gellid cyflawni'r rhain drwy:
 - cynnig meini prawf cymhwysedd ehangach (gweler isod)
 - grantiau mwy hael
 - a throthwyon wedi'u diweddarau i adlewyrchu pwysau tai lleol a chostau byw.
4. Dylid ystyried a allai fod mwy o hyblygrwydd a llai o anhyblygedd o ran gofynion cymhwysedd megis yr angen i eiddo fod heb ddodrefn o gwbl am hyd llawn y cyfnod gofynnol, pa gontractwyr y gellir eu defnyddio i gwblhau'r gwaith gofynnol, ac unrhyw ofynion penodol ychwanegol megis profi cysylltiad ag ardal yr awdurdod lleol.
5. Dylid ystyried hefyd ai prif nod y cynllun yw ei ddefnyddio fel offeryn i ddefnyddio cartrefi gwag yng Nghymru eto yn unig, neu a oes ganddo rôl i'w

chwarae hefyd wrth wneud eiddo'n fwy fforddiadwy. Lle mae angen y cydbwysedd hwn rhwng fforddiadwyedd a defnyddio cartrefi gwag eto, mae angen i newidiadau i'r meini prawf cymhwysedd adlewyrchu hyn.

6. Byddai cyflogi staff penodedig, a phwynt cyswllt lleol, yn ddelfrydol gyda'r opsiwn o gymorth wyneb yn wyneb, yn cynorthwyo gyda chymorth mwy amserol a hygyrch i ymgeiswyr yn ogystal â chyfathrebu gwell rhwng pob parti. Gallai hyn hefyd helpu i gyflymu'r broses gyffredinol gyda llai o amser yn aros i dasgau gweinyddol gael eu gwneud.
7. Yn ddelfrydol, dylai lefel, ffurf ac ansawdd y cymorth sydd ar gael fod yn gyson ar draws yr holl awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan gyda systemau ar waith i hwyluso rhannu arfer gorau.
8. Dylai gweinyddwyr hefyd anelu, cyn belled ag y bo modd, at reoli disgwyliadau ymgeiswyr o ran yr amserlenni dan sylw o'r cychwyn cyntaf, a thrwy gydol y broses, er mwyn caniatáu cynllunio ariannol ac ymarferol.
9. Cryfhau rhwydweithiau cydweithio a chyfathrebu rhwng CBSRhCT ac awdurdodau lleol i gynorthwyo tryloywder a hyrwyddo partneriaeth a gweithio mwy cydgysylltiedig e.e. gyda Swyddogion Treth y Cyngor Lleol.

9. Atodiad 1 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc Awdurdodau Lleol (Sesiwn 1)

Cyflwyniad

Cyflwyniad i'r cyfwelydd ac ORS.

Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu ORS i gynnal gwerthusiad o'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag. Nod cyffredinol y prosiect yw deall gweithrediad y cynllun a'i effeithiolrwydd ac ystyried gwelliannau posibl i weinyddiaeth a chanlyniadau'r cynllun yn y dyfodol.

Fel rhan o'r ymchwil hwn, rydym yn siarad ag awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan ledled Cymru i ddeall sut mae'r cynllun yn cael ei weinyddu mewn gwahanol leoliadau, ei lwyddiant o ran lleihau nifer y cartrefi gwag yng Nghymru ac i asesu'r rhwystrau a'r galluogwyr o ran gweithredu, cyflawni a hygyrchedd.

Byddwn yn mynychu dau o'r sesiynau hyn. Yn y sesiwn gyntaf hon byddwn yn trafod y broses sy'n gysylltiedig â gweithredu'r Cynllun, gan ystyried gweithdrefnau ymgeisio, ac unrhyw heriau a wynebwr wrth weinyddu a gweithredu. Yn y sesiwn ganlynol ym mis Gorffennaf, byddwn yn archwilio effaith y Cynllun ers ei weithredu o ran ei ganlyniadau a'i effeithiolrwydd mewn gwahanol leoliadau.

Dylai'r Grŵp Ffocws hwn bara tua 90 munud / dylai'r cyfweiliad hwn gymryd tua 30-40 munud yn dibynnu ar eich atebion a bydd yn ymdrin â:

- Eich barn ar y broses ymgeisio ar gyfer y Cynllun, ynghyd â mynediad at y cymorth sydd ar gael i ymgeiswyr
- Llwyddiant a methiannau'r cais
- Heriau gweinyddol a gweithredu
- Eich barn chi ynglŷn â sut mae'r Cynllun yn cael ei hyrwyddo
- Unrhyw welliannau neu ddulliau amgen y byddech chi'n eu hawgrymu

Os yw'n iawn gyda chi, hoffwn recordio'r grŵp ffocws at ddiben ysgrifennu yn unig. Ni fydd y recordiad yn cael ei rannu ag unrhyw un arall, a bydd yr holl adborth yn ddienw. Ni fyddwn yn eich enwi nac yn defnyddio unrhyw ddyfyniadau uniongyrchol a allai eich adnabod yn yr adroddiad. Ni fydd eich manylion cyswllt byth yn cael eu rhyddhau i unrhyw bartïon eraill a dim ond mewn cysylltiad â'r ymchwil hwn y byddant yn cael eu defnyddio gan ORS.

Bydd ORS yn dinistrio unrhyw wybodaeth sy'n eich adnabod chi fel unigolyn (gan gynnwys y recordiad) o fewn tri mis i ddiwedd y prosiect. Bydd unrhyw wybodaeth a ddarparwch yn cael ei phrosesu gan ORS i gydymffurfio â Deddf Diogelu Data 2018 y DU a Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y DU (GDPR). Mae hyn wedi'i amlinellu'n fanylach yn yr hysbysiad preifatrwydd y dylech fod wedi'i dderbyn cyn y cyfweiliad hwn [**gwiriwch eu bod wedi derbyn hwn ac anfon eto os na*].

Unrhyw gwestiynau cyn i ni ddechrau?

Anfonwyd dolen atoch i ymuno â chyfarfod newydd rydyn ni yn ORS yn ei gynnal. Mae hyn yn caniatáu inni gynnal cyfrinachedd a recordio'r cyfarfod yn ddiogel. Ymunwch â ni, gan fod eich barn ar y cynllun hwn yn werthfawr iawn i'r ymchwil hwn.

ADRAN 1: Cyflwyniad

Cwestiynau
1) Yn gyntaf, cyflwynwch eich hun yn fyr a rhowch wybod i ni pa awdurdod lleol rydych chi'n ei gynrychioli, beth yw eich rôl, a sut rydych chi'n ymwneud â'r Cynllun.

ADRAN 2: Ceisiadau - Llwyddiannus/aflwyddiannus

Byddwn yn dechrau drwy drafod y broses ymgeisio ar gyfer y Cynllun yn eich ardal leol.

Cwestiynau
2) Beth yw eich rôl yn y broses ymgeisio? a) Beth yw eich barn chi ar y broses? <i>Holwch am: rhwyddineb/anhawster; hyd yr amser a gymerir i'w gymhwyso; eglurder; tegwch]</i> b) Pa gymorth/arweiniad sydd ar gael i ymgeiswyr gyda'r broses? c) A yw'r cymorth hwn yn ddigonol? Os na, beth hefyd sydd ei angen ar ymgeiswyr nad yw'n cael ei gynnig iddynt ar hyn o bryd o ran cymorth ac arweiniad?
3) Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n cyfrannu at geisiadau llwyddiannus?
4) Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n cyfrannu at geisiadau aflwyddiannus?
a) A oes unrhyw bwyntiau yn ystod y broses lle mae ymgeiswyr yn tueddu i roi'r gorau iddi? Beth ydych chi'n meddwl yw'r rheswm dros hynny?
5) Beth, os o gwbl, allai wneud ceisiadau llwyddiannus yn fwy tebygol?

ADRAN 3: Heriau gweinyddol/gweithredu

Cwestiynau

- 6) Pa heriau gweinyddol/gweithredu, os o gwbl, ydych chi wedi'u profi?
[holwch os oes angen: cyfyngiadau ariannol, cyfyngiadau adnoddau, cyfyngiadau system]
- 7) Pa effeithiau, os o gwbl, y mae'r rhain wedi'u cael?
[holwch am: rhwyddineb/anhawster; eglurder; tegwch]
- 8) Sut, os o gwbl, ydych chi wedi gallu eu goresgyn?

ADRAN 4: Hyrwyddo'r Cynllun a mynediad ato

Cwestiynau

- 9) Sut ydych chi'n teimlo y mae'r Cynllun yn cael ei hyrwyddo i ymgeiswyr posibl?
- a) Pa mor llwyddiannus/aflwyddiannus fydddech chi'n dweud yw hyn a pham?
- b) Ydych chi'n meddwl y gellid gwella'r ffordd y caiff y cynllun ei hyrwyddo? Os ydych, sut?
[Holwch am faterion sy'n ymwneud â chymhwysedd, e.e. negeseuon cliriach ynghylch pwy all gymryd rhan, a manylion y cynllun]
- 10) Pwy sy'n tueddu i wneud cais am y Cynllun? Beth ydych chi'n meddwl yw'r rheswm dros hynny?
[Holwch am grwpiau maen nhw'n derbyn mwy/llai o geisiadau ganddyn nhw, er enghraifft perchennog-feddiannwr, landlord preifat, landlord cymdeithasol, prynwr tro cyntaf?]
- a) Beth, os o gwbl, yw'r prif alluogwyr i bobl gael mynediad at y Cynllun?
[Holwch am gyllid, gwybodaeth/cymorth/canllawiau sydd ar gael]
- b) Beth, os o gwbl, yw'r prif rwystrau sy'n atal pobl rhag cael mynediad at y Cynllun?
[Holwch am feini prawf (gan gynnwys unrhyw feini prawf lleol), cost, diffyg gwybodaeth/cymorth/canllawiau]
- c) Sut, os o gwbl, y gellid gwella mynediad at y Cynllun?

ADRAN 5: Symud ymlaen

Cwestiynau

- 11) Wrth symud ymlaen, pa elfennau o'r broses o hyrwyddo, cael mynediad at, a gweithredu'r cynllun y dylid eu cadw? Pam?
[Holwch am: meini prawf cymhwysedd; cyfraniadau ariannol]
- 12) A pha elfennau o'r broses o hyrwyddo, cael mynediad at, a gweithredu'r cynllun y dylid eu newid? Pam?
[Holwch am: meini prawf cymhwysedd; cyfraniadau ariannol]

- a) Ydych chi wedi clywed unrhyw beth gan rywun mewn ardal arall a wnaeth i chi feddwl, 'Byddwn i'n dymuno pe baem ni'n ei wneud fel yna'?
- b) Fel arall, oes gennych chi unrhyw gynlluniau cyfredol yr ydych chi'n credu y gallai'r cynllun hwn ddysgu oddi wrthynt / cyd-fynd â nhw?

DIOLCH A CHAU

10. Atodiad 2 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc CBSRhCT

Cyflwyniad

Cyflwyniad i'r cyfwelydd ac ORS.

Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu ORS i gynnal gwerthusiad o'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag. Nod cyffredinol y prosiect yw deall gweithrediad y cynllun a'i effeithiolrwydd ac ystyried gwelliannau posibl i weinyddiaeth a chanlyniadau'r cynllun yn y dyfodol.

Fel rhan o'r ymchwil hwn, rydym yn siarad ag awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan ledled Cymru i ddeall sut mae'r cynllun yn cael ei weinyddu mewn gwahanol leoliadau, ei lwyddiant o ran lleihau nifer y cartrefi gwag yng Nghymru ac i asesu'r rhwystrau a'r galluogwyr o ran gweithredu, cyflawni a hygyrchedd.

Yn y cyfweiliad hwn byddwn yn trafod y broses sy'n gysylltiedig â gweithredu'r cynllun, yn ystyried gweithdrefnau ymgeisio, ac unrhyw heriau a wynebir wrth weinyddu a gweithredu. Mewn sesiwn ddilynol yn ddiweddarach, byddwn yn archwilio effaith y cynllun ers ei weithredu o ran ei ganlyniadau a'i effeithiolrwydd mewn gwahanol leoliadau.

Dylai'r cyfweiliad hwn gymryd tua 90 munud yn dibynnu ar eich atebion a bydd yn cynnwys:

- *Eich barn chi ar y broses ymgeisio ar gyfer y cynllun*
- *Llwyddiant a methiannau ceisiadau a'r cymorth sydd ar gael i ymgeiswyr*
- *Hyrwyddo'r Cynllun a mynediad ato*
- *Heriau gweinyddol a gweithredu*
- *Unrhyw welliannau neu ddulliau amgen y byddech chi'n eu hawgrymu*

Os yw'n iawn gyda chi, hoffwn recordio'r cyfweiliad at ddiben ysgrifennu yn unig. Ni fydd y recordiad yn cael ei rannu ag unrhyw un arall, a bydd yr holl adborth yn ddienw. Ni fyddwn yn eich enwi nac yn defnyddio unrhyw ddyfyniadau uniongyrchol a allai eich adnabod yn yr adroddiad. Ni fydd eich manylion cyswllt byth yn cael eu rhyddhau i unrhyw bartïon eraill a dim ond mewn cysylltiad â'r ymchwil hwn y byddant yn cael eu defnyddio gan ORS.

Bydd ORS yn dinistrio unrhyw wybodaeth sy'n eich adnabod chi fel unigolyn (gan gynnwys y recordiad) o fewn tri mis i ddiwedd y prosiect. Bydd unrhyw wybodaeth a ddarparwch yn cael ei phrosesu gan ORS i gydymffurfio â Deddf Diogelu Data 2018 y DU a Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y DU (GDPR). Mae hyn wedi'i amlinellu'n fanylach yn yr hysbysiad preifatrwydd y dylech fod wedi'i dderbyn cyn y cyfweiliad hwn.

Unrhyw gwestiynau cyn i ni ddechrau?

ADRAN 1: Cyflwyniadau

Cwestiynau
1) Yn gyntaf, cyflwynwch eich hun yn fyr a rhowch wybod i ni pa awdurdod lleol rydych chi'n ei gynrychioli, beth yw eich rôl, a sut rydych chi'n ymwneud â'r Cynllun.

ADRAN 2: Ceisiadau - Llwyddiannus/aflwyddiannus

Byddwn yn dechrau drwy drafod y broses ymgeisio ar gyfer y Cynllun.

Cwestiynau
2) I'r rhai sydd am wneud cais, beth yw eich proses ymgeisio? a) Beth yw eich barn chi ar y broses hon? <i>[holwch am: rhwyddineb/anhawster; hyd yr amser a gymerir i'w gymhwyso; eglurder; tegwch]</i> b) Pa gymorth/arweiniad sydd ar gael i ymgeiswyr ynghylch y broses? c) A yw'r cymorth hwn yn ddigonol? Os na, beth hefyd sydd ei angen ar ymgeiswyr nad yw'n cael ei gynnig iddynt ar hyn o bryd o ran cymorth ac arweiniad?
3) Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n cyfrannu at geisiadau llwyddiannus?
4) Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n cyfrannu at geisiadau aflwyddiannus? a) A oes unrhyw bwyntiau yn ystod y broses lle mae ymgeiswyr yn tueddu i roi'r gorau iddi? Beth ydych chi'n meddwl yw'r rheswm dros hynny?
5) Beth, os o gwbl, allai wneud ceisiadau llwyddiannus yn fwy tebygol?

ADRAN 3: Hyrwyddo'r Cynllun a mynediad ato

Cwestiynau
6) Sut ydych chi'n hyrwyddo'r Cynllun i ymgeiswyr posibl? <i>[holwch am fanylion y wefan, deunydd hyrwyddo a anfonwyd at awdurdodau lleol ac ati]</i> a) Pa mor llwyddiannus/aflwyddiannus fydddech chi'n dweud yw hyn a pham? b) Sut, os o gwbl, y gellid gwella hyrwyddo'r cynllun? <i>[Holwch am faterion sy'n ymwneud â chymhwysedd, e.e. negeseuon cliriach ynghylch pwy sy'n gymwys, manylion y cynllun, os yw cymhwysedd yn amrywio yn ôl pob ALI]</i> 7) Pwy sy'n tueddu i wneud cais am y Cynllun? Beth ydych chi'n meddwl yw'r rheswm dros hynny? <i>[Holwch am grwpiau maen nhw'n derbyn mwy/llai o geisiadau ganddyn nhw, er enghraifft perchennog-feddiannwr, landlord preifat, landlord cymdeithasol, prynwr tro cyntaf?]</i> a) Beth, os o gwbl, yw'r prif alluogwyr i bobl gael mynediad at y Cynllun? <i>[Holwch am gyllid, gwybodaeth/cymorth/canllawiau sydd ar gael]</i> b) Beth, os o gwbl, yw'r prif rwystrau sy'n atal pobl rhag cael mynediad at y Cynllun? <i>[Holwch am feini prawf (gan gynnwys unrhyw feini prawf lleol), cost, diffyg gwybodaeth/cymorth/canllawiau]</i> c) Sut, os o gwbl, y gellid gwella mynediad at y Cynllun?

ADRAN 4: Heriau gweinyddol/gweithredu

Cwestiynau
8) Pa heriau gweinyddol/gweithredu, os o gwbl, ydych chi wedi'u profi? <i>[holwch os oes angen: cyfyngiadau ariannol, cyfyngiadau adnoddau, cyfyngiadau system]</i> 9) Pa effeithiau, os o gwbl, y mae'r rhain wedi'u cael? <i>[holwch am: rhwyddineb/anhawster; eglurder; tegwch]</i> 10) Sut, os o gwbl, ydych chi wedi gallu eu goresgyn?

ADRAN 5: Symud ymlaen

Cwestiynau

11) Wrth symud ymlaen, pa elfennau o'r broses o hyrwyddo, cael mynediad at, a gweithredu'r cynllun y dylid eu cadw? Pam?

[Holwch am: meini prawf cymhwysedd; cyfraniadau ariannol]

12) A pha elfennau o'r broses o hyrwyddo, cael mynediad at, a gweithredu'r cynllun y dylid eu newid? Pam?

[Holwch am: meini prawf cymhwysedd; cyfraniadau ariannol]

a) Ydych chi wedi clywed unrhyw beth gan rywun yn un o'r awdurdodau lleol a wnaeth i chi feddwl, 'Dwi'n meddwl y dylen ni ei wneud felly i bob awdurdod'?

b) Fel arall, a ydych chi'n gwybod am unrhyw gynlluniau cyfredol sy'n cael eu rhedeg mewn mannau eraill yr ydych chi'n credu y gallai'r cynllun hwn ddysgu oddi wrthynt / cyd-fynd â nhw?

DIOLCH A CHAU

11. Atodiad 3 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Canllaw Pwnc Awdurdodau Lleol (Sesiwn 2)

Cyflwyniad

Cyflwyniad i'r cyfwelydd ac ORS.

Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu ORS i gynnal gwerthusiad o'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag. Nod cyffredinol y prosiect yw deall gweithrediad y cynllun a'i effeithiolrwydd ac ystyried gwelliannau posibl i weinyddiaeth a chanlyniadau'r cynllun yn y dyfodol.

Fel rhan o'r ymchwil hwn, rydym yn siarad ag awdurdodau lleol sy'n cymryd rhan ledled Cymru i ddeall sut mae'r cynllun yn cael ei weinyddu mewn gwahanol leoliadau, ei lwyddiant o ran lleihau nifer y cartrefi gwag yng Nghymru ac i asesu'r rhwystrau a'r galluogwyr o ran gweithredu, cyflawni a hygyrchedd.

Fel y gwyddoch, dyma'r ail o'r sesiynau hyn yr ydym wedi mynychu. Yn y sesiwn gyntaf hon, trafodwyd y broses sy'n gysylltiedig â gweithredu'r Cynllun, gan ystyried gweithdrefnau ymgeisio, ac unrhyw heriau a wynebwyd wrth eu gweinyddu a'u gweithredu. Yn y sesiwn hon byddwn yn archwilio effaith y Cynllun ers ei weithredu o ran ei ganlyniadau a'i effeithiolrwydd mewn gwahanol leoliadau. Dylai'r Grŵp Ffocws hwn bara tua 90 munud

Os yw'n iawn gyda chi, hoffwn recordio'r grŵp ffocws at ddiben ysgrifennu yn unig. Ni fydd y recordiad yn cael ei rannu ag unrhyw un arall, a bydd yr holl adborth yn ddienw. Ni fyddwn yn eich enwi nac yn defnyddio unrhyw ddyfyniadau uniongyrchol a allai eich adnabod yn yr adroddiad. Ni fydd eich manylion cyswllt byth yn cael eu rhyddhau i unrhyw bartïon eraill a dim ond mewn cysylltiad â'r ymchwil hwn y byddant yn cael eu defnyddio gan ORS.

Bydd ORS yn dinistrio unrhyw wybodaeth sy'n eich adnabod chi fel unigolyn (gan gynnwys y recordiad) o fewn tri mis i ddiwedd y prosiect. Bydd unrhyw wybodaeth a ddarparwch yn cael ei phrosesu gan ORS i gydymffurfio â Deddf Diogelu Data 2018 y DU a Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y DU (GDPR). Mae hyn wedi'i amlinellu'n fanylach yn yr hysbysiad preifatrwydd y dylech fod wedi'i dderbyn cyn y cyfweiliad hwn [*gwiriwch eu bod wedi derbyn hwn ac anfon eto os na].

Unrhyw gwestiynau cyn i ni ddechrau?

ADRAN 1: Cyflwyniad

Cwestiynau

- 1) Yn gyntaf, cyflwynwch eich hun yn fyr a rhowch wybod i ni pa awdurdod lleol rydych chi'n ei gynrychioli, beth yw eich rôl, a sut rydych chi'n ymwneud â'r Cynllun.

ADRAN 2: Cyflawni prif amcanion y Cynllun

Byddwn yn dechrau drwy drafod a yw prif amcanion y Cynllun wedi'u cyflawni yn eich ardal leol.

Cwestiynau

- 2) **Ers ei gyflwyno ym mis Ionawr 2023, i ba raddau ydych chi'n credu y mae'r Cynllun wedi cyflawni ei brif amcan o helpu i ddefnyddio cynifer o gartrefi gwag â phosibl yng Nghymru unwaith eto?**

- a) **Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?**

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth sy'n cyfeirio'n benodol at geisiadau llwyddiannus a nifer y grantiau a ddyfarnwyd neu'r rhai sydd ar agor ac yn aros am ganlyniad oherwydd y Cynllun]

ADRAN 3: Effeithiolrwydd y Cynllun: rhwystrau a galluogwyr

Cwestiynau

- 3) **Pa lwyddiannau, os o gwbl, ydych chi wedi'u gweld yn eich ardal chi o ganlyniad i'r Cynllun?**

- a) **Sut fydddech chi'n esbonio hyn?**

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth ynghylch ceisiadau llwyddiannus, y rhai sy'n aros am gadarnhad, argaeledd/ansawdd tai; gwerth eiddo]

- 4) **Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n cyfrannu at lwyddiant y Cynllun yn eich ardal chi?**

- a) **Pam ydych chi'n dweud hyn?**

- b) **Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?**

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth ynghylch ceisiadau llwyddiannus, ac mae uwch reolwyr yn fy sefydliad yn blaenoriaethu'r cynllun]

- c) **Pa ffactorau a allai fod wedi cyfrannu at lwyddiannau pellach?**

- 5) **Beth yw'r prif resymau/ffactorau sy'n atal y Cynllun rhag bod yn llwyddiannus yn eich ardal chi?**

- a) **Pam ydych chi'n dweud hyn?**

- b) **Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?**

- c) **Beth allai fod wedi lliniaru'r ffactorau hyn?**

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth, yn benodol materion yn ymwneud â chostau, gwaith aflwyddiannus, proses ymgeisio hir, nid yw uwch reolwyr yn fy sefydliad yn gweld y cynllun fel blaenoriaeth]

6) I ba raddau ydych chi'n credu bod y Cynllun yn hygyrch i grŵp eang ac amrywiol?

a) Yn eich barn chi, pwy sydd wedi elwa fwyaf o'r grant?

b) A oes meini prawf cymhwysedd penodol sy'n cefnogi hyn?

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth yn enwedig o amgylch diffiniadau o 'wag a heb ddodrefn,' ac eiddo gwag 'hysbys' nad ydynt yn drethadwy ac unrhyw eiddo gwag nad ydynt yn gymwys ar hyn o bryd ar gyfer EHG]

c) A oes unrhyw grwpiau y credwch a allai fod wedi ei chael hi'n anoddach cael mynediad at y cynllun, neu nad oeddent wedi ystyried gwneud cais?

d) Pa newidiadau y gellid eu gwneud i'r meini prawf cymhwysedd a fyddai'n helpu hyn?

**e) Ydych chi'n meddwl bod y Cynllun yn targedu'r sector / unigolion cywir?
Pam ydych chi'n teimlo hyn?**

7) Pa agweddau ar y Cynllun ydych chi'n meddwl sydd fwyaf effeithiol?

a) Pam ydych chi'n meddwl hyn?

b) Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?

[Holwch am enghreifftiau/tystiolaeth sy'n cyfeirio'n benodol at geisiadau llwyddiannus]

8) Pa agweddau ar y Cynllun ydych chi'n meddwl sydd fwyaf aneffeithiol?

a) Beth yw'r rheswm dros hynny?

b) Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?

ADRAN 4: Canlyniadau'r Cynllun

Cwestiynau

9) Beth fu effaith gyffredinol y cynllun yn eich ardal leol?

[Holwch am: effeithiau cadarnhaol a negyddol ar ymgeiswyr yn yr ardal, effaith ar gymdogaethau a chymunedau lleol, effaith ar y cyngor lleol]

a) A allwch chi roi enghreifftiau o newidiadau, os o gwbl, o ganlyniad i'r Cynllun?

b) Pa dystiolaeth ydych chi'n ymwybodol ohoni, os o gwbl, sy'n cefnogi hyn?

[Holwch am enghreifftiau o unigolion yn cael ansawdd bywyd gwell mewn cartrefi gwell, tai yn cael eu gwella fel rhan o'r cynllun, gwelliant i gymunedau o ganlyniad i eiddo gwell]

ADRAN 5: Canlyniadau anfwriadol

Cwestiynau

10) Pa ganlyniadau anfwriadol, os o gwbl, y mae'r Cynllun wedi'u cael?

a) Os yn bositif: Sut mae'r rhain wedi cyfrannu at lwyddiant y Cynllun?

b) Os yn negyddol: I ba raddau mae'r effeithiau negyddol hyn yn cael eu datrys?

[Holwch a ydynt yn cael sylw gan yr ALI neu gan y corff gweinyddu]

11) Pa effaith, os o gwbl, a fu ar gynlluniau eraill dan arweiniad awdurdodau cenedlaethol neu leol yn dilyn cyflwyno'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag?

[Holwch am: effeithiau cadarnhaol a negyddol]

ADRAN 6: Symud ymlaen

Cwestiynau

12) Wrth symud ymlaen, i ba raddau ydych chi'n teimlo bod y newidiadau rydych chi wedi'u gweld o ganlyniad i'r Cynllun yn gynaliadwy yn y tymor hir?

a) Beth ydych chi'n meddwl fydd yn digwydd os/pan fydd y Cynllun yn dod i ben?

b) Beth yn eich barn chi dylai ddigwydd os/pan fydd y Cynllun yn dod i ben?

13) Pa awgrymiadau sydd gennych, os o gwbl, ar gyfer gwella'r cynllun grantiau?

a) Sut, os o gwbl, y gellid gwneud y broses yn fwy effeithiol yn eich ardal leol?

b) Sut, os o gwbl, y gellid gwneud y broses yn fwy effeithiol yn genedlaethol?

[Holwch am: sut y gallai'r cynllun gyrraedd mwy o eiddo y mae'r ALI yn credu y dylent fod yn gymwys]

14) Pa enghreifftiau, os o gwbl, sydd gennych chi o gynlluniau eraill sydd wedi gweithio'n wahanol ac wedi bod yn llwyddiannus?

12. Atodiad 4 – Cynllun Grant Cartrefi Gwag: Holiadur Arolwg Ymgeiswyr

CYFLWYNIAD

Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n cynnal gwerthusiad o'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag. Nod cyffredinol y prosiect yw gwerthuso sut mae'r cynllun wedi'i weithredu a deall effaith y grant wrth leihau nifer y cartrefi gwag hirdymor yng Nghymru.

Mae'r holiadur hwn yn rhan o'r gwerthusiad ac yn gofyn am eich barn a'ch profiadau o wneud cais am y Grant Cartrefi Gwag gyda'r nod o ddeall:

- Sut mae'r broses o wneud cais am y grant yn gweithio'n ymarferol;
- Sut y gellid gwella'r broses o wneud cais;
- Yr hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn y gellid ei wella am y cynllun
- Llwyddiant y cynllun o ran lleihau nifer y cartrefi gwag.

Mae unrhyw un sydd wedi gwneud cais am y grant yn gymwys i gymryd rhan, waeth a oedd y cais yn llwyddiannus ai peidio neu a yw'r broses wedi'i chwblhau.

Mae'r holiadur hwn yn cael ei gynnal ar ran Llywodraeth Cymru gan Opinion Research Services (ORS), cwmni ymchwil annibynnol.

Bydd yr holiadur yn cymryd 10-15 munud i'w lenwi ac mae ar agor tan 5:00 pm ar 20 Gorffennaf 2025. Fel diolch am gymryd rhan, rydych hefyd yn gymwys i gymryd rhan yn y raffl gwobrau am ddim lle gallech ennill £250, £150 neu £50. Mae'r ffurflen gais i'r raffl gwobrau am ddim ar gael ar ôl cwblhau'r arolwg.

Bydd yr wybodaeth a ddarparwch yn cael ei phrosesu a'i chadw ar weinydd diogel gan ORS. Llywodraeth Cymru yw'r rheolwr data ar gyfer yr arolwg; fodd bynnag, bydd ORS yn dileu unrhyw ddata personol a ddarperir cyn iddo gael ei rannu â Llywodraeth Cymru. Bydd manylion cyswllt a ddarperir ar gyfer cymryd rhan yn y raffl gwobrau yn cael eu casglu ar dudalen we ar wahân a'u dileu o fewn mis i'r holl wobrau gael eu danfon. Ni fydd Llywodraeth Cymru yn gallu eich adnabod chi na'ch sefydliad.

Cynhelir yr holiadur hwn yn unol â Rheoliadau Diogelu Data'r DU (UKGDPR) a Chod Ymddygiad Cymdeithas Ymchwil i'r Farchnad (MRS). Am ragor o wybodaeth, gweler [ein hysbysiad preifatrwydd](#).

Noder y gallwch adael a dychwelyd i'r holiadur ar unrhyw adeg drwy glicio ar yr eicon 'cadw ar gyfer yn ddiweddarach' ar waelod pob tudalen. Fodd bynnag, byddwch yn ymwybodol y gallai unrhyw ymatebion a nodwch gael eu defnyddio yn y dadansoddiad hyd yn oed os na fyddwch yn cwblhau ac yn cyflwyno'r arolwg.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau am yr holiadur, cysylltwch â Catherine Wall yn ORS ar Catherine.Wall@ors.org.uk neu 0800 324 7006. Os hoffech siarad â rhywun yn Llywodraeth Cymru, neu os oes gennych unrhyw ymholiadau ynghylch diogelu data neu GDPR, cysylltwch â changen ymchwil Tai Llywodraeth Cymru yn Housingresearchteam@gov.wales. Gallwch weld hysbysiad preifatrwydd Llywodraeth Cymru [yma](#), a hysbysiad preifatrwydd awdurdod lleol Rhondda Cynon Taf [yma](#).

Gallwch hefyd wirio bod ORS yn gwmni ymchwil dilys drwy gysylltu â'r Gymdeithas Ymchwil i'r Farchnad (MRS) ar 0800 975 9596.

Adran 1: Ynglŷn â chi

Gofynnwch i bawb

1. Ydych chi/ych chi sefydliad yn...?

Perchennog tŷ

Darpar berchennog tŷ

Awdurdod Lleol

Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (elusen, cymdeithas neu gwmni di-elw sydd wedi'i gofrestru gyda Gweinidogion Cymru fel landlord cymdeithasol)

Grŵp Tai Cymunedol

Gofynnwch i bawb

2. I ba awdurdod lleol ydych chi wedi gwneud cais am Grant Cartrefi Gwag?

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Cyngor Caerdydd

Cyngor Sir Caerfyrddin

Cyngor Sir Ceredigion

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Cyngor Sir Dinbych

Cyngor Sir y Fflint

Cyngor Gwynedd

Cyngor Sir Ynys Môn

Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Cyngor Sir Fynwy

Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot

Cyngor Dinas Casnewydd

Cyngor Sir Penfro

Cyngor Sir Powys

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Dinas a Sir Abertawe

Cyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg

Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

Gofynnwch i bawb

3. Pryd wnaethoch chi ddechrau'r broses ymgeisio ar gyfer y Grant Cartrefi Gwag?

Ionawr 2023

Chwefror 2023

Mawrth 2023

Ebrill 2023

Mai 2023

Mehefin 2023

Gorffennaf 2023

Awst 2023

Medi 2023

Hydref 2023

Tachwedd 2023
Rhagfyr 2023
Ionawr 2024
Chwefror 2024
Mawrth 2024
Ebrill 2024
Mai 2024
Mehefin 2024
Gorffennaf 2024
Awst 2024
Medi 2024
Hydref 2024
Tachwedd 2024
Rhagfyr 2024
Ionawr 2025
Chwefror 2025
Mawrth 2025

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Adran 2: Mynediad at y cynllun a'r broses ymgeisio

Gofynnwch i bawb

4. Sut clywsoch chi am y digwyddiad? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Llafar gwlad
Gwefan Grant Cartrefi Gwag Cenedlaethol
Gwefan yr Awdurdod Lleol
Gwefan Llywodraeth Cymru
Gwefan arall (nodwch os gwelwch yn dda)
Post Cyfryngau Cymdeithasol e.e. gan Awdurdod Lleol (nodwch os gwelwch yn dda)
Allfeydd newyddion ar-lein e.e. Wales Online (nodwch os gwelwch yn dda)
Allfeydd newyddion eraill (nodwch os gwelwch yn dda)
Arall (nodwch)

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

5. Pam wnaethoch chi ddewis gwneud cais am y Grant Cartrefi Gwag? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Cymhelliant i ddefnyddio cartref sydd eisoes yn eiddo i chi eto
Cymhelliant i brynu eiddo gwag i'w ddefnyddio eto
Costau'n rhy uchel heb gyllid
Byddai cyllid yn cyflymu'r broses o ddefnyddio eiddo gwag eto
Cymorth ac arweiniad gofynnol ar gael drwy'r cynllun
Roedd y broses yn ymddangos yn syml
Arall (nodwch)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

6A. I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno bod y cynllun yn cael ei hyrwyddo'n dda?

Cytuno'n gryf
Cytuno rhywfaint
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
Anghytuno rhywfaint
Anghytuno'n gryf

Gofynnwch i bawb

6B. Oes gennych chi unrhyw awgrymiadau ynghylch sut y gellid hyrwyddo'r cynllun yn well i ymgeiswyr newydd?

Nac oes
Oes - Ymateb testun rhydd – ysgrifennwch i mewn

Gofynnwch i bawb

7. I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno ei fod yn glir ac yn hawdd ei ddeall...

a) Pwy sy'n gymwys i wneud cais am y Grant Cartrefi Gwag?

Cytuno'n gryf
Cytuno rhywfaint
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
Anghytuno rhywfaint
Anghytuno'n gryf

b) Sut i wneud cais am y Grant Cartrefi Gwag?

Cytuno'n gryf
Cytuno rhywfaint
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
Anghytuno rhywfaint
Anghytuno'n gryf

Gofynnwch i bawb

8. Oedd unrhyw beth a wnaeth hi'n anodd cwblhau'r cais? **Ticiwch bob un sy'n berthnasol**

Na/dim byd (opsiwn unigryw)
Rhy gymhleth/ddim yn ddigon clir
Ddim yn deall gofynion cymhwysedd y cynllun
Ddim yn deall yr holl derminoleg na'r gofynion
Cymryd gormod o amser i'w gwblhau
Dim digon o gymorth ac arweiniad ar sut i gwblhau'r cais
Dim mynediad i'r holl wybodaeth neu ddogfennaeth angenrheidiol
Dim mynediad i'r rhyngrwyd/yr offer oedd ei angen i wneud cais
Arall (nodwch)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

9a. A wnaethoch chi wneud cais am y cynllun, neu gael mynediad at unrhyw wybodaeth am y cynllun, yn Gymraeg?

Do

Naddo – dewisais wneud cais yn Saesneg

Naddo – byddwn i wedi hoffi ond doeddwn i ddim yn gwybod y gallwn i/doeddwn i ddim yn gwybod sut i wneud hynny

Gofynnwch os yw C9a = Do, Cymraeg

9b. I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno ei bod hi'n glir ac yn hawdd deall sut i gael mynediad at y cynllun yn Gymraeg?

Cytuno'n gryf

Cytuno rhywfaint

Ddim yn cytuno nac yn anghytuno

Anghytuno rhywfaint

Anghytuno'n gryf

Gofynnwch i bawb

10a. I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno bod mynediad at y cynllun yn deg i bawb?

Cytuno'n gryf

Cytuno rhywfaint

Ddim yn cytuno nac yn anghytuno

Anghytuno rhywfaint

Anghytuno'n gryf

Gofynnwch os yw C10a = Ddim yn cytuno nac yn anghytuno/Anghytuno rhywfaint neu Anghytuno'n gryf

10b. Pam ydych chi'n dweud hynny?

Testun Rhydd – Cofnodi gair am air

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

11. Yn gyffredinol i ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno bod mynediad at y cynllun yn deg i bawb?

Cytuno'n gryf

Cytuno rhywfaint

Ddim yn cytuno nac yn anghytuno

Anghytuno rhywfaint

Anghytuno'n gryf

Gofynnwch os yw C11 = Cytuno'n gryf, Cytuno rhywfaint neu Ddim yn cytuno nac yn anghytuno

12. Beth, os o gwbl, a helpodd chi i gael mynediad at y cynllun? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Swm ac eglurder y wybodaeth a'r canllawiau sydd ar gael
Rhwyddineb y broses ymgeisio e.e. ddim yn rhy gymhleth, ddim yn cymryd gormod o amser
Y cymorth a ddarparwyd gan yr Awdurdod Lleol
Arall (nodwch)
Dim byd (opsiwn unigryw)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C11a = Anghytuno'n gryf, Anghytuno rhywfaint neu Ddim yn cytuno nac yn anghytuno

13a. Beth, os o gwbl, oedd y prif heriau i gael mynediad at y cynllun? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Dim byd (opsiwn unigryw)
Cost (e.e. y cyfraniad ariannol sydd ei angen)
Y gofynion cymhwysedd (h.y. peidio â bodloni'r holl ofynion i ddechrau fel bod yr eiddo wedi bod yn wag am 12 mis)
Newidiadau mewn amgylchiadau personol
Diffyg ac eglurder gwybodaeth a chanllawiau sydd ar gael
Diffyg gwybodaeth (e.e. am y gwaith sydd ei angen)
Dim digon o gymorth ar gael gan yr Awdurdod Lleol
Amserlenni (e.e. mae'r broses ymgeisio yn cymryd gormod o amser)
Mae'r broses ymgeisio yn rhy gymhleth
Dim mynediad i'r rhyngrwyd/yr offer oedd ei angen i wneud cais
Awdurdod Lleol ddim yn cymryd rhan yn y grant
Arall (nodwch)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C13a = y gofynion cymhwysedd

13b. Pa ofynion cymhwysedd yn benodol na wnaethoch chi eu bodloni i ddechrau? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Yr eiddo yn wag (heb ei feddiannu a heb bron i ddim dodrefn)
Yr eiddo wedi'i gofrestru fel un gwag gydag adran Treth Gyngor yr awdurdod
Yr eiddo wedi'i gofrestru fel un gwag am o leiaf 12 mis
Yr eiddo yn gymwys fel eiddo gwag trethadwy (yn wag am o leiaf 6 mis, wedi'i restru fel eiddo domestig ac wedi'i brisio a'i fandio gan Asiantaeth y Swyddfa Brisio)
Yr eiddo wedi'i restru fel eiddo domestig am o leiaf 12 mis
Unrhyw feini prawf ychwanegol eraill sy'n benodol i'r Awdurdod Lleol yr oeddech chi'n gwneud cais iddo (nodwch os gwelwch yn dda)

Unrhyw beth arall (nodwch os gwelwch yn dda)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

14a. A wnaethoch chi gael mynediad at unrhyw gymorth neu arweiniad i'ch helpu i gael mynediad at eich cais neu ei lenwi? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Do – gwybodaeth ar dudalennau gwe

Do – gan weinyddwyr y cynllun

Naddo – wnes i ddim cael mynediad at unrhyw gymorth na chanllawiau (opsiwn unigryw)

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C14a = Do – gwybodaeth ar dudalennau gwe

14b. I ba raddau roedd y wybodaeth a ddarparwyd ar y tudalennau gwe yn ddefnyddiol?

Defnyddiol iawn

Eithaf defnyddiol

Ddim yn ddefnyddiol iawn

Ddim yn ddefnyddiol o gwbl

Gofynnwch os yw C14a = Do – gan weinyddwyr y cynllun

14c. I ba raddau roedd y cymorth a'r arweiniad gan weinyddwyr y cynllun yn ddefnyddiol?

Defnyddiol iawn

Eithaf defnyddiol

Ddim yn ddefnyddiol iawn

Ddim yn ddefnyddiol o gwbl

Gofynnwch i bawb

15a. Ydych chi wedi cael arolwg wedi'i gynnal gan Syrfëwr Awdurdod Lleol??

Do

Naddo – heb gyrraedd y rhan honno o'r broses eto

Naddo – canslwyd y cais cyn cynnal arolwg

Gofynnwch os yw 15a = Do, wedi cael arolwg wedi'i gynnal gan syrfëwr ALI

15b. Pa mor fodlon neu anfodlon oeddech chi â'r gwasanaeth a gawsoch gan Syrfëwr yr Awdurdod Lleol?

Bodlon iawn

Yn eithaf bodlon

Ddim yn fodlon nac yn anfodlon

Eithaf anfodlon

Anfodlon iawn

Gofynnwch i bawb

16. Beth, os o gwbl, y gellid ei wneud i wella mynediad at y cynllun? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Hyrwyddo'r cynllun a'i fanteision yn ehangach
Darparu mwy o gymorth ac arweiniad
Lleihau'r cyfraniad ariannol sy'n ofynnol gan yr ymgeisydd
Lleihau faint o amser y mae angen cofrestru'r eiddo fel un gwag cyn gwneud cais
Lleihau faint o amser y mae angen meddiannu'r eiddo ar ôl cwblhau'r gwaith
Cynyddu faint o waith cymwys y gellir ei wneud o dan y grant
Newidiadau eraill i'r meini prawf cymhwysedd (nodwch os gwelwch yn dda)
Lleihau cymhlethdod y broses ymgeisio
Ehangu mynediad at y cynllun i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru (5 ddim yn cymryd rhan ar hyn o bryd)
Arall (nodwch)
Dim byd (opsiwn unigryw)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i bawb

17a. Ym mha ffyrdd, os o gwbl, y mae cael mynediad at y cynllun wedi bod o fudd i chi'n bersonol? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Gallu fforddio gwaith angenrheidiol i ddod â'r cartref yn ôl i feddiannaeth
Fe wnaeth fy ngalluogi i fforddio prynu tŷ
Cyflymu'r broses o ddod â chartref yn ôl i feddiannaeth
Wedi cael mynediad at gymorth ac arweiniad drwy gydol y broses
Hyderus bod y gwaith a wnaed wedi cael gwared ar beryglon sylweddol o'r cartref er mwyn i mi allu byw yno'n ddiogel
Arall (nodwch)
Dim buddion (opsiwn unigryw)
Ddim yn berthnasol – Mae fy nghais yn aros am gymeradwyaeth/nid oedd yn llwyddiannus

17b. Beth yw'r prif anfanteision, os o gwbl, o gael mynediad at y cynllun yn eich barn chi? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Dim (opsiwn unigryw)
Cyfyngiadau ar ba waith y gellir a na ellir ei wneud o dan y grant
Llai o reolaeth dros gynnydd y gwaith
Methu cael mynediad at gyllid grant ar gyfer systemau gwresogi anadnewyddadwy
Cyfyngiadau ar feddiannaeth yn dilyn cwblhau gwaith grant
Amserlenni dan sylw/yn cymryd mwy o amser
Arall (nodwch)

Adran 3: Canlyniad y cais

Gofynnwch i bawb

C18a. A yw eich cais am y Grant Cartrefi Gwag wedi cael ei gymeradwyo?

Do – mae fy nghais wedi cael ei gymeradwyo

Do - ond tynnais fy nghais yn ôl wedi hynny

Naddo – tynnais fy nghais yn ôl

Naddo – canslwyd fy nghais oherwydd na chyflwynwyd y dystiolaeth ofynnol

Naddo - roedd yn aflwyddiannus/anghymwys oherwydd nad oedd yn gymwys i gael grant

Naddo - Nid yw wedi'i gymeradwyo am reswm arall (nodwch os gwelwch yn dda)

Rwy'n aros i dderbyn canlyniad i'm cais

Gofynnwch os yw C18a = Naddo - Tynnais fy nghais yn ôl neu do - ond tynnais fy nghais yn ôl wedi hynny

C18b. Pam wnaethoch chi dynnu eich cais yn ôl? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Rhesymau ariannol – ni allwn fforddio parhau mwyach

Amserlenni – teimlais fod y broses yn cymryd/y byddai'n cymryd gormod o amser

Roedd y broses yn rhy gymhleth

Methu bodloni'r holl feini prawf

Newid yn y swm neu'r math o waith oedd ei angen i ddefnyddio'r eiddo

Newid mewn amgylchiadau personol (nodwch os gwelwch yn dda)

Gwerthwyd yr eiddo

Ddim eisiau defnyddio'r eiddo gwag eto mwyach

Arall (nodwch)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C15a = Do (Wedi cael arolwg)

C19a. Pa mor hir y cymerodd o wneud y cais cychwynnol nes i'r Awdurdod Lleol gynnal arolwg cychwynnol? Amcangyfrifwch os ydych yn ansicr

Hyd at 6 wythnos

6 i 8 wythnos/2 fis

2 i 3 mis

3 i 4 mis

4 i 5 mis

5 i 6 mis

6 mis neu fwy

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C18a = Do - mae fy nghais wedi cael ei gymeradwyo

C19b. At ei gilydd, pa mor hir gymerodd y broses o wneud y cais cychwynnol hyd nes y derbyniwyd cymeradwyaeth grant? Amcangyfrifwch os ydych yn ansicr

- Hyd at 6 wythnos
- 6 i 8 wythnos/2 fis
- 2 i 3 mis
- 3 i 4 mis
- 4 i 5 mis
- 5 i 6 mis
- 6 mis neu fwy

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C18a = Do - mae fy nghais wedi cael ei gymeradwyo

C20. Pa mor fodlon neu anfodlon ydych chi â'r amser a gymerodd i'ch cais gael ei gymeradwyo?

- Bodlon iawn
- Yn eithaf bodlon
- Ddim yn fodlon nac yn anfodlon
- Eithaf anfodlon
- Anfodlon iawn

Gofynnwch os yw C18a = Rwy'n dal i aros i dderbyn canlyniad i'm cais

C21a. Pa mor hir sydd wedi bod ers i chi ddechrau'r broses ymgeisio?

Amcangyfrifwch os ydych yn ansicr

- Hyd at 6 wythnos
- 6 i 8 wythnos/2 fis
- 2 i 3 mis
- 3 i 4 mis
- 4 i 5 mis
- 5 i 6 mis
- 6 mis neu fwy

Dydw i ddim yn cofio/ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C18a = Rwy'n dal i aros i dderbyn canlyniad i'm cais

C21.b Pa mor hir ydych chi'n disgwyl y bydd cyn i chi dderbyn canlyniad eich cais?

- Hyd at 6 wythnos
- 6 i 8 wythnos/2 fis
- 2 i 3 mis
- 3 i 4 mis
- 4 i 5 mis
- 5 i 6 mis
- 6 mis neu fwy
- Disgwyl i'r cais gael ei ganslo/disgwyl tynnu'n ôl

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C18a = Rwy'n dal i aros i dderbyn canlyniad i'm cais

C22. Pa mor fodlon neu anfodlon ydych chi â'r amser y mae eich cais wedi'i gymryd hyd yn hyn?

Bodlon iawn
Yn eithaf bodlon
Ddim yn fodlon nac yn anfodlon
Eithaf anfodlon
Anfodlon iawn

Gofynnwch os yw C20 neu C22 = Ddim yn fodlon nac yn anfodlon, Eithaf anfodlon neu Anfodlon iawn

C23. A fu unrhyw gyfnodau penodol o oedi sydd wedi golygu bod y broses ymgeisio wedi cymryd yn hirach nag yr oeddech chi wedi'i ddisgwyl? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Dim oedi penodol/araf yn gyffredinol (opsiwn unigryw)
Amser a gymerwyd i ymateb i'r cais cychwynnol
Amser a gymerwyd i gynnal yr arolwg cychwynnol
Amser a gymerwyd i ddarparu gwybodaeth i weinyddwyr y cynllun yn dilyn yr arolwg
Amser a gymerwyd i roi cymeradwyaeth
Amser a gymerwyd i ddod o hyd i gontractwr a/neu ei benodi
Amser a gymerwyd i ddarparu tystiolaeth o berchnogaeth yr eiddo yn y gofrestrfa tir
Amser a gymerwyd i gynnal archwiliadau eiddo
Amser a gymerwyd i lythyr caniatâd gael ei ddarparu gan y Benthyciwr ar gyfer cofrestru'r Pridiant Cyfreithiol
Amser a gymerwyd i gyhoeddi taliadau grant
Arall - nodwch

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C18a = Naddo - Cafodd fy nghais ei ganslo neu Naddo - Roedd fy nghais yn aflwyddiannus

C24. I ba raddau ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno eich bod chi'n deall y rhesymau pam y cafodd eich cais ei ganslo/pam yr oedd yn aflwyddiannus?

Cytuno'n gryf
Cytuno rhywfaint
Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
Anghytuno rhywfaint
Anghytuno'n gryf

Adran 4: Effaith

Gofynnwch os yw C18a = Do - mae fy nghais wedi cael ei gymeradwyo

C25. A yw'r gwaith ar yr eiddo wedi'i gwblhau?

Ydy – Wedi derbyn ardystiad o waith a gynorthwyir gan grant

Ydy – Ond heb dderbyn ardystiad o waith a gynorthwyir gan grant eto

Nac ydy – mae gwaith yn mynd rhagddo/mae gwaith yn dal i fod i'w gwblhau

Nac ydy – nid yw'r gwaith wedi dechrau eto

Gofynnwch os yw C25 = Ydy – Wedi derbyn ardystiad o waith a gynorthwyir gan grant

C26a. A yw eich eiddo wedi'i feddiannu ar hyn o bryd?

Ydy

Nac ydy

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C26a = nad yw'r eiddo wedi'i feddiannu ar hyn o bryd

C26b. Pam nad yw'r eiddo'n cael wedi'i feddiannu/onid oes cynlluniau i feddiannu'r eiddo? **Ticiwch bob un sy'n berthnasol**

Mae angen addurno neu ddodrefnu'r eiddo

Mae gwaith arall i'w gwblhau nad oedd wedi'i gynnwys yn y cynllun

Wedi'i ohirio gan oedi wrth symud o eiddo arall

Amgylchiadau personol (nodwch os gwelwch yn dda)

Arall (nodwch)

Ddim yn gwybod

Gofynnwch os yw C26a = nad yw'r eiddo wedi'i feddiannu ar hyn o bryd

C26c. Pryd ydych chi'n meddwl y bydd yr eiddo'n cael ei feddiannu?

☐ fewn y 4 wythnos nesaf

☐ fewn 4-8 wythnos

☐ fewn 8-12 wythnos

☐ 12 wythnos neu fwy

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i Bawb

C27. Pa effaith ydych chi'n teimlo y mae'r Cynllun Grant Cartrefi Gwag wedi'i chael hyd yn hyn arnoch chi/eich teulu'n bersonol, ac ar dai yn gyffredinol yng Nghymru?

Ymateb testun rhydd – cofnodi gair am air

Dim effaith

Gofynnwch i Bawb

C28. Pa gymorth arall ydych chi'n teimlo y gellid ei gynnig i helpu i leihau nifer yr eiddo gwag yng Nghymru?

Ymateb testun rhydd – cofnodi gair am air

Ddim yn gwybod

Gofynnwch i Bawb

C29a. Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y dylai aros yr un peth yn y dyfodol? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Swm y cyllid sydd ar gael
Meini prawf cymhwysedd
Gweithiau cymwys
Gofynion cyfraniad ariannol
Y broses ymgeisio
Y cymorth a'r arweiniad sydd ar gael
Arall (nodwch)
Dim (opsiwn unigryw)

Gofynnwch i Bawb

C29b. Yn gyffredinol, wrth feddwl am y Cynllun Grant Cartrefi Gwag, pa agweddau ydych chi'n teimlo y gellid eu gwella/dylid eu newid yn y dyfodol? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Cynyddu swm y cyllid sydd ar gael
Lleihau swm y cyllid sydd ar gael
Meini prawf cymhwysedd
Gweithiau cymwys
Lleihau'r gofynion cyfraniad ariannol
Y broses ymgeisio
Y cymorth a'r arweiniad sydd ar gael
Arall (nodwch)
Nid oes angen gwella unrhyw agwedd (opsiwn unigryw)

Gofynnwch os yw unrhyw welliant wedi'i awgrymu yn C29b

C29c. A allwch chi roi mwy o fanylion am unrhyw welliannau yr ydych chi'n teimlo y gellid eu gwneud i'r cynllun yn y dyfodol?

Testun Rhydd – Cofnodi gair am air

Cwestiynau proffilio

Mae'r cwestiynau canlynol yn dweud mwy wrthym amdano chi ac yn ein helpu i wneud yn siŵr ein bod wedi casglu barn gan groestoriad o bobl. Rydym yn cydnabod y gallech ystyried bod rhai o'r cwestiynau hyn yn bersonol neu'n sensitif, ac os felly mae croeso i chi beidio â'u hateb. Dim ond i sicrhau ein bod yn cael barn trawsdoriad o gymdeithas, ac i weld a oes unrhyw wahaniaethau yn y safbwyntiau a'r profiadau o wneud cais am y Grant Cartrefi Gwag, y bydd yr wybodaeth a ddarparwch yn cael ei defnyddio.

P1a. Beth yw eich rhyw?

Gwrywaidd

Benywaidd

Dewis peidio â dweud

P1b. A yw'r rhywedd rydych chi'n uniaethu ag ef yr un fath â'ch rhyw a gofrestrwyd adeg eich geni?

Ydy

Nac ydy – ewch i P1c

Dewis peidio â dweud

P1c. Gyda pha rywedd yr ydych chi'n uniaethu?

Gwrywaidd

Benywaidd

Dyn traws

Benyw draws

Anneuaidd

Arall (nodwch)

Dewis peidio â dweud

P2. I ba grŵp oedran ydych chi'n perthyn?

18-24

25-34

35-44

45-54

55-64

65-74

75+

Dewis peidio â dweud

P3. Gan gynnwys chi, faint o oedolion 18 oed neu hŷn sy'n byw yn eich cartref ar hyn o bryd?

Un

Dau

Tri

Pedwar

Pump neu fwy

Dewis peidio â dweud

P4. Faint o bobl sy'n byw yn eich cartref ar hyn o bryd sy'n blant o dan 18 oed?

Dim

Un

Dau

Tri
Pedwar
Pump neu fwy

Dewis peidio â dweud

P5. Pa un o'r gweithgareddau hyn sy'n disgrifio orau'r hyn yr oeddech chi'n ei wneud yn ystod y 7 diwrnod diwethaf?

Dewiswch gyflogaeth â thâl ar gyfer unrhyw fath o waith â thâl, gan gynnwys gwaith achlysurol neu dros dro, neu os ydych chi'n cael eich cyflogi ond ar Absenoldeb mamolaeth/tadolaeth/Rhieni a Rennir, absenoldeb salwch neu wyliau blynyddol.

Os ydych chi'n fyfyrwr rhan-amser, dewiswch yr opsiwn sy'n disgrifio orau beth rydych chi'n ei wneud gweddill yr amser.

Nid yw gwneud gwaith di-dâl yn cynnwys gwirfoddoli.

Myfyrwr amser llawn, gan gynnwys ar wyliau neu hanner tymor
Mewn unrhyw gyflogaeth â thâl neu hunangyflogaeth, hyd yn oed os i ffwrdd dros dro, ar wyliau neu i ffwrdd yn sâl
Ar gynllun hyfforddi a noddur gan y llywodraeth
Gwneud gwaith di-dâl i fusnes rydych chi neu berthynas yn berchen arno
Yn aros i ddechrau cyflogaeth â thâl sydd eisoes wedi'i chael
Di-waith ac yn chwilio am waith
Yn bwriadu chwilio am waith ond wedi'ch atal gan salwch neu anaf dros dro, 28 diwrnod neu lai
Yn methu gweithio oherwydd salwch neu anabledd hirdymor
Wedi ymddeol
Gofalu am y cartref neu'r teulu
Gwneud rhywbeth arall

Dewis peidio â dweud

P6a. A oes gennych unrhyw gyflyrau iechyd corfforol neu feddyliol neu salwch yn para neu y disgwylir iddynt bara 12 mis neu fwy?

Oes – gofynnwch P6b
Nac oes

Dewis peidio â dweud

P6b. A yw unrhyw un o'ch cyflyrau neu salwch yn lleihau eich gallu i gyflawni gweithgareddau bob dydd?

Ydyn, llawer
Ydyn, ychydig
Ddim o gwbl

Dewis peidio â dweud

P7. Pa un o'r canlynol sy'n disgrifio'ch grŵp ethnig neu gefndir orau?

Gwyn - Seisnig/Cymreig/Albanaidd/Gogledd Iwerddon/Prydeinig

Gwyn - Gwyddelig

Gwyn - Sipsi neu Deithiwr Gwyddelig

Gwyn - Roma

Gwyn - Dwyrain Ewrop (e.e. Pwylaidd, Latfiaidd, Wcrainaidd) - nodwch os gwelwch yn dda

Gwyn - Unrhyw Gefndir Gwyn Arall

(Nodwch yn y blwch testun os gwelwch yn dda)

Cymysg - Gwyn a Du Caribïaidd

Cymysg - Gwyn a Du Affricanaidd

Cymysg - Gwyn ac Asiaidd

Cymysg - Unrhyw gefndir Cymysg/Lluosog arall (Nodwch yn y blwch testun)

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Indiaidd

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Pacistanaidd

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Bangladeshaidd

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Tsieineaidd

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig - Unrhyw gefndir Asiaidd arall (Nodwch yn y blwch testun)

Du neu Ddu Prydeinig - Caribïaidd

Du neu Ddu Prydeinig – Affricanaidd

Du neu Ddu Prydeinig - Unrhyw gefndir Du neu Ddu Prydeinig arall (Nodwch yn y blwch testun)

Grŵp ethnig Arall - Arabaidd

Grŵp ethnig arall - Unrhyw grŵp ethnig arall (Nodwch os gwelwch yn dda)

Dewis peidio â dweud

Gofynnwch a yw'n berthennog tŷ ar hyn o bryd neu'n ddarpar berthennog tŷ (C1)

P8. A oeddech chi, neu a oeddech chi erioed wedi bod, yn berthennog tŷ cyn manteisio ar y cynllun/prynu eich eiddo presennol?

Oeddwn

Nac oeddwn

Dewis peidio â dweud

Raffl Gwobrau Am Ddim

Diolch i chi am lenwi ein harolwg.

Ar ôl i chi glicio'r botwm cyflwyno ar yr arolwg hwn, byddwch yn cael eich ailgyfeirio i'r ffurflen gais ar gyfer y Raffl Gwobrau Am Ddim. Mae hyn yn golygu y bydd yr atebion rydych chi eisoes wedi'u rhoi yn gwbl ddiennw.

Os hoffech chi gymryd rhan yn y Raffl Gwobrau Am Ddim, yna atebwch ydw ar y ffurflen ar wahân ac yna rhwch eich manylion cyswllt.

Os byddai'n well gennych beidio â chymryd rhan yn y Raffl Gwobrau Am Ddim, yna atebwch nac ydw ar y ffurflen ar wahân, neu gadewch y dudalen neu gaewch eich porwr.
Diolch i chi eto am eich amser.

DIWEDD YR AROLWG GWREIDDIOL

AILGYFYRIO

DECHRAU AROLWG RAFFL GWOBRAU AM DDIM

Raffl Gwobrau Am Ddim

Os hoffech gael eich cynnwys yn y RAFFL GWOBRAU AM DDIM am y cyfle i ennill £250, £150 neu un o ddwy wobr arian parod o £50 ac yn hapus i ORS ddefnyddio eich manylion cyswllt i gysylltu â chi (os byddwch yn ennill), dewiswch 'ydw'. Gofynnir i chi gyflwyno eich manylion cyswllt isod.

Os NAD ydych chi am gymryd rhan yn y raffl gwobrau am ddim, dewiswch 'nac ydw' neu caewch y porwr hwn. Ni fyddwch yn cael eich cynnwys yn y raffl gwobrau.

Bydd yr enillwyr yn cael gwybod drwy e-bost. Mae manylion ar gael ar gais.

Hoffwn gael fy nghynnwys yn y RAFFL GWOBRAU AM DDIM a rhoi fy nghaniatâd i ORS ddefnyddio fy enw, cyfeiriad post, cyfeiriad e-bost a/neu rif ffôn i gysylltu â mi dim ond os byddaf yn ennill.

Hoffwn
Na hoffwn

Os hoffwn:

Er mwyn cymryd rhan yn y RAFFL GWOBRAU AM DDIM, llenwch eich manylion cyswllt (enw a chyfeiriad e-bost) isod:

Enw
Cyfeiriad e-bost

Os hoffwn:

Dyma'r telerau ac amodau llawn ar gyfer y Raffl Gwobrau Am Ddim:

Darllenwch y telerau ac amodau hyn ac yna cyflwynwch y ffurflen ar waelod y dudalen i gymryd rhan yn y Raffl Gwobrau Am Ddim

Enw a Chyfeiriad yr Hyrwyddwr

1. Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ (yr "**Hyrwyddwr**") cyfeiriad e-bost: housingresearchteam@gov.wales

Dyddiad Dechrau

2. Derbynnir ceisiadau ar gyfer y raffl wobrau hon o **08.00 y bore ar 9 Gorffennaf 2025** (y "**Dyddiad Agor**").

Dyddiad Cau

3. Y dyddiad cau ar gyfer derbyn ceisiadau yw **5:00 pm ar 20 Gorffennaf 2025** (y "**Dyddiad Cau**").

Sut i gymryd rhan

4. Er mwyn cymryd rhan yn y raffl gwobrau hon, rhaid i'r ymgeisydd lenwi a chyflwyno'r ffurflen gais ar-lein hon erbyn y Dyddiad Cau.
5. Rhaid i ymgeiswyr fod yn berson, yn breswlydd y DU neu'n breswylwyr Gogledd Iwerddon, dros 18 oed, sydd wedi gwneud cais am y Grant Cartrefi Gwag, ac nid yn weithwyr (neu aelodau o'u teuluoedd neu gartrefi) Llywodraeth Cymru nac yn weithwyr asiantau neu gyflenwyr yr Hyrwyddwr neu ei gwmnïau daliannol neu is-gwmnïau, sydd â chysylltiad proffesiynol â'r raffl gwobrau neu ei gweinyddiaeth. Wrth gymryd rhan yn y raffl gwobrau, rydych yn cadarnhau eich bod yn gymwys i wneud hynny ac yn gymwys i hawlio'r wobr. Efallai y bydd yr Hyrwyddwr yn gofyn i chi ddarparu prawf eich bod yn gymwys i gymryd rhan yn y raffl gwobrau.
6. Un cais yn unig fesul person. Bydd cyflwyniadau ar y cyd yn cael eu heithrio rhag cymryd rhan. Ni dderbynnir ceisiadau ar ran person arall.
7. Drwy gyflwyno cofnod, rydych yn cydnabod y bydd yr holl hawlfraint, preifatrwydd, cyhoeddusrwydd a phob hawl arall yn y cofnod ac iddo yn eiddo i'r Hyrwyddwr. Drwy hyn, mae cyfranogwyr yn aseinio i'r Hyrwyddwr yr holl hawlfraint fyd-eang a hawliau tebyg yn eu ceisiadau ac yn ildio pob hawl foesol yn ac i'ch cais i'r raffl gwobrau ac sy'n codi fel arall mewn cysylltiad â'ch cais y gallech fod â hawl iddynt nawr neu ar unrhyw adeg yn y dyfodol.
8. Ni fydd ceisiadau a dderbynnir ar ôl y Dyddiad Cau yn cael eu cynnwys yn y raffl. Ni fydd yr Hyrwyddwr yn gyfrifol am unrhyw geisiadau na dderbynnir erbyn y Dyddiad Cau, boed ar goll, wedi'u gohirio, wedi'u llygru neu fel arall, a boed oherwydd unrhyw anawsterau technegol neu gamweithrediadau ai peidio.
9. Ni fydd ceisiadau anghyflawn neu annealladwy yn gymwys ar gyfer y raffl gwobrau.
10. Ni fydd yr Hyrwyddwr yn derbyn prawf o anfon fel prawf o dderbyn cymryd rhan yn y raffl gwobrau.
11. Drwy gyflwyno cais i'r raffl gwobrau, rydych chi'n cytuno i fod yn rhwym i'r telerau ac amodau hyn. Drwy gymryd rhan yn y raffl, rydych yn cytuno mai dim ond yr

Hyrwyddwr neu ei asiantau a'i gyflenwyr all ddal a defnyddio unrhyw wybodaeth bersonol a ddarperir gennych i weinyddu'r raffl.

Gwobr

12. Mae pedair gwobr i'w hennill: Gwobr gyntaf o £250, ail wobwr o £150, a dwy drydydd wobwr o £50.
13. Ni ellir trosglwyddo'r Wobr ac ni ellir ei had-dalu.

Dewis yr Enillydd

14. Bydd enillwyr cychwynnol y raffl gwobrau yn cael eu dewis ar hap gan yr Hyrwyddwr erbyn 10^{fed} Awst 2025 ymhlith yr holl geisiadau a dderbyniwyd yn briodol erbyn y Dyddiad Cau.
15. Mae penderfyniad yr Hyrwyddwr yn derfynol ac ni fydd unrhyw ohebiaeth na thrafodaeth yn cael ei chynnal.
16. Mae'r Hyrwyddwr yn cynnal y raffl gwobrau hon fel rhan o Werthuso'r Grant Cartrefi Gwag. Rhaid i'r Hyrwyddwr barhau i ddarparu cyfenw a sir yr Enillydd i'r Awdurdod Safonau Hysbysebu ar gais i ddangos bod gwobrwyo dilys wedi digwydd.

Hysbysiad o'r canlyniadau a derbyn y Wobr

17. Bydd yr Enillydd yn cael gwybod ar ôl i'r raffl ddigwydd drwy'r cyfeiriad e-bost a roddwyd ganddynt yn y cofnod. Os nad yw'r Enillydd yn ymateb o fewn **7** diwrnod ar ôl anfon yr e-bost ac yn hysbysu'r Hyrwyddwr y byddant yn derbyn y wobwr yna mae'r Hyrwyddwr yn cadw'r hawl i ddyfarnu'r wobwr i ymgeisydd arall a ddewisir ar hap o blith y cyfranogwyr sy'n weddill. Bydd yr Enillydd yn derbyn ei wobwr o fewn amser rhesymol wedi hynny.
18. Mae raffl gwobrau'r Hyrwyddwr yn derfynol.

Diogelu Data

19. Mae eich preifatrwydd yn bwysig iawn i ni. Er mwyn hwyluso eich cyfranogiad yn y raffl gwobrau, mae'r Hyrwyddwr yn casglu'r wybodaeth amdanoch chi ("Data Personol") a roddwch ar y ffurflen gais ar-lein. Dim ond at ddiben hwyluso eich cyfranogiad yn y raffl gwobrau y bydd eich Data Personol yn cael ei ddefnyddio. Cedwir eich Data Personol am ddim mwy nag un mis ar ôl i'r holl wobrau gael eu danfon ac yna ei ddileu. Am ragor o wybodaeth am sut rydym yn trin a beth rydym yn ei wneud gyda'ch Data Personol, gan gynnwys os ydych wedi cydsynio i ni ddefnyddio'ch Data Personol i anfon cyfathrebiadau eraill atoch, cyfeiriwch at Hysbysiad Preifatrwydd yr Hyrwyddwr sydd ar gael ar-lein.

Cyffredinol

20. Mae mynediad i'r raffl gwobrau am ddim. Nid oes angen prynu unrhyw beth. Drwy ddefnyddio mynediad rhyngwyd ar gyfer y cais, efallai y bydd costau darparwr rhyngwyd yn codi.
21. Bydd y telerau ac amodau hyn yn cael eu llywodraethu a'u dehongli yn unol â chyfreithiau Cymru a Lloegr.

22. Dylid gwneud pob ymholiad sy'n ymwneud â'r raffl wobrau hon i'r Hyrwyddwr yn ei gyfeiriad a ddisgrifir yn Amod 1.
23. Cyn belled ag y caniateir gan y gyfraith, ni fydd yr Hyrwyddwr, ei asiantau na'i ddosbarthwyr mewn unrhyw amgylchiadau yn gyfrifol nac yn atebol i ddigolledu'r enillydd nac yn derbyn unrhyw atebolrwydd am unrhyw golled, difrod, anaf personol neu farwolaeth sy'n digwydd o ganlyniad i dderbyn y wobr oni bai ei fod wedi'i achosi gan esgeulustod yr Hyrwyddwr, ei asiantau neu ei ddosbarthwyr neu esgeulustod eu gweithwyr. Nid yw eich hawliau statudol yn cael eu heffeithio.
24. Os oes unrhyw reswm i gredu bod y telerau ac amodau hyn wedi'u torri, gall yr Hyrwyddwr, yn ôl ei ddisgresiwn llwyr, gadw'r hawl i'ch gwahardd rhag cymryd rhan yn y raffl gwobrau.
25. Mae'r Hyrwyddwr yn cadw'r hawl i ddirymu, atal, canslo neu ddiwygio'r raffl gwobrau lle bo angen gwneud hynny.